

Διεθνής
Ηλεκτρονική Περιοδική Έκδοση

Πολιτικές και Κοινωνικές Επιστήμες

Πάτρα, Ιανουάριος 2026 /
Τεύχος 26 Εκδότης: Παντελής
Γεωργογιάννης ISSN: 2459-2862

Διεθνής
Ηλεκτρονική Περιοδική Έκδοση
με κριτές

**Πολιτικές
και
Κοινωνικές Επιστήμες**

Τεύχος 26

Πάτρα, Ιανουάριος 2026

Title: Πολιτικές και Κοινωνικές Επιστήμες

ISSN: 2459-2862

σ.σ. 72 σχήμα 17,5 X 25 εκ.

Εκδότης:

Παντελής Γεωργογιάννης
Αντ. Οικονόμου 8, 26504 - Αγ. Βασίλειος, Πάτρα Αχαΐας
Tel/Fax: 2613019948
website: <http://politika.inpatra.gr>
email: politika@inpatra.gr

Γραμματεία:

Νικολακοπούλου Δήμητρα, Φιλόλογος, Κοινωνική Λειτουργός

Copyright ©:

Παντελής Γεωργογιάννης
Απαγορεύεται η μερική ή ολική αναδημοσίευση του έργου αυτού, καθώς και η αναπαραγωγή του με οποιοδήποτε άλλο μέσο, χωρίς σχετική άδεια του κατόχου του Copyright.

Πολιτική δημοσίευσης άρθρων:

Η Διεθνής Ηλεκτρονική Περιοδική Έκδοση *«Πολιτικές και Κοινωνικές Επιστήμες»* δημοσιεύει άρθρα τα οποία έχουν υποστεί διαδικασία τυφλής κρίσης. Ωστόσο, οι απόψεις που εκφράζονται σε κάθε άρθρο απηχούν εκείνες των συγγραφέων και δεν είναι απαραίτητως αποδεκτές από την Συντακτική Επιτροπή.

Πολιτικές και Κοινωνικές Επιστήμες

Περιοδική έκδοση
Για την επιλογή της ύλης εφαρμόζεται το σύστημα της τυφλής κρίσης

Διευθυντής σύνταξης

Γεωργογιάννης Παντελής, τ. Καθηγητής Πανεπιστημίου Πατρών

Συντακτική Επιτροπή

Κεδράκα Κατερίνα, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Τμήματος Μοριακής Βιολογίας και Γενετικής Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης
Παναγιωτόπουλος Δημήτρης, Καθηγητής Αθλητικού Δικαίου ΤΕΦΑΑ Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών
Πανταζής Σπύρος, Ομότιμος Καθηγητής Παιδαγωγικού Τμήματος Νηπιαγωγών Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Επιστημονική Επιτροπή

Αλεξιάς Γιώργος, Καθηγητής Κοινωνιολογίας της Υγείας και του Σώματος Τμήματος Ψυχολογίας Παντείου Πανεπιστημίου Κοινωνικών & Πολιτικών Επιστημών
Αναστασιάδου Σοφία, Καθηγήτρια Στατιστικής και Εκπαιδευτικής Έρευνας Παιδαγωγικού Τμήματος Νηπιαγωγών Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας
Baros Wassilios, Professur für Bildungsforschung, Universität Salzburg
Γαλανάκη Ευαγγελία, Καθηγήτρια Αναπτυξιακής Ψυχολογίας Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών
Γεωργίου Θεόδωρος, Καθηγητής Τμήματος Κοινωνικής Διοίκησης και Πολιτικής Επιστήμης Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης
Ηλιοφώτου-Μένον Μαρία, Καθηγήτρια Εκπαιδευτικής ηγεσίας και Οικονομικών της Εκπαίδευσης Τμήματος Επιστημών της Αγωγής Πανεπιστημίου Κύπρου
Κουζής Γιάννης, Καθηγητής Εργασιακών Σχέσεων Τμήματος Κοινωνικής Πολιτικής, Κοσμήτορας Σχολής Πολιτικών Επιστημών Παντείου Πανεπιστημίου
Παιονίδης Φιλίμων, Καθηγητής Τμήματος Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης
Παπαδάκη Πολυξένη, Καθηγήτρια Τμήματος Δημόσιας Διοίκησης Παντείου Πανεπιστημίου

Παπαρίζος Αντώνης, Καθηγητής Κοινωνιολογίας της Θρησκείας Τμήματος Κοινωνιολογίας Παντείου Πανεπιστημίου Κοινωνικών & Πολιτικών Επιστημών

Πλειός Γιώργος, Καθηγητής, Πρόεδρος του Τμήματος Επικοινωνίας και ΜΜΕ της Σχολής Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, Πρόεδρος της Ελληνικής Κοινωνιολογικής Εταιρείας, Μέλος του ΔΣ του ΕΣΡ

Σαραφίδου Γιασεμή-Όλγα, Καθηγήτρια Στατιστικής-Μεθοδολογίας Ποσοτικής και Ποιοτικής έρευνας Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης Παν/μίου Θεσσαλίας

Ασημάκη-Δημακοπούλου Άννη, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Κοινωνιολογίας της Νεοελληνικής Εκπαίδευσης Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης Πανεπιστημίου Πατρών

Θάνος Θεόδωρος, Αναπληρωτής Καθηγητής Κοινωνιολογίας της Εκπαίδευσης Παιδαγωγικού Τμήματος Νηπιαγωγών Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Καλεράντε Ευαγγελία, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Εκπαιδευτικής Πολιτικής Παιδαγωγικού Τμήματος Νηπιαγωγών Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας

Καμτσιδου Ιφιγένεια, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Συνταγματικού Δικαίου Νομικής Σχολής Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, Μέλος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων του Συμβουλίου της Ευρώπης (CPT)

Οικονόμου Λεωνίδας, Αναπληρωτής Καθηγητής Τμήματος Κοινωνικής Ανθρωπολογίας Παντείου Πανεπιστημίου Κοινωνικών & Πολιτικών Επιστημών

Τουντασάκη Ειρήνη, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Τμήματος Κοινωνικής Ανθρωπολογίας Παντείου Πανεπιστημίου Κοινωνικών & Πολιτικών Επιστημών

Διαμαντοπούλου Ευαγγελία, Επίκουρη Καθηγήτρια Τμήματος Επικοινωνίας και Μ.Μ.Ε. Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών

Κωσταρέλλα Ιωάννα, Επίκουρη Καθηγήτρια Τμήματος Δημοσιογραφίας και ΜΜΕ Σχολής Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

Μακρής Σπύρος, Επίκουρος Καθηγητής Πολιτικής Θεωρίας Τμήματος Διεθνών και Ευρωπαϊκών Επιστημών Πανεπιστημίου Μακεδονίας

Μαυρίδης Ηρακλής, Επίκουρος Καθηγητής Τμήματος Κοινωνικής Πολιτικής Παντείου Πανεπιστημίου

Μουζακίτης Άγγελος, Επίκουρος Καθηγητής Τμήματος Κοινωνιολογίας Παν/μίου Κρήτης

Ξανθόπουλος Χρήστος, Επίκουρος Καθηγητής Κοινωνικής θεωρίας της γνώσης Παντείου Πανεπιστημίου

Πρόντζας Δημήτρης, Επίκουρος Καθηγητής Διαφθοράς του Τμήματος Κοινωνιολογίας του Παντείου Πανεπιστημίου Κοινωνικών & Πολιτικών Επιστημών

Σαββάκης Μάνος, Επίκουρος Καθηγητής Μικροκοινωνιολογίας Τμήματος Κοινωνιολογίας Πανεπιστημίου Αιγαίου

Τσαϊρίδης Χαράλαμπος, Επίκουρος Καθηγητής Στατιστικής Τμήματος Κοινωνικής Εργασίας Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης

Μενελάου Νίκη, Λέκτορας Δημοσιογραφίας Πανεπιστημίου Frederick Κύπρου

Σταυρόπουλος Αναστάσιος, Δρ. Τμήματος Μέσων Επικοινωνίας και Πολιτισμού της Σχολής Διεθνών Σπουδών Επικοινωνίας και Πολιτισμού Παντείου Πανεπιστημίου Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών

Η Συνακτική Επιτροπή δεν φέρει ευθύνη για το περιεχόμενο και τη γλωσσική μορφή των άρθρων που δημοσιεύονται. Η ευθύνη αυτή ανήκει αποκλειστικά στους συγγραφείς των άρθρων.

Περιεχόμενα

Πανεπιστήμια σε Μετάβαση: Κρατική και Ιδιωτική Πανεπιστημιακή Εκπαίδευση στην Ελλάδα: Πραγματικότητα και Προοπτικές	7
--	----------

Γεωργογιάννης Παντελής - Μπάκας Θωμάς - Κουδουνά Αναστασία

Ψηφιακή Διπλωματία και Κοινωνικά Δίκτυα: Θεωρητική Προσέγγιση και Σύγχρονες Διαστάσεις	27
---	-----------

Αναστασόπουλος Διονύσιος

Η Πόντιση του Καλωδίου GSI και η Συμφωνία ΑΟΖ Ελλάδας–Κύπρου ως Αποτέλεσμα Ευρωπαϊκής Στρατηγικής στην Ανατολική Μεσόγειο	43
--	-----------

Παντελής Γεωργογιάννης - Πανταζής Σπύρος - Μέμος Κωνσταντίνος

Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης και Πληροφορίες στις Ένοπλες Δυνάμεις: Συγκριτική Προσέγγιση Η.Π.Α. – Ελλάδας	59
--	-----------

Αναστασόπουλος Διονύσιος

Γεωργογιάννης Παντελής, Μπάκας Θωμάς,
Κουδουνά Αναστασία

Πανεπιστήμια σε Μετάβαση: Κρατική και Ιδιωτική Πανεπιστημιακή Εκπαίδευση στην Ελλάδα: Πραγματικότητα και Προοπτικές

Περίληψη

Η παρούσα μελέτη επιχειρεί μια συστηματική ανάλυση της ανώτατης εκπαίδευσης στην Ελλάδα, με έμφαση στη δομή, τη θεσμική λειτουργία και τις κοινωνικοοικονομικές προεκτάσεις των διαφορετικών τύπων πανεπιστημίων. Ειδικότερα, εξετάζεται η λειτουργία των ελληνικών κρατικών πανεπιστημίων και των ανωτατοποιημένων παραρτημάτων αλλοδαπών πανεπιστημίων, λαμβάνοντας υπόψη τις διαδικασίες εισαγωγής Ελλήνων και αλλοδαπών φοιτητών, τα κριτήρια αξιολόγησης και τα οικονομικά δεδομένα που διαμορφώνουν τον ανταγωνιστικό χώρο της ανώτατης εκπαίδευσης. Η ανάλυση τεκμηριώνει την ύπαρξη αθέμιτου ανταγωνισμού υπέρ των παραρτημάτων αλλοδαπών πανεπιστημίων και διερευνά τις συνέπειες αυτής της κατάστασης για την ισοτιμία, την ποιότητα της εκπαίδευσης και τη βιωσιμότητα των περιφερειακών ιδρυμάτων. Επιπλέον, η μελέτη διερευνά παράγοντες που οδηγούν στη συγκέντρωση φοιτητών στις μητροπολιτικές περιοχές και στην υποβάθμιση των περιφερειακών πανεπιστημίων. Τέλος, προτείνονται κατευθύνσεις για τη μεταρρύθμιση του ελληνικού πανεπιστημιακού συστήματος, με στόχο τη διασφάλιση της θεσμικής ισορροπίας, της ακαδημαϊκής

ποιότητας και της βιώσιμης ανάπτυξης, καθώς και τη διατήρηση της κοινωνικής ισότητας και της περιφερειακής διάστασης της εκπαίδευσης.

Λέξεις-Κλειδιά: Ανώτατη Εκπαίδευση, Κρατικά Πανεπιστήμια, Ιδιωτικά Πανεπιστήμια, Παραρτήματα Αλλοδαπών Πανεπιστημίων, Εισαγωγή Φοιτητών, Ακαδημαϊκή Ποιότητα, Κοινωνική Ισότητα, Μεταρρύθμιση Πανεπιστημιακού Συστήματος

Universities in Transition: Public and Private Higher Education in Greece – Reality and Prospects

Abstract

The present study undertakes a systematic analysis of higher education in Greece, focusing on the structure, institutional framework, and socio-economic implications of the different types of universities. In particular, it examines the operation of Greek public universities and the upgraded branches of foreign universities, taking into account the admission procedures for Greek and foreign students, the evaluation criteria, and the economic factors shaping the competitive landscape of higher education. The analysis demonstrates the existence of unfair competition in favor of foreign university branches and explores the consequences of this situation for equality, educational quality, and the sustainability of regional institutions. Furthermore, the study investigates the factors contributing to the concentration of students in metropolitan areas and the decline of regional universities. Finally, it proposes directions for the reform of the Greek university system, aiming to ensure institutional balance, academic quality, and sustainable development, while preserving social equity and the regional dimension of education.

Keyword: Higher Education, Public Universities, Private Universities, Branches of Foreign Universities, Student Admission, Academic Quality, Social Equity, University System Reform

1. Εισαγωγή

Η πανεπιστημιακή εκπαίδευση στην Ελλάδα συνιστά έναν από τους βασικότερους θεσμούς συγκρότησης του νεοελληνικού κράτους και της κοινωνικής του ταυτότητας. Από την ίδρυση του Πανεπιστημίου Αθηνών το 1837 έως σήμερα, το ελληνικό πανεπιστημιακό σύστημα εξελίχθηκε μέσα από αλλεπάλληλες θεσμικές μεταρρυθμίσεις, με στόχο τη διεύρυνση της πρόσβασης στη γνώση, την αποκέντρωση της εκπαίδευσης και την προσαρμογή στις ανάγκες μιας δυναμικά

μεταβαλλόμενη κοινωνία.

Στο ιστορικό του πλαίσιο, το δημόσιο πανεπιστήμιο αποτέλεσε για περισσότερο από ένα αιώνα τον αποκλειστικό θεσμό ανώτατης εκπαίδευσης στη χώρα. Ο δημόσιος και ακαδημαϊκά αυτόνομος χαρακτήρας του κατοχυρώθηκε συνταγματικά στο άρθρο 16, το οποίο ορίζει ότι η ανώτατη εκπαίδευση παρέχεται αποκλειστικά από ιδρύματα που αποτελούν νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου. Η θεσμική αυτή επιλογή συνδέθηκε με τις αξίες της ισότητας, της δωρεάν φοίτησης και της επιστημονικής ελευθερίας.

Ωστόσο, οι σύγχρονες κοινωνικές και οικονομικές εξελίξεις, καθώς και η αυξανόμενη διεθνοποίηση της εκπαίδευσης, δημιούργησαν νέες προκλήσεις. Η εμφάνιση **ανωτατοποιημένων παραρτημάτων αλλοδαπών πανεπιστημίων** στην Ελλάδα, τα οποία λειτουργούν υπό διαφορετικό θεσμικό πλαίσιο, εισάγει μια νέα μορφή πανεπιστημιακής εκπαίδευσης, θέτοντας ερωτήματα για την ισοτιμία των τίτλων, την ποιότητα σπουδών και τον ρόλο του κράτους στην εποπτεία τους. Παράλληλα, οι διαδικασίες εισαγωγής φοιτητών στα δημόσια και στα ιδιωτικά ή συνεργαζόμενα ιδρύματα αναδεικνύουν σημαντικές θεσμικές και κοινωνικές ανισότητες.

Η μελέτη που ακολουθεί εξετάζει την ιστορική, θεσμική και κοινωνικοοικονομική διάσταση της ανώτατης εκπαίδευσης στην Ελλάδα. Αναλύει τα είδη των πανεπιστημίων, τις διαδικασίες εισαγωγής Ελλήνων και αλλοδαπών φοιτητών, το θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας των παραρτημάτων ξένων πανεπιστημίων, καθώς και το ανταγωνιστικό και οικονομικό περιβάλλον που διαμορφώνεται. Τέλος, επιχειρεί να αποτιμήσει τις συνέπειες αυτών των εξελίξεων στην περιφερειακή ανάπτυξη και να αναδείξει τις κατευθύνσεις μιας αναγκαίας μεταρρύθμισης του ελληνικού πανεπιστημιακού συστήματος.

2. Είδη Πανεπιστημίων στην Ελλάδα: Ιστορική και Θεσμική Προσέγγιση

Η ανώτατη εκπαίδευση στην Ελλάδα διαμορφώθηκε ιστορικά υπό την καθοριστική επιρροή του κράτους, το οποίο υπήρξε ο αποκλειστικός ρυθμιστής και χρηματοδότης της πανεπιστημιακής γνώσης. Τα **κρατικά πανεπιστήμια**, θεσμοθετημένα σύμφωνα με το άρθρο 16 του Συντάγματος, χρηματοδοτούνται αποκλειστικά από το δημόσιο ταμείο, εποπτεύονται από το Υπουργείο Παιδείας και έχουν ως αποστολή την παραγωγή και τη διάδοση της επιστήμης ως δημόσιου αγαθού^{1 2}. Η γεωγραφική τους διασπορά σε όλη τη χώρα εξυπηρετεί τον στόχο της περιφερειακής ανάπτυξης και της ισόρροπης πρόσβασης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.

1 Ελληνική Δημοκρατία (2008), *Σύνταγμα της Ελλάδας (αναθεώρηση του 2008)*, Άρθρο 16, ΦΕΚ 120/Α/27.6.2008

2 Καρακατσάνης, Κ. (2021), *Η Δημόσια Εκπαίδευση στην Ελλάδα: Θεσμοί και Προκλήσεις*, Αθήνα: Μεταίχμιο, σ.

Αντίθετα, τα ανωτατικοποιημένα παραρτήματα αλλοδαπών πανεπιστημίων, τα οποία λειτουργούν πλέον, συνιστούν νέα μορφή πανεπιστημιακής παρουσίας στην Ελλάδα³. Πρόκειται για ιδρύματα που αποτελούν επεκτάσεις ευρωπαϊκών, κρατικών ή ιδιωτικών πανεπιστημίων, τα παραρτήματα των οποίων στην Ελλάδα ανωτατικοποιούνται σε πανεπιστήμια, χρηματοδοτούνται από τα δίδακτρα των φοιτητών και λειτουργούν υπό την εποπτεία του κράτους αλλά με τις θεσμικές διαδικασίες του μητρικού πανεπιστημίου. Η συγκέντρωσή τους κυρίως στην Αθήνα αντανάκλα την επιδίωξη ακαδημαϊκής διεθνοποίησης αλλά και την εμπορευματοποίηση της γνώσης⁴.

Η συνύπαρξη των δύο αυτών τύπων πανεπιστημίων αποτυπώνει τη μετάβαση της ελληνικής ανώτατης εκπαίδευσης από ένα αμιγώς κρατικό σε ένα μεικτό σύστημα, όπου συνυπάρχουν διαφορετικά οικονομικά και επιστημονικά πρότυπα. Η διαφοροποίηση ως προς τη χρηματοδότηση, τη διοικητική εποπτεία και την ακαδημαϊκή αυτονομία καθιστά δύσκολη τη διαμόρφωση πλαισίου υγιούς ανταγωνισμού, καθώς τα ανωτατικοποιημένα παραρτήματα αλλοδαπών πανεπιστημίων λειτουργούν με κριτήρια αγοράς, ενώ τα δημόσια πανεπιστήμια υπηρετούν την αρχή της ισότητας της αξιοκρατίας και της δημόσιας ωφέλειας. Η πρόκληση του μέλλοντος έγκειται στη διαμόρφωση ενός ισορροπημένου πλαισίου που θα διασφαλίζει ποιότητα, διαφάνεια και πρόσβαση χωρίς αποκλεισμούς⁵.

3. Η Εισαγωγή Ελλήνων Φοιτητών στο Πανεπιστήμιο Πατρών: Θεσμικό Πλαίσιο και Διαδικασίες

Η διαδικασία εισαγωγής Ελλήνων φοιτητών στο Πανεπιστήμιο Πατρών εντάσσεται στο γενικότερο πλαίσιο καθορισμού των εισακτέων στα ελληνικά Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (ΑΕΙ), το οποίο αποτελεί αντικείμενο κεντρικού κρατικού σχεδιασμού. Ο συνολικός αριθμός των εισακτέων σε όλα τα ΑΕΙ ορίζεται ετησίως με υπουργική απόφαση, που αφορά το ακαδημαϊκό έτος 2025–2026⁶. Σύμφωνα με την εν λόγω απόφαση, ο αριθμός εισακτέων για το Πανεπιστήμιο Πατρών ανέρχεται σε 5.417 θέσεις, κατανεμημένες σε όλα τα Τμήματα του Ιδρύματος.

Το θεσμικό πλαίσιο ορίζεται από τον Νόμο 4653/2020, άρθρο 8, ο οποίος προβλέπει ότι η τελική απόφαση για τον αριθμό εισακτέων λαμβάνεται από το Υπουργείο Παιδείας, κατόπιν εισήγησης των πανεπιστημίων και γνωμοδότησης της Εθνικής Αρχής Ανώτατης Εκπαίδευσης (ΕΘΑΑΕ)⁷. Τα πανεπιστήμια

3 Νόμος 5094/2024 - ΦΕΚ 39/Α/13-3-2024. Ενίσχυση του Δημόσιου Πανεπιστημίου - Πλαίσιο λειτουργίας μη κερδοσκοπικών παραρτημάτων ξένων πανεπιστημίων και άλλες διατάξεις. <https://www.e-nomothesia.gr/kat-ekpaideuse/tritobathmia-ekpaideuse/n-5094-2024.html> /Προσπελάστηκε 31/10/2025

4 Nixey, C. (2022), *The Idea of the University in the 21st Century*, Oxford: Oxford University Press.

5 Μπουζάκης, Σ. (2020), *Ιστορία της Εκπαίδευσης στην Ελλάδα (1830–2020)*, Αθήνα: Gutenberg.

6 Υπουργείο Παιδείας (2025), *Υπ' αριθμ. Φ.253.1/50169/Α5/08-05-2025 Υπουργική Απόφαση: Καθορισμός αριθμού εισακτέων στα Α.Ε.Ι. ακαδ. έτους 2025–2026*, ΦΕΚ Β' 3120/2025.

7 Ελληνική Δημοκρατία (2020), *Νόμος 4653/2020: Εθνική Αρχή Ανώτατης Εκπαίδευσης, Ειδικά Θέματα Ανώτατης Εκπαίδευσης και άλλες διατάξεις*, Άρθρο 8, ΦΕΚ Α' 12/24.1.2020.

υποβάλλουν προτάσεις λαμβάνοντας υπόψη τις διαθέσιμες υποδομές, τους ανθρώπινους πόρους και τις ανάγκες της τοπικής κοινωνίας. Παρ' όλα αυτά, η **τελική αρμοδιότητα** ανήκει στο κράτος, το οποίο καθορίζει τον αριθμό φοιτητών με βάση τον εθνικό σχεδιασμό και τις δημοσιονομικές δυνατότητες ⁸.

Η διαδικασία ισχύει ομοιόμορφα για όλα τα ελληνικά πανεπιστήμια, συμπεριλαμβανομένων των ειδικών κατηγοριών υποψηφίων, όπως οι Έλληνες του εξωτερικού και οι πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τα κριτήρια εισαγωγής παραμένουν αξιοκρατικά και βασίζονται στις επιδόσεις των υποψηφίων στις πανελλαδικές εξετάσεις, που συνιστούν έναν από τους πιο σταθερούς μηχανισμούς κοινωνικής επιλογής στην ιστορία της ελληνικής εκπαίδευσης ⁹. Η θεσμική αυτή διαδικασία αποτυπώνει τη διαρκή προσπάθεια εξισορρόπησης ανάμεσα στην πανεπιστημιακή αυτονομία και τον κρατικό έλεγχο, δύο αξίες που συνυφαίνονται στον πυρήνα της ελληνικής εκπαιδευτικής πολιτικής.

4. Η Εισαγωγή Αλλοδαπών Φοιτητών στο Πανεπιστήμιο Πατρών: Θεσμικό Πλαίσιο και Πραγματικότητα

Η παρουσία αλλοδαπών φοιτητών στα ελληνικά πανεπιστήμια, και ειδικότερα στο Πανεπιστήμιο Πατρών, θα αποτελούσε ένδειξη της σταδιακής διεθνοποίησης της ανώτατης εκπαίδευσης στην Ελλάδα. Η συμμετοχή ξένων φοιτητών εντάσσεται σε ένα θεσμικό πλαίσιο που ρυθμίζει με σαφήνεια τις προϋποθέσεις εισαγωγής, τις διαδικασίες αναγνώρισης τίτλων και την πιστοποίηση γλωσσομάθειας¹⁰.

Σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις του Υπουργείου Παιδείας, οι αλλοδαποί υποψήφιοι οφείλουν να διαθέτουν απολυτήριο τίτλο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης ισοδύναμο προς εκείνον των πανελλαδικών εξετάσεων. Ο τίτλος αυτός πρέπει να έχει αναγνωριστεί από το Διεπιστημονικό Οργανισμό Αναγνώρισης Τίτλων Ακαδημαϊκών και Πληροφόρησης (ΔΟΑΤΑΠ) ή από τις αρμόδιες εκπαιδευτικές αρχές της χώρας προέλευσης¹¹. Επιπλέον, προϋπόθεση για την εγγραφή αποτελεί η πιστοποίηση επάρκειας στην ελληνική γλώσσα, όπως προβλέπεται από το Προεδρικό Διάταγμα 101/2021 και τους σχετικούς κανονισμούς των πανεπιστημίων¹².

Η εγγραφή των αλλοδαπών φοιτητών πραγματοποιείται βάσει του εσωτερικού κανονισμού κάθε ιδρύματος, ο οποίος καθορίζει τις διαδικασίες, τα απαιτούμενα δικαιολογητικά και τα χρονοδιαγράμματα. Ωστόσο, στην πράξη, οι αλλοδαποί φοιτητές δεν έρχονται στο Πανεπιστήμιο της Πάτρας για την εκμάθηση

---

8 Καρακατσάνης, Κ. (2021), *Η Δημόσια Εκπαίδευση στην Ελλάδα: Θεσμοί και Προκλήσεις*, Αθήνα: Μεταίχμιο.

9 Moutsios, S. (2019), *Education and State Formation in Modern Greece*, London: Routledge.

10 Υπουργείο Παιδείας (2024), *Οδηγίες Εισαγωγής Αλλοδαπών – Αλλογενών Φοιτητών στα Ελληνικά Πανεπιστήμια*, Αθήνα: Διεύθυνση Ανώτατης Εκπαίδευσης.

11 ΔΟΑΤΑΠ (2023), *Κανονισμός Αναγνώρισης Τίτλων Σπουδών Αλλοδαπής*, Αθήνα: Υπουργείο Παιδείας, σ. 45.

12 Ελληνική Δημοκρατία (2021), Προεδρικό Διάταγμα 101/2021 – Διαδικασία Εγγραφής και Πιστοποίησης Γλωσσομάθειας Αλλοδαπών Φοιτητών, ΦΕΚ Α' 247/2021.

της ελληνικής γλώσσας, αλλά δηλώνονται πρώτα στο πανεπιστήμιο της Αθήνας ή της Θεσσαλονίκης. Με την ολοκλήρωση της εκμάθησης της γλώσσας, οι φοιτητές συνηθίζουν τους χώρους αυτούς και παραμένουν σε αυτά τα δύο πανεπιστήμια, το Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο και το Αριστοτέλειο, με αποτέλεσμα να μην υπάρχουν σε κανένα άλλο πανεπιστήμιο της Ελλάδας αλλοδαποί φοιτητές.¹³ Αυτό έχει ως συνέπεια την περιορισμένη γεωγραφική κατανομή των αλλοδαπών φοιτητών, αφού παραμένουν στα δυο αυτά πανεπιστήμια των δύο αστικών κέντρων όπου έμαθαν και την ελληνική γλώσσα, ενώ συμβάλουν και αυτοί στην αύξηση του υπερπληθυσμού τους.

Η περίπτωση του Πανεπιστημίου Πατρών αποκαλύπτει το διαρθρωτικό πρόβλημα της άνισης πρόσβασης στην ανώτατη εκπαίδευση για τους αλλοδαπούς φοιτητές. Ενώ το ίδρυμα διαθέτει υψηλού επιπέδου προγράμματα σπουδών, η έλλειψη γλωσσικών δομών, υποστηρικτικών μηχανισμών και υπηρεσιών, λειτουργεί αποτρεπτικά. Τα γεγονότα αυτά επιδρούν αρνητικά στην διεθνοποίησή του. Για να έχει, όμως, την ανεξαρτησία στην υποδοχή αλλοδαπών φοιτητών δεν αρκεί να αναφέρεται στον κανονισμό του πανεπιστημίου. Το Πανεπιστήμιο της Πάτρας οφείλει:

1. να διαθέτει εξειδικευμένη υπηρεσία σε θέματα αλλοδαπών που να επικοινωνεί με τις ελληνικές διπλωματικές αντιπροσωπίες του εξωτερικού για την απρόσκοπτη μετακίνηση αλλοδαπών φοιτητών σε αυτό
2. να επικοινωνεί με το Υπουργείο Εξωτερικών για θέματα υποδοχής και φοίτησης αλλοδαπών φοιτητών
3. να προβάλλει το έργο του διεθνώς, να ενημερώνει τις ελληνικές αντιπροσωπίες του εξωτερικού, οι οποίες θα διαχέουν σε κάθε ευκαιρία τις δυνατότητες για σπουδές σε αυτό.

Με τον τρόπο αυτό θα ανεξαρτητοποιηθεί στην υποδοχή αλλοδαπών φοιτητών και θα καταστεί πράγματι διεθνές πανεπιστήμιο.

5. Η Εισαγωγή Φοιτητών στα Ανωτατικοποιημένα Παραρτήματα Αλλοδαπών Πανεπιστημίων στην Ελλάδα: Νέες Μορφές Πανεπιστημιακής Εκπαίδευσης

Η καθιέρωση των ανωτατικοποιημένων παραρτημάτων αλλοδαπών πανεπιστημίων στην Ελλάδα, με βάση τον Νόμο 5094/2024, σηματοδότησε μια νέα εποχή για την ελληνική ανώτατη εκπαίδευση. Τα ιδρύματα αυτά λειτουργούν ως παραρτήματα ευρωπαϊκών πανεπιστημίων, τα οποία έχουν συνάψει επίσημες συμφωνίες συνεργασίας με το ελληνικό Υπουργείο Παιδείας, όμως με το δικό τους ακαδημαϊκό και διοικητικό πλαίσιο¹⁴. Η ίδρυσή τους για την κυβερνητική

13 Πανεπιστήμιο Αθηνών (2023), Κέντρο Διδασκαλίας Ελληνικής Γλώσσας – Πρόγραμμα 2023–2024, Αθήνα: ΕΚΠΑ.

14 Ελληνική Δημοκρατία (2024), Νόμος 5094/2024 – Ίδρυση και Λειτουργία Παραρτημάτων Αλλοδαπών

πολιτική εντάσσεται στη στρατηγική της διεθνοποίησης και της ενίσχυσης της ελκυστικότητας της Ελλάδας ως κέντρου τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στη νοτιοανατολική Ευρώπη, μια θέση της ελληνικής πολιτείας η οποία αποδεικνύει ότι δεν μπορεί να πετύχει με τα ελληνικά κρατικά πανεπιστήμια. Η θέση αυτή οδηγεί σε δυσμενείς επιπτώσεις για την πανεπιστημιακή εκπαίδευση και τον ελληνικό πολιτισμό όπως θα δούμε στην παρούσα διατριβή.

Η εισαγωγή φοιτητών στα παραρτήματα αυτά πραγματοποιείται απευθείας από τα ίδια τα πανεπιστήμια, σύμφωνα με τα ακαδημαϊκά κριτήρια και τις διοικητικές διαδικασίες που εφαρμόζονται στο μητρικό ίδρυμα. Οι υποψήφιοι οφείλουν να διαθέτουν απολυτήριο λυκείου αναγνωρισμένο από το ελληνικό κράτος ή ισοδύναμο τίτλο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, καθώς και πιστοποιητικά γλωσσομάθειας, συνήθως της αγγλικής (όπως IELTS ή TOEFL) ή, σε ορισμένα προγράμματα, της ελληνικής γλώσσας¹⁵. Επιπλέον, σε σχολές με καλλιτεχνικό ή εφαρμοσμένο προσανατολισμό μπορεί να απαιτείται portfolio ή τεστ δεξιοτήτων, στοιχεία που συνάδουν με τα διεθνή πρότυπα πανεπιστημιακής αξιολόγησης.

Σε αντίθεση με τα ελληνικά δημόσια πανεπιστήμια, όπου ο αριθμός των εισακτέων καθορίζεται από το κράτος, στα παραρτήματα αυτά η διαδικασία είναι αποκλειστικά πανεπιστημιακή. Η επιλογή των φοιτητών βασίζεται σε συνδυασμό ακαδημαϊκών και οικονομικών κριτηρίων, καθώς τα δίδακτρα αποτελούν βασική πηγή χρηματοδότησης. Η διαφοροποίηση αυτή αντικατοπτρίζει τη μετατόπιση από το μοντέλο της ανώτατης δημόσιας κρατικής και ιδιωτικής μη κερδοσκοπικής εκπαίδευσης στο μοντέλο των ανωτατικοποιημένων παραρτημάτων αλλοδαπών πανεπιστημίων¹⁶.

Η νέα αυτή μορφή πανεπιστημιακής παρουσίας προβάλλεται ως ένα νέο πεδίο πολυεπίπεδου ανταγωνισμού: αφενός, φαίνεται ότι προωθεί τη διασύνδεση με διεθνή πρότυπα «ποιότητας» και εξωστρέφειας· αφετέρου, εγείρει ζητήματα ισότητας πρόσβασης και ομοιογένειας του ακαδημαϊκού χάρτη. Το μέλλον των ανωτατικοποιημένων παραρτημάτων θα εξαρτηθεί από τη δυνατότητά τους να συνδυάσουν την αριστεία με την κοινωνική δικαιοσύνη, διασφαλίζοντας παράλληλα την ακαδημαϊκή αυτονομία και τη διαφάνεια¹⁷.

6. Ανταγωνιστικό Πλαίσιο Ελληνικών Κρατικών και Ανωτατοποιημένων Παραρτημάτων Αλλοδαπών Πανεπιστημίων

Η σύγχρονη ελληνική πραγματικότητα στον χώρο της ανώτατης εκπαίδευσης χαρακτηρίζεται από τη συνύπαρξη δύο διακριτών δυνατοτήτων εισαγωγής στη

Πανεπιστημίων στην Ελλάδα, ΦΕΚ Α' 45/2024.

15 Υπουργείο Παιδείας (2025), Κατευθυντήριες Οδηγίες για τη Φοίτηση σε Παραρτήματα Αλλοδαπών Πανεπιστημίων στην Ελλάδα, Αθήνα: Διεύθυνση Ανώτατης Εκπαίδευσης.

16 Marginson, S. (2018), *Higher Education and the Common Good*, Melbourne: Melbourne University Press.

17 Καρακατσάνης, Κ. (2021), *Η Δημόσια Εκπαίδευση στην Ελλάδα: Θεσμοί και Προκλήσεις*, Αθήνα: Μεταίχμιο.

γνώση και στην πανεπιστημιακή κοινότητα: αφενός των κρατικών ελληνικών πανεπιστημίων και αφετέρου των ανωτατοποιημένων παραρτημάτων αλλοδαπών πανεπιστημίων που λειτουργούν στην Ελλάδα. Το ανταγωνιστικό πλαίσιο που διαμορφώνεται μεταξύ αυτών των δύο πόλων είναι πολυεπίπεδο και σχετίζεται άμεσα με τη διαδικασία εισαγωγής, την αξιολόγηση και, κατ' επέκταση, τη νομιμοποίηση της ακαδημαϊκής αξίας των σπουδών.

Στα ελληνικά κρατικά πανεπιστήμια, η εισαγωγή των φοιτητών πραγματοποιείται μέσω ενιαίου, αξιοκρατικού και ανώνυμου εξεταστικού συστήματος - των πανελλαδικών εξετάσεων. Η διαδικασία αυτή διασφαλίζει την ίση μεταχείριση όλων των υποψηφίων, ανεξαρτήτως κοινωνικής ή οικονομικής προέλευσης. Τα θέματα είναι κοινά για όλους τους εξεταζόμενους πανελλαδικά, γεγονός που ενισχύει την αρχή της ισότητας στην εκπαίδευση. Η αξιολόγηση των γραπτών πραγματοποιείται με διπλή ανώνυμη βαθμολόγηση, ώστε να αποτρέπεται κάθε πιθανότητα μεροληψίας: σε περίπτωση μεγάλης απόκλισης των βαθμολογιών, ενεργοποιείται τρίτος βαθμολογητής, ώστε να διασφαλιστεί η αντικειμενικότητα του τελικού αποτελέσματος. Αυτό το σύστημα επιτρέπει την ευρεία κοινωνική αποδοχή του μηχανισμού επιλογής και αποτυπώνει τις αρχές της αξιοκρατίας και της διαφάνειας στη δημόσια εκπαίδευση¹⁸.

Αντιθέτως, στα ανωτατοποιημένα παραρτήματα αλλοδαπών πανεπιστημίων η εισαγωγή πραγματοποιείται εσωτερικά, με βάση τα διοικητικά και οικονομικά κριτήρια του κάθε ιδρύματος. Οι φοιτητές γίνονται δεκτοί με βάση το απολυτήριο λυκείου, το οποίο συχνά αξιολογείται χωρίς αντικειμενικούς ελέγχους, καθώς οι εξετάσεις διενεργούνται σε σχολικό επίπεδο, από τον ίδιο τον διδάσκοντα. Η απουσία ανωνυμίας και εξωτερικού ελέγχου αξιολόγησης δημιουργεί εύλογα ερωτήματα ως προς την εγκυρότητα των βαθμών, ενώ δεν υπάρχει τρίτο επίπεδο ελέγχου που να εξισορροπεί ενδεχόμενες υποκειμενικότητες. Παράλληλα, τα κριτήρια εισαγωγής συνδέονται περισσότερο με οικονομικές δυνατότητες παρά με ακαδημαϊκές επιδόσεις, καθώς τα δίδακτρα λειτουργούν ως βασικό φίλτρο επιλογής¹⁹.

Το αποτέλεσμα είναι η διαμόρφωση ενός άνισου ανταγωνισμού: τα ελληνικά δημόσια πανεπιστήμια, τα οποία ελέγχονται και χρηματοδοτούνται από το κράτος, οφείλουν να τηρούν αυστηρές διαδικασίες επιλογής και αξιολόγησης, ενώ τα ανωτατοποιημένα παραρτήματα αλλοδαπών πανεπιστημίων απολαμβάνουν μεγαλύτερη ευελιξία, χωρίς αντίστοιχη θεσμική λογοδοσία. Έτσι, το πλαίσιο λειτουργεί εις βάρος των κρατικών πανεπιστημίων, τόσο σε επίπεδο προσέλκυσης φοιτητών όσο και σε επίπεδο κοινωνικού κύρους και εμπιστοσύνης. Η ανισότητα αυτή υπονομεύει τη συνοχή του εθνικού συστήματος ανώτατης εκπαίδευσης,

18 Μπαμπινιώτης, Γ. (2020). *Παιδεία και Πανεπιστήμιο στον 21ο αιώνα*. Αθήνα: Κέντρο Λεξικολογίας.

19 Altbach, P. G. (2016). *Global Perspectives on Higher Education*. Baltimore: Johns Hopkins University Press.

εισάγοντας στοιχεία αγοράς σε έναν χώρο που, παραδοσιακά, στηρίζεται στη δημόσια ευθύνη και στην έννοια του κοινωνικού αγαθού της γνώσης²⁰.

Συνοψίζοντας, το ανταγωνιστικό πλαίσιο που έχει δημιουργηθεί, αν και επιφανειακά πλουραλιστικό, οδηγεί σε ποιοτικές και κοινωνικές ανισοροπίες, καθιστώντας αναγκαία την ανάπτυξη ενός θεσμικού μηχανισμού ελέγχου και πιστοποίησης για τα ανωτατικοποιημένα παραρτήματα αλλοδαπών πανεπιστημίων, ώστε να διασφαλίζεται η ισοτιμία με το δημόσιο πανεπιστήμιο και να προστατεύεται η εκπαιδευτική αξιοπιστία της χώρας.

7. Κόστος Σπουδών σε Κρατικά Ελληνικά και σε Ανωτατικοποιημένα Παραρτήματα Αλλοδαπών Πανεπιστημίων

Η οικονομική διάσταση της ανώτατης εκπαίδευσης αποτελεί κρίσιμο παράγοντα για την πρόσβαση, τη βιωσιμότητα και την κοινωνική λειτουργία των πανεπιστημιακών σπουδών. Το κόστος σπουδών δεν αφορά μόνο τα δίδακτρα, αλλά ένα ευρύτερο σύνολο δαπανών που περιλαμβάνει τη διαβίωση, τη στέγαση, τη σίτιση και το εκπαιδευτικό υλικό. Η ανάλυση που ακολουθεί εξετάζει συγκριτικά το κόστος φοίτησης στα κρατικά ελληνικά πανεπιστήμια και στα ανωτατικοποιημένα παραρτήματα αλλοδαπών πανεπιστημίων που λειτουργούν στην Ελλάδα.

Στα ελληνικά κρατικά πανεπιστήμια, οι σπουδές παραμένουν δωρεάν, σύμφωνα με το άρθρο 16 του Συντάγματος, το οποίο κατοχυρώνει τη δωρεάν παροχή ανώτατης εκπαίδευσης²¹. Ως εκ τούτου, οι φοιτητές δεν επιβαρύνονται με δίδακτρα ή έξοδα εγγραφής, ενώ τα διδακτικά συγγράμματα και μεγάλο μέρος του εκπαιδευτικού υλικού διατίθενται χωρίς οικονομικό αντάλλαγμα μέσω του κρατικού προγράμματος «Εύδοξος». Το βασικό οικονομικό βάρος αφορά στο κόστος διαβίωσης, το οποίο διαφοροποιείται ανάλογα με τον τόπο σπουδών. Για έναν φοιτητή που σπουδάζει εκτός του τόπου μόνιμης κατοικίας, το ετήσιο κόστος εκτιμάται περίπου στα 9.600 ευρώ, ήτοι 800 ευρώ μηνιαίως, ποσό που καλύπτει ενοίκιο, διατροφή, μετακινήσεις και λοιπές ανάγκες. Αντίστοιχα, για έναν φοιτητή που σπουδάζει εντός του τόπου κατοικίας, το κόστος περιορίζεται περίπου στα 5.400 ευρώ ετησίως, ή 450 ευρώ μηνιαίως²².

Στα ανωτατικοποιημένα παραρτήματα αλλοδαπών πανεπιστημίων, η εικόνα είναι διαφορετική. Αν και το κόστος διαβίωσης παραμένει παρόμοιο με εκείνο των φοιτητών των κρατικών πανεπιστημίων, το οικονομικό βάρος των διδασκτρων είναι ιδιαίτερα σημαντικό. Συγκεκριμένα, το ετήσιο ύψος διδασκτρων κυμαίνεται από 3.000 έως και 25.000 ευρώ, ανάλογα με το γνωστικό αντικείμενο,

20 OECD (2024). *Education at a Glance 2024: OECD Indicators*. Paris: OECD Publishing.

21 Σύνταγμα της Ελλάδας (2008), άρθρο 16 §4, ΦΕΚ Α' 120/27.06.2008.

22 ΕΛΣΤΑΤ (2023). *Δαπάνες διαβίωσης φοιτητών στην Ελλάδα*. Αθήνα: Ελληνική Στατιστική Αρχή, σ. 34

τη διάρκεια των σπουδών και το κύρος του συνεργαζόμενου πανεπιστημίου²³. Επιπλέον, οι φοιτητές επιβαρύνονται με την αγορά εκπαιδευτικού υλικού και συγγραμμάτων, καθώς δεν υπάρχει πρόνοια για τη δωρεάν διάθεσή τους.

Το οικονομικό αυτό μοντέλο ενσωματώνει σαφώς στοιχεία αγοράς, καθώς η πρόσβαση στη γνώση συνδέεται άμεσα με την οικονομική δυνατότητα του υποψηφίου. Η ύπαρξη διδάκτρων καθιστά τις σπουδές στα παραρτήματα αυτά αδύνατες για φοιτητές χαμηλότερων εισοδηματικών στρωμάτων, γεγονός που ενισχύει την εκπαιδευτική ανισότητα²⁴. Παράλληλα, η ελεύθερη διαμόρφωση των διδάκτρων από τα ίδια τα ιδρύματα επιτείνει τη διαφοροποίηση μεταξύ των προγραμμάτων σπουδών, δημιουργώντας ένα ανταγωνιστικό οικονομικό περιβάλλον που λειτουργεί με όρους ιδιωτικού συμφέροντος και όχι κοινωνικής πολιτικής.

Συγκριτικά, ενώ τα δημόσια πανεπιστήμια προάγουν τη γνώση ως δημόσιο αγαθό, τα ανωτατικοποιημένα παραρτήματα την εντάσσουν στο πλαίσιο της ιδιωτικής επένδυσης. Η διαφορά αυτή έχει βαθύτατες κοινωνικές και θεσμικές συνέπειες: επηρεάζει τη σύνθεση του φοιτητικού πληθυσμού, την κοινωνική κινητικότητα και την ισότητα ευκαιριών. Η ελληνική περίπτωση, επομένως, θα μπορούσε να είναι ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα της συνύπαρξης δύο εκπαιδευτικών παραδειγμάτων - του δημόσιου και του ιδιωτικού - που καλούνται να συνυπάρξουν στο ίδιο θεσμικό πεδίο, με διαφορετικές, όμως, αρχές και προτεραιότητες. Όμως το ελληνικό παράδειγμα δεν ανήκει σε αυτήν την κατηγορία, καθώς τα λεγόμενα ως ιδιωτικά πανεπιστήμια δεν είναι ελληνικά εκπαιδευτικά ιδρύματα και είναι απλώς κερδοσκοπικές εταιρίες οι οποίες δεν έχουν καμία σχέση με αξιοκρατία κοινωνική ευαισθησία και αναβάθμιση της ελληνικής επιστημονικής έρευνας και καινοτομίας.

Η πρόκληση για το μέλλον δεν συνίσταται στη διασφάλιση ότι η επέκταση των ιδιωτικών πρωτοβουλιών των κερδοσκοπικών ανωτατικοποιημένων παραρτημάτων αλλοδαπών πανεπιστημίων που εργάζονται απλώς και μόνο για να ενισχύσουν τον οικονομικό προϋπολογισμό των μητρικών αλλοδαπών κρατικών ή ιδιωτικών πανεπιστημίων. Η ίδρυση ελληνικών μη κερδοσκοπικών ιδιωτικών πανεπιστημίων οφείλει να συμβάλει στην αποκέντρωση, και να λειτουργεί συμπληρωματικά με το δημόσιο πανεπιστήμιο, με στόχο τη συνολική αναβάθμιση της ανώτατης εκπαίδευσης στην Ελλάδα.

8. Τεκμηρίωση του Αθέμιτου Ανταγωνισμού

Η σύγκριση μεταξύ των κρατικών ελληνικών πανεπιστημίων και των ανωτατικοποιημένων παραρτημάτων αλλοδαπών πανεπιστημίων αποκαλύπτει

23 European Commission (2024). *Higher Education Fees and Support in Europe 2024/25*. Brussels: Eurydice, p. 27.

24 OECD (2023). *Education at a Glance 2023: OECD Indicators*. Paris: OECD Publishing.

τη σταδιακή διαμόρφωση ενός ασύμμετρου και αθέμιτου ανταγωνιστικού πλαισίου στην ελληνική ανώτατη εκπαίδευση. Η θεσμική διαφοροποίηση μεταξύ των δύο κατηγοριών ιδρυμάτων δεν περιορίζεται στις διοικητικές δομές ή στις πηγές χρηματοδότησης, αλλά επεκτείνεται σε κάθε πτυχή της λειτουργίας τους, από την εισαγωγή των φοιτητών έως τη διαχείριση των ακαδημαϊκών και οικονομικών πόρων.

Στα κρατικά πανεπιστήμια, ο τελικός λόγος ανήκει στο κράτος, το οποίο ρυθμίζει τον αριθμό των εισακτέων, το πρόγραμμα σπουδών, τη διοικητική οργάνωση και την κρατική χρηματοδότηση σύμφωνα με το άρθρο 16 του Συντάγματος²⁵. Αντίθετα, στα ανωτατικοποιημένα παραρτήματα αλλοδαπών πανεπιστημίων, ο καθοριστικός ρόλος ανήκει στο ίδιο το ίδρυμα, το οποίο αποφασίζει αυτόνομα για τα κριτήρια εισαγωγής, τα δίδακτρα και τις προϋποθέσεις φοίτησης, βάσει των εσωτερικών κανονισμών του. Αυτή η ανισομέρεια στη θεσμική εξάρτηση δημιουργεί συνθήκες ανταγωνισμού χωρίς κοινό σημείο εκκίνησης.

Επιπλέον, τα κρατικά πανεπιστήμια είναι γεωγραφικά διάσπαρτα σε όλη την επικράτεια, διασφαλίζοντας ισόρροπη περιφερειακή ανάπτυξη και πρόσβαση στην ανώτατη εκπαίδευση²⁶. Αντίθετως, τα ανωτατικοποιημένα παραρτήματα συγκεντρώνονται κυρίως στην Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη, γεγονός που περιορίζει τη γεωγραφική ισοκατανομή των εκπαιδευτικών ευκαιριών και ενισχύει τη συγκεντροποίηση του φοιτητικού πληθυσμού στις μητροπολιτικές περιοχές²⁷.

Σε ό,τι αφορά το οικονομικό πλαίσιο, η ανισότητα είναι εμφανής. Στα κρατικά πανεπιστήμια, το κόστος σπουδών περιορίζεται στο κόστος διαβίωσης, το οποίο κυμαίνεται από 5.400 έως 9.600 ευρώ ετησίως, ανάλογα με το αν ο φοιτητής σπουδάζει εντός ή εκτός τόπου κατοικίας²⁸. Αντίθετα, στα ανωτατικοποιημένα παραρτήματα, στο ίδιο βασικό κόστος προστίθενται δίδακτρα ύψους 3.000 έως 25.000 ευρώ ετησίως, καθώς και έξοδα για εκπαιδευτικό υλικό και πιστοποιήσεις²⁹. Συνεπώς, η πρόσβαση στα δεύτερα προϋποθέτει οικονομική ικανότητα και όχι αποκλειστικά ακαδημαϊκή επίδοση.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η αντιμετώπιση των φοιτητών που υπερβαίνουν τη νόμιμη διάρκεια σπουδών. Στα κρατικά πανεπιστήμια, η πρόσφατη νομοθεσία προτείνει τη **διαγραφή** φοιτητών που υπερβαίνουν το ανώτατο όριο φοίτησης, χωρίς δυνατότητα επανεγγραφής³⁰. Αντίθετα, στα παραρτήματα

25 Σύνταγμα της Ελλάδας (2008), άρθρο 16 §5, ΦΕΚ Α' 120/27.06.2008

26 ΕΛΣΤΑΤ (2024), *Χωρική Κατανομή Πανεπιστημιακών Ιδρυμάτων στην Ελλάδα*, Αθήνα: Ελληνική Στατιστική Αρχή, σ. 11.

27 European Commission (2024), *Higher Education Landscape in Greece*, Brussels: Eurydice, p. 22.

28 OECD (2023), *Education at a Glance 2023: OECD Indicators*, Paris: OECD Publishing.

29 Υπουργείο Παιδείας (2025), *Κόστος Σπουδών και Φοιτητικής Μέριμνας στα Ελληνικά ΑΕΙ*, Αθήνα: Γενική Διεύθυνση Ανώτατης Εκπαίδευσης.

30 Νόμος 5094/2024, *Ίδρυση Μη Κρατικών ΑΕΙ και Ρυθμίσεις για τη Φοίτηση*, ΦΕΚ Α' 45/2024.

αλλοδαπών πανεπιστημίων, παρέχεται η ευχέρεια στους φοιτητές να επανέλθουν στις σπουδές τους ύστερα από μακρά απουσία, εφόσον καταβάλουν το αντίστοιχο αντίτιμο και παρακολουθήσουν προγράμματα επικαιροποίησης γνώσεων. Το γεγονός αυτό αναδεικνύει μια ακόμη ανισορροπία δικαιωμάτων, όπου οι φοιτητές των ανωτατικοποιημένων παραρτημάτων αλλοδαπών πανεπιστημίων απολαμβάνουν μεγαλύτερη ευελιξία από τους φοιτητές των δημοσίων ΑΕΙ.

Με βάση τα ανωτέρω, προκύπτει ότι το υφιστάμενο πλαίσιο λειτουργεί υπέρ των ανωτατικοποιημένων παραρτημάτων και εις βάρος των κρατικών πανεπιστημίων, όχι λόγω ανώτερης ποιότητας σπουδών, αλλά εξαιτίας διαφοροποιημένων θεσμικών, οικονομικών και διοικητικών κανόνων. Η ισοτιμία προϋποθέτει ενιαίο σύστημα κανόνων και κριτηρίων, ώστε ο ανταγωνισμός να είναι θεμιτός και να βασίζεται στην ποιότητα της εκπαίδευσης, και όχι σε προνομιακές ρυθμίσεις ή σε διαφορετικό νομικό καθεστώς.

Κατά συνέπεια, προτείνεται οι ανενεργοί φοιτητές των κρατικών πανεπιστημίων να μην διαγράφονται αλλά ο οικονομικός προϋπολογισμός του πανεπιστημίου να βγαίνει με βάση τους ενεργούς φοιτητές. Με τον τρόπο αυτό, ο ανενεργός φοιτητής θα μπορεί να επανενεργοποιήσει τη φοίτησή του όταν το κρίνει, παρακολουθώντας έναν αριθμό μαθημάτων επικαιροποίησης των σπουδών του και καταβάλλοντας ένα μικρό διοικητικό τέλος. Έτσι, το δημόσιο πανεπιστήμιο θα διατηρήσει τον ανθρωπιστικό και κοινωνικό του χαρακτήρα.

9. Παράγοντες που ενδέχεται να οδηγήσουν στη συρρίκνωση των περιφερειακών πανεπιστημίων στην Ελλάδα

Οι πόλεις της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης συγκεντρώνουν περισσότερο από τον μισό πληθυσμό της χώρας, ενώ αποτελούν τα κυριότερα αστικά κέντρα στα οποία διαβιεί η πλειονότητα του νεανικού πληθυσμού. Το γεγονός αυτό συνεπάγεται ότι από τις δύο αυτές πόλεις προέρχεται και ο μεγαλύτερος αριθμός φοιτητών που στελεχώνουν την πανεπιστημιακή εκπαίδευση της Ελλάδας.

Αντίθετα, η ελληνική περιφέρεια χαρακτηρίζεται από μεγαλύτερη συγκέντρωση ατόμων προχωρημένης ηλικίας σε σχέση με τα πολεοδομικά συγκροτήματα της πρωτεύουσας και της συμπρωτεύουσας. Με βάση τα διαθέσιμα στοιχεία για το ακαδημαϊκό έτος 2023-24, το σύνολο του φοιτητικού πληθυσμού της χώρας ανέρχεται σε **703.857 άτομα**. Στον Πίνακα 1 παρουσιάζονται οι φοιτητές της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ανά γεωγραφική ενότητα: στα πανεπιστήμια της Αθήνας φοιτούν **260.628**, της Θεσσαλονίκης **126.001**, και στα περιφερειακά πανεπιστήμια **317.228** φοιτητές συνολικά³¹.

---

31 ΕΘΑΕ (2024), Στατιστικά Φοιτητικού Πληθυσμού Ανώτατης Εκπαίδευσης Ελλάδας 2023-2024. Αθήνα: Υπουργείο Παιδείας.

Πίνακας 1. Πληθισμός φοιτητών των πανεπιστημίων Αθηνών, Θεσσαλονίκης και περιφερικών πανεπιστημίων της χώρας για το ακαδημαϊκό έτος 2023-24³²

Περιοχή / Πανεπιστήμιο	Εγγεγραμμένοι φοιτητές στα Κρατικά Πανεπιστήμια της Ελλάδας	Σύνολο
Σύνολο φοιτητών της Ελλάδας (όλα τα ΑΕΙ)		703.857
Σύνολο φοιτητών ΑΕΙ Αθήνα (ΕΚΠΑ, ΕΜΠ, ΟΠΑ, ΓΠΑ, Πάντειο, Χαροκόπειο, ΑΣΚΤ, ΠΑΠΕΙ, ΠΑΔΑ)	(100.303+ 21.269+ 20.543+ 12.846+ 19.909+ 3.510 + 2.417+ 25.113 + 54.718)	260.628
Σύνολο φοιτητών ΑΕΙ Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ, ΠΑ.ΜΑΚ., ΔΙ.ΠΑ.Ε)	(72.628+ 12.863+ 40.510)	126.001
Λοιπά πανεπιστήμια (υπόλοιπο χώρας)	317.228	317.228

Δεδομένου ότι το μεγαλύτερο ποσοστό του νεανικού πληθυσμού κατοικεί στα δύο μεγάλα αστικά κέντρα, είναι εύλογο αυτά να αποτελούν και τη βασική δεξαμενή τροφοδότησης των περιφερειακών πανεπιστημίων. Η διαδικασία αυτή καθορίζεται από το σύστημα των πανελλαδικών εξετάσεων και τους βαθμούς εισαγωγής. Συνεπώς, ένα σημαντικό μέρος των φοιτητών που σπουδάζουν στην περιφέρεια προέρχεται από την Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη.

Ωστόσο, το κόστος διαβίωσης σε άλλη πόλη συνιστά σημαντικό παράγοντα επηρεασμού των εκπαιδευτικών επιλογών. Πολλοί φοιτητές, ιδίως όσοι προέρχονται από τα μεγάλα αστικά κέντρα, ενδέχεται να προτιμήσουν τη φοίτηση σε ένα ανωτατικοποιημένο παράρτημα αλλοδαπού πανεπιστημίου της Αθήνας ή της Θεσσαλονίκης, παραμένοντας στην οικογενειακή τους εστία. Για παράδειγμα, εάν ένας υποψήφιος επιθυμεί να σπουδάσει Φιλολογία και οι βαθμοί του τον κατευθύνουν στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, μπορεί να επιλέξει αντί αυτού ένα ιδιωτικό πρόγραμμα Φιλολογίας στην Αθήνα σε ανωτατικοποιημένο παραρτήματα, με δίδακτρα μεταξύ 3.000 και 8.000 ευρώ ετησίως³³.

Η ίδρυση ανωτατοποιημένων παραρτημάτων στην Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη αναμένεται να εντείνει αυτή την τάση, προκαλώντας μετατόπιση φοιτητών από τα περιφερειακά προς τα μητροπολιτικά ανωτατικοποιημένα παραρτήματα. Επιπλέον, η ύπαρξη ευρύτερων επαγγελματικών ευκαιριών στις δύο αυτές πόλεις μπορεί να οδηγήσει ακόμη και φοιτητές από άλλες

32 Εθνική Αρχή Ανώτατης Εκπαίδευσης (ΕΘΑΕ): <https://www.ethaae.gr/el/dedomena-aei/foitites-aei/> Προσπελάστηκε στις 30/10/25

33 Χατζηγεωργίου, Α. (2023), Το κόστος σπουδών στα ιδιωτικά πανεπιστήμια της Ελλάδας, Αθήνα: Κέντρο Μελετών Ανώτατης Εκπαίδευσης.

περιφερειακές περιοχές να στραφούν προς τα ανωτατικοποιημένα παραρτήματα, επιλέγοντας να συνδυάσουν σπουδές και εργασία. Το γεγονός αυτό θα οδηγήσει σε ένα μεγάλο εσωτερικό μεταναστευτικό ρεύμα, πέρα από του δεδομένου, από την περιφέρεια προς στην Αθήνα.

Ως συνέπεια, τα περιφερειακά πανεπιστήμια θα υποστούν σημαντική μείωση του φοιτητικού τους δυναμικού, γεγονός που ενδέχεται να οδηγήσει, μέσα σε λίγα χρόνια, στη συρρίκνωση ή ακόμη και στην αναστολή λειτουργίας ορισμένων σχολών τους. Η εξέλιξη αυτή εγείρει κρίσιμα ερωτήματα για την ισόρροπη ανάπτυξη της ανώτατης εκπαίδευσης και τη βιωσιμότητα των ακαδημαϊκών ιδρυμάτων της περιφέρειας.

10. Κατάργηση των Ανωτατικοποιημένων Παραρτημάτων Αλλοδαπών Πανεπιστημίων

Η λειτουργία των ανωτατικοποιημένων παραρτημάτων αλλοδαπών πανεπιστημίων στην Ελλάδα εγείρει σημαντικά ζητήματα κυριαρχίας, πολιτιστικής αυτοτέλειας και ακαδημαϊκής ισορροπίας. Η ίδρυσή τους ως μη ελληνική ανώτατη εκπαίδευση συνιστά θεσμική τομή που μεταβάλλει ριζικά το τοπίο της ελληνικής ανώτατης εκπαίδευσης³⁴. Ωστόσο, μια ψύχραιμη ανάλυση των συνεπειών τους οδηγεί στο συμπέρασμα ότι η συνέχιση της λειτουργίας τους επιβαρύνει την εθνική και περιφερειακή εκπαιδευτική πολιτική.

Πρώτο, τα παραρτήματα αυτά δεν αποτελούν ελληνικά πανεπιστήμια με την έννοια του άρθρου 16 του Συντάγματος, το οποίο ορίζει ότι η ανώτατη εκπαίδευση παρέχεται αποκλειστικά από νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου³⁵. Η θεσμική τους ένταξη ως ιδιωτικών φορέων αλλοδαπής προέλευσης, που λειτουργούν υπό το καθεστώς ξένου δικαίου, συνιστά έμμεση παραβίαση της ελληνικής συνταγματικής κυριαρχίας, καθώς δεν πρόκειται για ελληνικά ιδιωτικά πανεπιστήμια³⁶. Εκτός αυτού, πως είναι δυνατόν για δεκαετίες να εμποδίζεται η ίδρυση ελληνικών ιδιωτικών πανεπιστημίων με βάση το Σύνταγμα και σήμερα να ιδρύονται ως ιδιωτικά πανεπιστήμια ανωτατοποιημένα παραρτήματα αλλοδαπών πανεπιστημίων.

Δεύτερο, η οικονομική ωφέλεια από την λειτουργία των παραρτημάτων είναι ασύμφορη για την ελληνική οικονομία. Τα δίδακτρα και οι λοιπές πληρωμές κατευθύνονται στις μητρικές δομές των πανεπιστημίων του εξωτερικού, με αποτέλεσμα η Ελλάδα να λειτουργεί ως **εκπαιδευτική αγορά εξαγωγής κερδών**³⁷. Αντί να ενισχύουν την εγχώρια πανεπιστημιακή έρευνα, τα κεφάλαια που προκύπτουν μεταφέρονται στο εξωτερικό, αποδυναμώνοντας την ελληνική οικονομία.

34 Νόμος 5094/2024, *Ίδρυση Μη Κρατικών ΑΕΙ και Ρυθμίσεις για τη Φοίτηση*, ΦΕΚ Α' 45/2024.

35 Σύνταγμα της Ελλάδας (2008), άρθρο 16 §5, ΦΕΚ Α' 120/27.06.2008.

36 Βενιζέλος, Ε. (2024), *Συνταγματική Θεμελίωση της Ανώτατης Εκπαίδευσης*, Αθήνα: Σάκκουλας.

37 OECD (2023), *Education at a Glance 2023: OECD Indicators*, Paris: OECD Publishing, p. 204.

Τρίτο, η χωροταξική συγκέντρωση των παραρτημάτων σχεδόν αποκλειστικά στην Αθήνα και στη Θεσσαλονίκη εντείνει τον πληθυσμιακό και ακαδημαϊκό συγκεντρωτισμό³⁸. Η προτίμηση φοιτητών της περιφέρειας για φοίτηση στα ανωτατοποιημένα παραρτήματα αλλοδαπών πανεπιστημίων της πρωτεύουσας οδηγεί σταδιακά στην αποδυνάμωση των περιφερειακών ΑΕΙ, με αποτέλεσμα την οικονομική και κοινωνική υποβάθμιση ολόκληρων περιοχών.

Τέταρτο, τα ανωτατικοποιημένα παραρτήματα δεν προάγουν τον ελληνικό πολιτισμό και τη γλώσσα. Ως φορείς ξένων πανεπιστημίων, διδάσκουν στη γλώσσα της χώρας προέλευσής τους και προβάλλουν διαφορετικά του ελληνισμού αξιακά και πολιτιστικά πρότυπα. Έτσι, η Ελλάδα, αντί να εξάγει πολιτισμό, εισάγει ξένα πολιτιστικά πρότυπα.

Πέμπτο, η διδακτική στελέχωση αυτών των ιδρυμάτων δεν εντάσσεται στο ελληνικό ακαδημαϊκό σύστημα. Οι περισσότεροι πανεπιστημιακοί είναι αλλοδαποί καθηγητές που είτε διαμένουν προσωρινά στη χώρα είτε διδάσκουν εξ αποστάσεως από το εξωτερικό³⁹. Αυτό σημαίνει ότι η ελληνική επιστημονική κοινότητα δεν ενισχύεται, ούτε αξιοποιούνται οι νέοι επιστήμονες που αποφοιτούν από τα εγχώρια ΑΕΙ.

Η κατάργηση των ανωτατικοποιημένων παραρτημάτων δεν συνιστά πράξη απομόνωσης και εσωστρέφειας της Ελλάδας και του ελληνισμού, αλλά μέτρο προστασίας της ακαδημαϊκής αυτοτέλειας και της πολιτισμικής συνέχειας. Η Ελλάδα μπορεί να συνεργάζεται διεθνώς μέσω προγραμμάτων κοινών σπουδών (joint degrees), ανταλλαγών διδασκόντων και συνεργασιών έρευνας, μέσω των ελληνικών κρατικών και ιδιωτικών της πανεπιστημίων. Η παράδοση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης σε πανεπιστήμια του εξωτερικού αποτελεί πράξη εκχώρησης εθνικής, πολιτισμικής και εκπαιδευτικής κυριαρχίας.

11. Το είδος των πανεπιστημίων και η μεταρρύθμιση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης που έχει ανάγκη η Ελλάδα

Η οργάνωση και ο εκσυγχρονισμός της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ελλάδα προϋποθέτουν έναν συνολικό εθνικό σχεδιασμό, ο οποίος θα λαμβάνει υπόψη τη γεωγραφική, κοινωνική και αναπτυξιακή πραγματικότητα της χώρας και θα μετατραπεί σε μια μεταρρύθμιση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Πριν από την ίδρυση νέων ιδιωτικών πανεπιστημίων, είναι απαραίτητο να διαμορφωθεί ένα ενιαίο πλαίσιο στρατηγικής για την ανώτατη εκπαίδευση, το οποίο θα καλύπτει ισόρροπα τόσο την πρωτεύουσα όσο και την περιφέρεια⁴⁰.

38 ΕΛΣΤΑΤ (2024), *Κατανομή Πανεπιστημιακών Ιδρυμάτων ανά Περιφέρεια*, Αθήνα: Ελληνική Στατιστική Αρχή.

39 European Commission (2024), *Quality Assurance in Cross-Border Higher Education*, Brussels: Eurydice.

40 Υπουργείο Παιδείας (2024), *Στρατηγικό Σχέδιο για την Ανώτατη Εκπαίδευση στην Ελλάδα 2025–2035*. Αθήνα: ΕΘΑΕ.

Η αρχή αυτή συνεπάγεται ότι κάθε περιφερειακή πόλη, ανεξαρτήτως πληθυσμιακού μεγέθους, οφείλει να διαθέτει πανεπιστήμιο ή πανεπιστημιακή σχολή, που μπορεί να λειτουργεί ως πανεπιστήμιο σε συνεργασία με γειτονικές πόλεις. Η παρουσία πανεπιστημίων - κρατικών ή μη κερδοσκοπικών ιδιωτικών - θα πρέπει να είναι διάσπαρτη σε όλη την επικράτεια, με βασικά κριτήρια ίδρυσης τον πληθυσμό, την πολιτιστική φυσιογνωμία, την ιστορική παράδοση και τη γεωμορφολογία κάθε περιοχής⁴¹. Κάθε πανεπιστήμιο θα πρέπει να εξασφαλίζει στέγαση τουλάχιστον στο 50% των φοιτητών του με χαμηλό κόστος που δεν θα υπερβαίνει τα 150 ευρώ ένα φοιτητικό στούντιο, ώστε να διασφαλίζεται η κοινωνική ισότητα στην πρόσβαση στην εκπαίδευση.

Για παράδειγμα, σε πεδινές περιοχές με έντονη αγροτική δραστηριότητα θα μπορούσε να λειτουργήσει Γεωπονικό Πανεπιστήμιο, ενώ σε πόλεις με σημαντική ιστορική και πολιτισμική ταυτότητα θα ήταν σκόπιμη η ίδρυση Πανεπιστημίου Ανθρωπιστικών και Πολιτισμικών Σπουδών. Η ορθολογική διασπορά των πανεπιστημίων σε νομούς με υψηλή πληθυσμιακή διαρροή προς τα μεγάλα αστικά κέντρα ή το εξωτερικό θα συνέβαλε στην ανάσχεση του φαινομένου, ενισχύοντας παράλληλα την τοπική ανάπτυξη και μετατρέποντας τις επαρχιακές πόλεις σε πόλους έλξης.

Στην Αθήνα θα μπορούσε να παραμείνει ένα μόνο ανώτατο ίδρυμα, το **Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών (ΕΚΠΑ)**, το οποίο ιδρύθηκε το **1837**, διαθέτει περίπου **65.000 προπτυχιακούς** και **15.000 μεταπτυχιακούς και διδακτορικούς φοιτητές**, **8 σχολές** και **43 τμήματα**. Αποτελεί το ιστορικότερο πανεπιστήμιο της χώρας, με πλήρες φάσμα γνωστικών αντικειμένων και ενεργή συμμετοχή σε διεθνή ερευνητικά δίκτυα. Αντίστοιχα, στη Θεσσαλονίκη θα μπορούσε να διατηρηθεί το **Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ)**, που ιδρύθηκε το **1925**, με περίπου **70.000 προπτυχιακούς** και **10.000 μεταπτυχιακούς και διδακτορικούς φοιτητές**, **11 σχολές** και **41 τμήματα**. Πρόκειται για το μεγαλύτερο πανεπιστήμιο των Βαλκανίων, το οποίο καλύπτει πλήρες φάσμα επιστημών από τη Θεολογία έως τη Μηχανική.

Αυτά τα δύο πανεπιστήμια είναι αρκετά για τις δύο μεγάλες πόλεις. Τα υπόλοιπα πανεπιστήμια, κρατικά ή ελληνικά ιδιωτικά μη κερδοσκοπικά, που ενδεχομένως θα ιδρυθούν, είναι σκόπιμο να μετεγκατασταθούν στην περιφέρεια, ανάλογα με το επιστημονικό τους αντικείμενο, τις δημογραφικές ανάγκες και την πολιτιστική κληρονομιά κάθε περιοχής με βάση ένα συγκεκριμένο χωροταξικό και γεωγραφικό σχεδιασμό, με τρόπο τέτοιο που θα να αναζωογονείται όλη η χώρα. Η εφαρμογή ενός τέτοιου μεταρρυθμιστικού προγράμματος στα κρατικά πανεπιστήμια σημαίνει την μετακίνηση 10 πανεπιστημίων από την Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη στην περιφέρεια.

---

41 Κουζέλης, Γ. (2020), Η Ανώτατη Εκπαίδευση και η Περιφερειακή Ανάπτυξη στην Ελλάδα. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.

Παράλληλα στο σχεδιασμό αυτό θα πρέπει να συμπεριληφθούν και τα προς ίδρυση τα ελληνικά ιδιωτικά πανεπιστήμια, τα οποία θα λειτουργούν ως μη κερδοσκοπικά ιδρύματα με βασική γλώσσα διδασκαλίας την ελληνική, παρέχοντας παράλληλα προγράμματα και σε ξένες γλώσσες. Ο σχεδιασμός τους θα διασφαλίζει πλήρη αυτονομία στις ακαδημαϊκές και διοικητικές αποφάσεις, προάγοντας την επιστημονική αριστεία και την οικονομική συμβολή τους στην ελληνική κοινωνία. Επιπλέον, τα ιδρύματα αυτά, σε συνεργασία με τα κρατικά πανεπιστήμια, θα έχουν ως αποστολή την προβολή του ακαδημαϊκού τους έργου στο εξωτερικό, δημιουργώντας μια στρατηγική διεθνούς αναγνώρισης που ενισχύει τη φήμη και την ανταγωνιστικότητα της χώρας στον παγκόσμιο χώρο της ανώτατης εκπαίδευσης. Με αυτόν τον τρόπο, η περιφερειακή εγκατάσταση πανεπιστημίων δεν εξυπηρετεί μόνο τη γεωγραφική και κοινωνική ισορροπία, αλλά προωθεί και τη σύνδεση της γνώσης με την τοπική ανάπτυξη, μετατρέποντας κάθε πανεπιστημιακή μονάδα σε πόλο επιστημονικής και οικονομικής ενίσχυσης για ολόκληρη την Ελλάδα.

Αυτό σημαίνει παράλληλα την μετακίνηση ενός πληθυσμού της τάξεως των 500.000 από τα δύο αυτά μεγάλα αστικά κέντρα επίσης στην περιφέρεια. Έτσι, προβλήματα που προέρχονται από τον υπερπληθυσμό στα δύο αστικά κέντρα θα εξαφανιστούν, ενώ από την άλλη πλευρά θα αναζωογονηθεί όλη η ελληνική επικράτεια. Εξάλλου, τα πανεπιστήμια δεν μπορούν να ιδρύνονται ανάλογα με τον πληθυσμό μιας πόλης αλλά σύμφωνα με το συμφέρον ολόκληρης της χώρας, δημιουργώντας με αυτόν τον τρόπο μια πολυκεντρική και πολυδύναμη ελληνική κοινωνία.

Βιβλιογραφία

Ελληνόγλωσση

- Βενιζέλος, Ε. (2024), *Συνταγματική Θεμελίωση της Ανώτατης Εκπαίδευσης*, Αθήνα: Σάκκουλας.
- ΔΟΑΤΑΠ (2023), Κανονισμός Αναγνώρισης Τίτλων Σπουδών Αλλοδαπής, Αθήνα: Υπουργείο Παιδείας.
- Ελληνική Δημοκρατία** (2008), *Σύνταγμα της Ελλάδας (αναθεώρηση του 2008)*, Άρθρο 16, ΦΕΚ 120/Α/27.6.2008
- Ελληνική Δημοκρατία (2024), Νόμος 5094/2024 – Ίδρυση και Λειτουργία Παραρτημάτων Αλλοδαπών Πανεπιστημίων στην Ελλάδα, ΦΕΚ Α' 45/2024.
- Ελληνική Δημοκρατία (2020), *Νόμος 4653/2020: Εθνική Αρχή Ανώτατης Εκπαίδευσης, Ειδικά Θέματα Ανώτατης Εκπαίδευσης και άλλες διατάξεις*, Άρθρο 8, ΦΕΚ Α' 12/24.1.2020.
- Ελληνική Δημοκρατία (2021), Προεδρικό Διάταγμα 101/2021 – Διαδικασία

- Εγγραφής και Πιστοποίησης Γλωσσομάθειας Αλλοδαπών Φοιτητών, ΦΕΚ Α' 247/2021.
- ΕΛΣΤΑΤ (2023). *Δαπάνες διαβίωσης φοιτητών στην Ελλάδα*. Αθήνα: Ελληνική Στατιστική Αρχή.
- Σύνταγμα της Ελλάδας (2008), άρθρο 16 §5, ΦΕΚ Α' 120/27.06.2008
- ΕΘΑΕ (2024), Στατιστικά Φοιτητικού Πληθυσμού Ανώτατης Εκπαίδευσης Ελλάδα 2023-2024. Αθήνα: Υπουργείο Παιδείας.
- ΕΛΣΤΑΤ (2024), *Χωρική Κατανομή Πανεπιστημιακών Ιδρυμάτων στην Ελλάδα*, Αθήνα: Ελληνική Στατιστική Αρχή.
- ΕΛΣΤΑΤ (2024), *Κατανομή Πανεπιστημιακών Ιδρυμάτων ανά Περιφέρεια*, Αθήνα: Ελληνική Στατιστική Αρχή.
- Καρακατσάνης, Κ. (2021), *Η Δημόσια Εκπαίδευση στην Ελλάδα: Θεσμοί και Προκλήσεις*, Αθήνα: Μεταίχιμο.
- Κουζέλης, Γ. (2020), *Η Ανώτατη Εκπαίδευση και η Περιφερειακή Ανάπτυξη στην Ελλάδα*. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση
- Μπαμπινιώτης, Γ. (2020). *Παιδεία και Πανεπιστήμιο στον 21ο αιώνα*. Αθήνα: Κέντρο Λεξικολογίας.
- Μπουζάκης, Σ. (2020), *Ιστορία της Εκπαίδευσης στην Ελλάδα (1830–2020)*, Αθήνα: Gutenberg
- Νόμος 5094/2024, *Ίδρυση Μη Κρατικών ΑΕΙ και Ρυθμίσεις για τη Φοίτηση*, ΦΕΚ Α' 45/2024
- Πανεπιστήμιο Αθηνών (2023), Κέντρο Διδασκαλίας Ελληνικής Γλώσσας – Πρόγραμμα 2023–2024, Αθήνα: ΕΚΠΑ.
- Σύνταγμα της Ελλάδας (2008), άρθρο 16 §5, ΦΕΚ Α' 120/27.06.2008.
- Υπουργείο Παιδείας (2025), *Κατευθυντήριες Οδηγίες για τη Φοίτηση σε Παραρτήματα Αλλοδαπών Πανεπιστημίων στην Ελλάδα*, Αθήνα: Διεύθυνση Ανώτατης Εκπαίδευσης.
- Υπουργείο Παιδείας (2025), *Κόστος Σπουδών και Φοιτητικής Μέριμνας στα Ελληνικά ΑΕΙ*, Αθήνα: Γενική Διεύθυνση Ανώτατης Εκπαίδευσης.
- Υπουργείο Παιδείας (2024), *Οδηγίες Εισαγωγής Αλλοδαπών – Αλλογενών Φοιτητών στα Ελληνικά Πανεπιστήμια*, Αθήνα: Διεύθυνση Ανώτατης Εκπαίδευσης.
- Υπουργείο Παιδείας (2025), *Υπ' αριθμ. Φ.253.1/50169/Α5/08-05-2025 Υπουργική Απόφαση: Καθορισμός αριθμού εισακτέων στα Α.Ε.Ι. ακαδ. έτους 2025–2026*, ΦΕΚ Β' 3120/2025.
- Υπουργείο Παιδείας (2024), *Στρατηγικό Σχέδιο για την Ανώτατη Εκπαίδευση στην Ελλάδα 2025–2035*. Αθήνα: ΕΘΑΕ.
- Χατζηγεωργίου, Α. (2023), *Το κόστος σπουδών στα ιδιωτικά πανεπιστήμια της Ελλάδας*, Αθήνα: Κέντρο Μελετών Ανώτατης Εκπαίδευσης.
- .

Ξενόγλωσση

- Altbach, P. G. (2016). *Global Perspectives on Higher Education*. Baltimore: Johns Hopkins University Press.
- European Commission (2024), *Higher Education Landscape in Greece*, Brussels: Eurydice.
- European Commission (2024). *Higher Education Fees and Support in Europe 2024/25*. Brussels: Eurydic.
- European Commission (2024), *Quality Assurance in Cross-Border Higher Education*, Brussels: Eurydice
- Marginson, S. (2018), *Higher Education and the Common Good*, Melbourne: Melbourne University Press
- Moutsios, S. (2019), *Education and State Formation in Modern Greece*, London: Routledge
- Nixey, C. (2022), *The Idea of the University in the 21st Century*, Oxford: Oxford University Press.
- OECD (2023), *Education at a Glance 2023: OECD Indicators*, Paris: OECD Publishing.
- OECD (2024). *Education at a Glance 2024: OECD Indicators*. Paris: OECD Publishing.

Ιστοσελίδες

- Εθνική Αρχή Ανώτατης Εκπαίδευσης (ΕΘΑΕ): <https://www.ethaae.gr/el/dedomena-aei/foitites-aei/> / Προσπελάστηκε στις 30/10/25
- Νόμος 5094/2024-ΦΕΚ 39/Α/13-3-2024. Ενίσχυση του Δημόσιου Πανεπιστημίου - Πλαίσιο λειτουργίας μη κερδοσκοπικών παραρτημάτων ξένων πανεπιστημίων και άλλες διατάξεις. <https://www.e-nomothesia.gr/kat-ekpaideuse/tritobathmia-ekpaideuse/n-5094-2024.html> / Προσπελάστηκε 31/10/2025

Βιογραφικά στοιχεία συγγραφέων

Ο κος **Παντελής Γεωργογιάννης**, γεννημένος στην Καλλιθέα Πιστιανών Άρτας, υπότροφος της Παιδαγωγικής Ακαδημίας Μυτιλήνης. Δίδαξε 10 χρόνια την ελληνική γλώσσα στους έλληνες μαθητές στην πόλη Gevelsberg της Δ. Γερμανίας. Παράλληλα, σπούδασε Κοινωνικές Επιστήμες στο Πανεπιστήμιο Bochum (Δ. Γερμανίας) και αναγορεύτηκε Διδάκτωρ το 1985. Το διδακτορικό του με τίτλο “*Identität und Zweisprachigkeit*” δημοσιεύτηκε στη σειρά “*Sozialwissenschaftliche Studien 28*” Herausgeber: S.J. Park und Weber-Schäfer. Δίδαξε από το 1985 έως το 1987 στο Πανεπιστήμιο Dortmund, ενώ

από το 1987 έως το 2013 διατέλεσε καθηγητής στο ΠΤΔΕ Πανεπιστημίου Πατρών και δίδαξε κοινωνική ψυχολογία και Διαπολιτισμική Εκπαίδευση. Το 2013 ίδρυσε το Ινστιτούτο Πολιτισμού, Δημοκρατίας και Εκπαίδευσης. Περισσότερα: <https://ipode.gr/>

Ο κος **Μπάκας Θωμάς** είναι τ. Αναπληρωτής Καθηγητής Παιδαγωγικού του Τμήματος Νηπιαγωγών του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων και τ. Πρόεδρος του Τμήματος Νηπιαγωγών του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων με Γνωστικό Αντικείμενο «Οργάνωση και Διοίκηση της Εκπαίδευσης».

Η κα **Κουδουνά Αναστασία** είναι Πτυχιούχος του τμήματος Επιστημών της Εκπαίδευσης και Κοινωνικής Εργασίας.

Αναστασόπουλος Διονύσιος

Ψηφιακή Διπλωματία και Κοινωνικά Δίκτυα: Θεωρητική Προσέγγιση και Σύγχρονες Διαστάσεις

Περίληψη

Το άρθρο εξετάζει τη σύγχρονη έννοια της ψηφιακής διπλωματίας και τον τρόπο με τον οποίο τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης έχουν μετασχηματίσει την επικοινωνία μεταξύ κρατών, οργανισμών και πολιτών. Παρουσιάζονται οι βασικοί ορισμοί, τα χαρακτηριστικά και οι λειτουργίες των κοινωνικών δικτύων, καθώς και η εξέλιξή τους σε εργαλεία δημόσιας διπλωματίας. Αναλύονται τα δημοφιλέστερα κοινωνικά και επαγγελματικά δίκτυα και οι τρόποι με τους οποίους ενισχύουν τη διεθνή προβολή και την επικοινωνιακή στρατηγική των κρατών. Τέλος, διερευνώνται τα πλεονεκτήματα και οι προκλήσεις της ψηφιακής διπλωματίας, με έμφαση σε ζητήματα αξιοπιστίας, παραπληροφόρησης και κυβερνοασφάλειας.

Λέξεις – κλειδιά: Ψηφιακή διπλωματία, κοινωνικά δίκτυα, κυβερνοασφάλεια, στρατηγική, παραπληροφόρηση

Digital Diplomacy and Social Networks: Theoretical Approach and Contemporary Dimensions

Abstract

The article examines the modern concept of digital diplomacy and the ways in which social media have transformed communication among states, organizations, and citizens. It presents key definitions, characteristics, and functions of social networks, as well as their evolution into tools of public diplomacy. The most popular social and professional networks are analyzed, along with the ways they enhance the international presence and communication strategies of states. Finally, the advantages and challenges of digital diplomacy are explored, with emphasis on issues of credibility, misinformation, and cybersecurity.

Keywords: Digital diplomacy, social networks, cybersecurity, strategy, misinformation

1. Εισαγωγή

Η έννοια της διπλωματίας έχει ιστορικά συνδεθεί με την επίσημη επικοινωνία μεταξύ κρατών και διεθνών οργανισμών. Στη σύγχρονη εποχή, ωστόσο, η διπλωματία έχει επεκταθεί πέρα από τα παραδοσιακά όρια, υιοθετώντας ψηφιακά μέσα που επιτρέπουν την άμεση και ευρεία διάχυση μηνυμάτων. Η ψηφιακή διπλωματία, ως νέα μορφή άσκησης διεθνών σχέσεων, αξιοποιεί τις δυνατότητες των κοινωνικών δικτύων για την προώθηση πολιτικών, την ενίσχυση της εικόνας ενός κράτους ή οργανισμού και την αποτελεσματική διαχείριση κρίσεων.

Σε αυτό το άρθρο παρουσιάζεται ο ορισμός της ψηφιακής διπλωματίας και γίνεται εννοιολογική προσέγγιση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης. Αναλύονται τα πιο δημοφιλή κοινωνικά δίκτυα, καθώς και η χρήση τους στον χώρο των επιχειρήσεων. Εξετάζονται επίσης τα πλεονεκτήματα και οι προκλήσεις που συνοδεύουν την εφαρμογή της ψηφιακής διπλωματίας.

2. Εννοιολογικός προσδιορισμός βασικών όρων

2.1 Ψηφιακή διπλωματία

Η ψηφιακή διπλωματία αποτελεί μια από τις σημαντικότερες εξελίξεις στον χώρο των διεθνών σχέσεων και της δημόσιας διπλωματίας κατά τις τελευταίες

δεκαετίες. Ως ψηφιακή διπλωματία ορίζεται η χρήση των ψηφιακών τεχνολογιών – όπως το διαδίκτυο, τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, οι διαδικτυακές πλατφόρμες επικοινωνίας και τα εργαλεία ανάλυσης δεδομένων – από κράτη, διεθνείς οργανισμούς και διπλωματικούς φορείς, με στόχο την προώθηση των εθνικών συμφερόντων, την ενίσχυση της διεθνούς εικόνας τους και τη διαμόρφωση αποτελεσματικών στρατηγικών δημόσιας επικοινωνίας. Η μετάβαση από την παραδοσιακή στη ψηφιακή διπλωματία έχει μεταμορφώσει τον τρόπο με τον οποίο τα κράτη επικοινωνούν τόσο μεταξύ τους όσο και με ξένα κοινά, επιτρέποντας άμεση, διαδραστική και συχνά αμφίδρομη επικοινωνία¹.

2.2 Κοινωνικά δίκτυα

Τα κοινωνικά δίκτυα (social networks ή social media) είναι διαδικτυακές πλατφόρμες που επιτρέπουν στους χρήστες να δημιουργούν προφίλ, να παράγουν και να μοιράζονται περιεχόμενο, να αλληλεπιδρούν με άλλους χρήστες και να συμμετέχουν σε διαδικτυακές κοινότητες. Χαρακτηρίζονται από τη δυνατότητα άμεσης επικοινωνίας, τη δημιουργία και διατήρηση κοινωνικών σχέσεων, την ανταλλαγή πληροφοριών και την ανάπτυξη δικτύων ενδιαφερόντων².

3. Σκοπός του άρθρου

Η ραγδαία ανάπτυξη της τεχνολογίας και η εξάπλωση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης έχουν μετασηματίσει τον τρόπο με τον οποίο οι κοινωνίες επικοινωνούν, ανταλλάσσουν πληροφορίες και διαμορφώνουν στρατηγικές σε διεθνές επίπεδο. Η ψηφιακή διπλωματία, ως προϊόν αυτής της εξέλιξης, αποτελεί πλέον αναπόσπαστο εργαλείο για κράτη, οργανισμούς και επιχειρήσεις, καθώς επιτρέπει την άμεση και πολυδιάστατη αλληλεπίδραση με το παγκόσμιο κοινό. Στο πλαίσιο αυτό, η μελέτη της σχέσης μεταξύ ψηφιακής διπλωματίας και κοινωνικών δικτύων αποκτά ιδιαίτερη σημασία, όχι μόνο για την κατανόηση των δυνατοτήτων που προσφέρουν, αλλά και για την ανάδειξη των προκλήσεων που εγείρουν.

Το άρθρο αυτό επιχειρεί να διερευνήσει το φαινόμενο της ψηφιακής διπλωματίας μέσα από την ανάλυση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης. Στόχος είναι να παρουσιαστούν οι θεωρητικές βάσεις, τα πλεονεκτήματα και οι δυσκολίες που συνοδεύουν την εφαρμογή της, αλλά και να αναδειχθεί η πρακτική της σημασία σε περιβάλλοντα όπου η πληροφόρηση και η στρατηγική επικοινωνία είναι κρίσιμες.

---

1 Bjola, C. & Holmes, M. (2015), *Digital Diplomacy: Theory and Practice*. London: Routledge.

2 Castells, M. (2012). *Networks of Outrage and Hope: Social Movements in the Internet Age*. Cambridge: Polity Press.

4. Ψηφιακή διπλωματία και μέσα κοινωνικής δικτύωσης

4.1 Βασικά Χαρακτηριστικά των μέσων κοινωνικής δικτύωσης

Όλα τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης περιλαμβάνουν ένα είδος ψηφιακής πλατφόρμας που μπορεί να λειτουργεί είτε σε σταθερούς υπολογιστές είτε σε φορητές συσκευές (π.χ. smartphones/tablets/laptop-PCs). Δύο κοινά χαρακτηριστικά βοηθούν να οριστούν τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Πρωτίστως, τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης επιτρέπουν κάποια μορφή συμμετοχής, δεν είναι ποτέ εντελώς παθητικά, ακόμα και αν μερικές φορές ιστοσελίδες κοινωνικής δικτύωσης, όπως το Facebook μπορεί να επιτρέπουν την παθητική προβολή, όσων οι άλλοι δημοσιεύουν. Συνήθως, με ελάχιστο όριο, πρέπει να υπάρχει ένα προφίλ που δημιουργήθηκε και που επιτρέπει την έναρξη της δυνατότητας αλληλεπίδρασης. Αυτή η ποιότητα από μόνη της θέτει τα κοινωνικά μέσα εκτός από τα παραδοσιακά μέσα, όπου τα προσωπικά προφίλ δεν είναι ο κανόνας. Επίσης, και σύμφωνα με τον συμμετοχικό χαρακτήρα τους, τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης περιλαμβάνουν αλληλεπίδραση. Αυτή η αλληλεπίδραση μπορεί να είναι με καθιερωμένους φίλους, οικογένεια ή γνωστούς ή με νέους ανθρώπους, που μοιράζονται κοινά συμφέροντα ή ακόμα και έναν κοινό κύκλο γνωριμίας. Παρόλο που πολλά μέσα κοινωνικής δικτύωσης ήταν ή είναι και αρχικά αντιμετωπίζονται ή αναφέρονται ως νέα, καθώς εξακολουθούν να ενσωματώνονται σε προσωπικές και επαγγελματικές ζωές γίνονται λιγότερο αντιληπτά και αναμενόμενα³.

4.2 Τα δημοφιλέστερα κοινωνικά δίκτυα

Οι Phillips & Young (2009)⁴ στην έρευνά τους κατηγοριοποίησαν τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, που εισήγαγαν σε πέντε κατηγορίες, ως εξής:

1) Τα blogs είναι ηλεκτρονικά περιοδικά, όπου τα άτομα της επιχείρησης μπορούν να δημοσιεύουν εικόνες, ιδέες και συνδέσμους σε άλλες ιστοσελίδες,

2) τα κοινωνικά δίκτυα είναι τοποθεσίες στο διαδίκτυο, όπου τα άτομα με κοινό ενδιαφέρον ή ανησυχίες συναντώνται για να συναντήσουν άτομα με παρόμοια ενδιαφέροντα και όπου μπορούν να δημιουργήσουν τους προσωπικούς τους ιστοτόπους,

3) οι κοινότητες περιεχομένου είναι ιστότοποι, όπου συγκεκριμένοι τύποι περιεχομένου μπορούν να οργανωθούν και να μοιραστούν με άλλους,

---

3 Wright, K. B. & Webb, L. M. (2011), *Computer-Mediated Communication in Personal Relationships*. New York: Peter Lang.

4 Phillips, D. & Young, P. (2009), *Online public relations: a practical guide to developing an online strategy in the world of social media*. 2nd Ed. United Kingdom: Kogan Page Limited.

4) Τα forum/πίνακες ανακοινώσεων είναι τοποθεσίες ανταλλαγής ιδεών ή πληροφοριών συνήθως γύρω από συγκεκριμένα ενδιαφέροντα και

5) οι συγκεντρωτές περιεχομένου ή εφαρμογές, που επιτρέπουν στους χρήστες να προσαρμόζουν πλήρως το περιεχόμενο του ιστού που επιθυμούν να έχουν πρόσβαση.

Οι Kaplan & Haenlein (2010)⁵ ταξινομούν τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης σε έξι διαφορετικές κατηγορίες: συνεργατικά έργα (π.χ. Wikipedia), blogs και μικρο-blogs (π.χ. Twitter), κοινότητες περιεχομένου (π.χ. YouTube), κοινωνικοί δικτυακοί τύποι (π.χ. Facebook), κόσμοι εικονικών παιχνιδιών (π.χ. World of Warcraft) και εικονικοί κοινωνικοί κόσμοι (π.χ. SecondLife).

Οι Phillips & Young (2009)⁶ υποστηρίζουν, ότι το Facebook είναι μια μικροσελίδα που δίνει στα άτομα την ευκαιρία να συνδεθούν με φίλους, να δουν τα προσωπικά τους προφίλ και να είναι ενεργά σε λίστες συζήτησης.

Ο Holiday (2012)⁷ περιλαμβάνει το Facebook, το Twitter και άλλα μέσα κοινωνικής δικτύωσης με τον όρο «blog». Υπογραμμίζει, ότι τα ιστολόγια είναι συχνά πηγές για άλλα μέσα, όπως οι εφημερίδες. Οι ιστότοποι κοινωνικής δικτύωσης, από την άλλη πλευρά, διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην οικοδόμηση ισχυρών εμπορικών σημάτων. Διάφορες στατιστικές έχουν καταδείξει την πανταχού παρούσα και αποτελεσματική χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης για άτομα και οργανισμούς σε όλο τον κόσμο. Το πιο σημαντικό είναι, ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των επιχειρήσεων χρησιμοποιούν την κοινωνική δικτύωση για το marketing και το branding. Τα πιο δημοφιλή μέσα κοινωνικής δικτύωσης φαίνονται στον παρακάτω Πίνακα 1, εκ των οποίων το πιο δημοφιλές είναι το Facebook.

4.2.1 Facebook

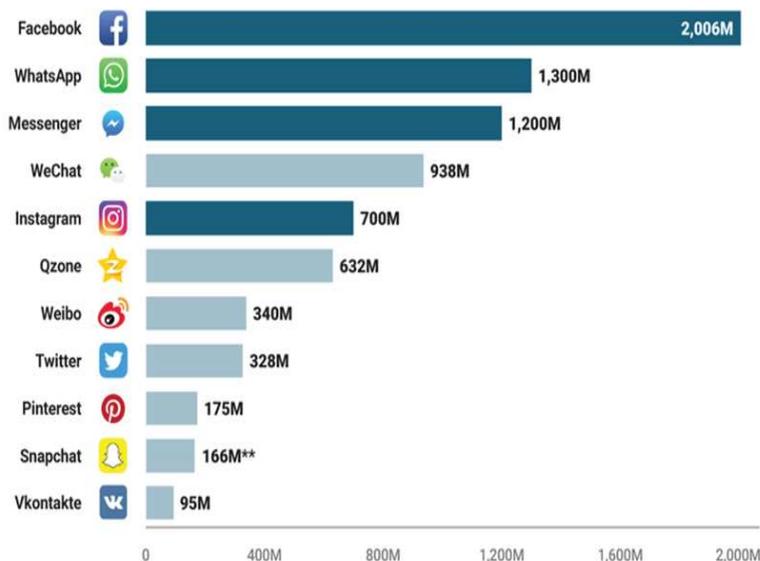
Είναι το μεγαλύτερο μέσο κοινωνικής δικτύωσης στο Διαδίκτυο, τόσο από την άποψη του συνολικού αριθμού χρηστών, όσο και από την αναγνώριση ονόματος. Η εταιρία, που ιδρύθηκε στις 4 Φεβρουαρίου 2004, κατάφερε να συγκεντρώσει πάνω από 1,59 δισ. μηνιαίους ενεργούς χρήστες μέσα σε 12 χρόνια και αυτό το καθιστά αντόματα ένα από τα καλύτερα μέσα για τη σύνδεση ανθρώπων από όλο τον κόσμο με μια επιχείρηση. Εκτιμάται, ότι περισσότεροι από 1 εκατομμύριο μικρομεσαίες επιχειρήσεις χρησιμοποιούν την πλατφόρμα για να διαφημίσουν την επιχείρησή τους.

---

5 Kaplan, A. M. & Haenlein, M. (2010), "Users of the world, unite! The challenges and opportunities of social media". Στο Business Horizons, v.53, pp.59–68.

6 Phillips, D. & Young, P. (2009), *Online public relations: a practical guide to developing an online strategy in the world of social media*. 2nd Ed. United Kingdom: Kogan Page Limited.

7 Holiday R. (2012), *Trust me I'm lying: confessions of a media manipulator*. USA: Penguin Group.

Πίνακας 1: Τα πιο δημοφιλή μέσα κοινωνικής δικτύωσης: <https://www.businessinsider.com/facebook-dominates-most-popular-social-media-apps-chart-2017-7> (προσπελάστηκε στις 15.11.2025).

4.2.2 Twitter

Μια επιχείρηση ίσως να σκεφτεί, ότι ο περιορισμός των δημοσιεύσεων της σε 140 χαρακτήρες δεν είναι τρόπος για να διαφημιστεί, αλλά αυτή η πλατφόρμα μέσω κοινωνικής δικτύωσης έχει πάνω από 320 εκατομμύρια ενεργούς μηνιαίους χρήστες που κάνουν χρήση του ορίου 140 χαρακτήρων για να μεταβιβάσουν πληροφορίες. Οι επιχειρήσεις μπορούν να χρησιμοποιήσουν το Twitter για να αλληλεπιδράσουν με υποψήφιους πελάτες, να απαντήσουν σε ερωτήσεις, να εκδώσουν τα τελευταία νέα και ταυτόχρονα να χρησιμοποιήσουν τις στοχευμένες διαφημίσεις σε συγκεκριμένα ακροατήρια. Το Twitter ιδρύθηκε στις 21 Μαρτίου 2006 και έχει την έδρα του στο Σαν Φρανσίσκο της Καλιφόρνια⁸.

4.2.3 LinkedIn

Η LinkedIn, που ιδρύθηκε στις 14 Δεκεμβρίου 2002 και ξεκίνησε στις 5 Μαΐου 2003, είναι ο πιο δημοφιλής ιστότοπος μέσω κοινωνικής δικτύωσης για επαγγελματική δικτύωση. Ο ιστότοπος διατίθεται σε 24 γλώσσες και έχει πάνω

8 Kietzmann, J. H., Hermkens, K., McCarthy, I. P. & Silvestre, B. S. (2011), "Social media? Get serious! Understanding the functional building blocks of social media". Στο Business Horizons, v.54(3), pp.241-251.

από 400 εκατομμύρια εγγεγραμμένους χρήστες. Το LinkedIn είναι ιδανικό για ανθρώπους, που θέλουν να συνδεθούν με ανθρώπους σε παρόμοιες βιομηχανίες, να συνεργαστούν με τοπικούς επαγγελματίες και να εμφανίσουν πληροφορίες και στατιστικά στοιχεία σχετικά με τις επιχειρήσεις⁹.

4.2.4 Google+

Αν και δεν είναι Twitter, Facebook ή LinkedIn, το Google+ έχει τη θέση του ανάμεσα στους δημοφιλείς ιστότοπους μέσω κοινωνικής δικτύωσης. Η αξία του το καθιστά απαραίτητο εργαλείο για κάθε μικρή επιχείρηση. Ξεκίνησε στις 15 Δεκεμβρίου 2011 και έχει καταχωρημένους 418 ενεργά εκατομμύρια χρήστες από το Δεκέμβριο του 2015¹⁰.

5. Ψηφιακή διπλωματία

Η άνοδος της ψηφιακής διπλωματίας κατά την τελευταία δεκαετία δεν μπορεί να διαχωριστεί από το τεχνολογικό πλαίσιο στο οποίο έχει αναπτυχθεί. Διαπιστώνουμε, ότι η αξιοποίηση των ψηφιακών τεχνολογιών στη διπλωματία έχει γίνει όλο και πιο ποικίλη. Αρκετοί μελετητές και διπλωμάτες έχουν υιοθετήσει τον όρο «ψηφιακή διπλωματία», όταν αναφέρονται στη διασύνδεση μεταξύ των ψηφιακών τεχνολογιών και της διπλωματίας. Αν και η ψηφιακή διπλωματία γίνεται ένα σημαντικό θέμα, εξακολουθεί να στερείται ενός επίσημου ορισμού. Αρκετοί οργανισμοί επιχειρήσαν να διαμορφώσουν συγκεκριμένο ορισμό του όρου, ωστόσο εξακολουθεί να χρησιμοποιείται αόριστα. Αυτή η έλλειψη ακρίβειας στον ορισμό έχει προκαλέσει διαφορετικούς μελετητές να ερευνήσουν την ψηφιακή διπλωματία με διάφορους τρόπους, με επίκεντρο τα πάντα, από την ασφάλεια στον κυβερνοχώρο, έως τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης στη διακυβέρνηση του διαδικτύου¹¹.

Ο ορισμός που έχει δοθεί από το DiploFoundation, έναν οργανισμό που εστιάζει στη σχέση μεταξύ ψηφιακής τεχνολογίας και διπλωματίας, αναφέρει ότι η ψηφιακή διπλωματία «περιγράφει νέες μεθόδους και τρόπους διεξαγωγής διπλωματίας με τη βοήθεια του Διαδικτύου και των Τ.Π.Ε και περιγράφει τον αντίκτυπό τους στις σύγχρονες διπλωματικές πρακτικές». Οι μελετητές συμφωνούν ομόφωνα, ότι μπορεί η ψηφιακή διπλωματία ανακαλύφθηκε από τις Ηνωμένες Πολιτείες. Σε καθημερινή βάση, το Τμήμα του Πενταγώνου χρησιμοποιεί επίσης κοινωνικά μέσα για την παρακολούθηση πληροφοριών, που

9 Kietzmann, J. H., Hermkens, K., McCarthy, I. P. & Silvestre, B. S. (2011), "Social media? Get serious! Understanding the functional building blocks of social media". Στο Business Horizons, v.54(3), pp.241-251.

10 Kietzmann, J. H., Hermkens, K., McCarthy, I. P. & Silvestre, B. S. (2011), "Social media? Get serious! Understanding the functional building blocks of social media". Στο Business Horizons, v.54(3), pp.241-251.

11 Βαρβαρούσης Π. (2006), *Η διπλωματία στο νέο ψηφιακό περιβάλλον*. Αθήνα: Παπαζήση.

δημοσιεύονται στο διαδίκτυο, ώστε να μπορούν να τροποποιούν τα μηνύματά τους για να ανταποκρίνονται στην κοινή γνώμη και να παρακολουθείται το Twitter σε περισσότερες από 100 γλώσσες¹².

Μετά την υιοθέτηση της ψηφιακής διπλωματίας από τις Ηνωμένες Πολιτείες, χώρες σε όλο τον κόσμο έχουν ακολουθήσει το παράδειγμά τους. Έχει πλέον γίνει πολύ συνηθισμένο να έχουν οι πρεσβείες και τα προξενεία διαδραστικές διαδικτυακές ιστοσελίδες και οι κρατικές υπηρεσίες να έχουν λογαριασμούς στο Facebook και το Twitter. Όσον αφορά τις μεμονωμένες χώρες, το Ηνωμένο Βασίλειο έχει ιδρύσει ένα επίσημο γραφείο Ψηφιακής Διπλωματίας, ενώ παράλληλα χώρες όπως η Σουηδία, η Γαλλία και η Πολωνία έχουν επισημανθεί για τις προσπάθειές τους να ενσωματώσουν τα ψηφιακά εργαλεία σε αυτά που χρησιμοποιούν οι κυβερνήσεις τους. Σε περιοχές όπως η Ασία, η Ινδία φαίνεται ότι ηγείται, με το Υπουργείο Εξωτερικών να δημοσιεύει το δικό του πρώτο tweet το 2010. Ορισμένες περιφέρειες, όπως η Αφρική, δεν έχουν ακόμη επιδείξει μεγάλη πρόοδο προς την κατεύθυνση της μετάβασης προς αυτή την κατεύθυνση¹³.

Είναι δύσκολο να μιλήσει κανείς για την ψηφιακή διπλωματία χωρίς να αναφέρει μια δημοφιλή συζήτηση γι' αυτή που έχει αυξηθεί μεταξύ των μελετητών. Αυτή η συζήτηση αμφισβητεί, εάν η ψηφιακή διπλωματία χρησιμοποιεί ή όχι νέα τεχνολογία για τη διεξαγωγή δημόσιας διπλωματίας με πιο σύγχρονο τρόπο ή αν αλλάξει τελείως τον τρόπο με τον οποίο λειτουργεί η δημόσια διπλωματία, αλλάζοντας τη συνομιλία από μονόλογο σε διάλογο. Είναι σημαντικό να κατανοηθεί τι είναι η διπλωματία: η δημόσια διπλωματία σχετίζεται με τον τρόπο με τον οποίο οι χώρες επικοινωνούν με τους ξένους σε μια προσπάθεια επίτευξης των διεθνών τους συμφερόντων. Η δημόσια διπλωματία εμφανίστηκε στις αρχές του εικοστού αιώνα, με την εφεύρεση και τη δημοτικότητα των μέσων ραδιοφωνικής επικοινωνίας. Πολιτικές ομάδες όπως, οι Ναζί και οι Μπολσεβίκοι χρησιμοποίησαν το ραδιόφωνο, ως εργαλείο για να διαδώσουν την πολιτική τους προπαγάνδα στους πολίτες άλλων χωρών. Για πρώτη φορά, αυτές οι ομάδες ήταν σε θέση να επικοινωνούν απευθείας με ξένους πολίτες, χωρίς να χρειάζεται να επικοινωνούν με τις κυβερνήσεις. Αυτές οι αλληλεπιδράσεις με το κοινό έγιναν σημαντικές για τη διεθνή πολιτική επιτυχία. Ενώ οι συναντήσεις μεταξύ κυβερνητικών αξιωματούχων είναι σημαντικές, η κοινή γνώμη μπορεί επίσης να είναι καθοριστικής σημασίας για τη διαμόρφωση της διεθνούς πολιτικής¹⁴.

Η δημόσια διπλωματία συνεχίστηκε και σήμερα, καθώς οι διπλωμάτες προσπαθούν να προσεγγίσουν το κοινό της χώρας στην οποία είναι τοποθετημένοι.

---

12 Zhang, J. (2013). "A Strategic Issue Management (SIM) Approach to Social Media Use in Public Diplomacy". Στο *American Behavioral Scientist*, v.57(9), pp.1312-1331.

13 Hocking, B. & Melissen, J. (2015). *Diplomacy in the Digital Age*. Netherlands: Clingendael.

14 Zhang, J. (2013), "A Strategic Issue Management (SIM) Approach to Social Media Use in Public Diplomacy". Στο *American Behavioral Scientist*, v.57(9), pp.1312-1331.

Αν και μπορεί σε πολλές περιπτώσεις να είναι ένα χρήσιμο διπλωματικό εργαλείο, η δημόσια διπλωματία μπορεί να υλοποιηθεί δύσκολα στην πράξη καθώς απαιτεί πολύ προσεκτικό φιλτράρισμα των πληροφοριών που δημοσιεύονται και τήρηση όλων των πρωτοκόλλων ασφαλείας και εμπιστευτικότητας που διέπει πληροφορίες αυτής της διαβάθμισης. Αυτός είναι ο λόγος που πολλοί βρήκαν μια θετική σχέση μεταξύ της ψηφιοποίησης και της δημόσιας διπλωματίας, με τη νέα τεχνολογία που επιτρέπει στους διπλωμάτες να χρησιμοποιούν το διαδίκτυο και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης για να προσεγγίσουν άμεσα τους πολίτες κατά κάποιο τρόπο ακόμα. Αυτός είναι ο λόγος που κάποιοι υποστηρίζουν, ότι η ψηφιακή διπλωματία είναι διαφορετική από τη δημόσια διπλωματία, αλλάζοντας τις αλληλεπιδράσεις από ένα μονόλογο σε ένα διάλογο. Η εξωτερική πολιτική μπορεί να ωφεληθεί, όταν υπάρχει αμφίδρομη ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ του κοινού και της κυβέρνησης¹⁵.

6. Πλεονεκτήματα ψηφιακής διπλωματίας

Μία από τις πιο ελκυστικές πτυχές της ψηφιακής διπλωματίας είναι η ικανότητά της να ενθαρρύνει την αμφίδρομη επικοινωνία. Οι μέθοδοι της παραδοσιακής διπλωματίας στηριζόταν αυστηρά στις αλληλεπιδράσεις μεταξύ των κυβερνητικών αξιωματούχων. Αν και η υιοθέτηση της δημόσιας διπλωματίας επιδίωκε να το αλλάξει αυτό, οι κυβερνητικοί αξιωματούχοι εξακολουθούσαν να αλληλεπιδρούν με το κοινό σε γενικό επίπεδο, συνήθως μέσω ραδιοφωνικών εκπομπών. Η ανάπτυξη ιστότοπων μέσω κοινωνικής δικτύωσης, όπως το Twitter και το Facebook δημιούργησαν ανοικτούς χώρους συνομιλίας, όπου οι κυβερνητικές υπηρεσίες μπορούν άμεσα να επικοινωνούν με το ευρύ κοινό ή συγκεκριμένες ομάδες ατόμων (π.χ. φίλοι ή ακόλουθοι μιας ομάδας στο Facebook, ακόλουθοι στο Twitter, ακόλουθοι στο LinkedIn κλπ.). Αυτές οι γραμμές αμφίδρομης επικοινωνίας επιτρέπουν στα άτομα να επηρεάζουν την κυβέρνησή τους με τρόπους, που προηγουμένως δεν ήταν δυνατό. Οι κυβερνήσεις και τελικά η εξωτερική πολιτική τους, επωφελούνται από αυτές τις συνομιλίες, επειδή είναι σε θέση να κατανοήσουν καλύτερα τις απόψεις του κοινού σε ορισμένα θέματα¹⁶.

Ένα από τα καλύτερα παραδείγματα αυτού παρουσιάστηκε από τον Υπουργό Εξωτερικών του Ηνωμένου Βασιλείου, William Hague, ο οποίος χρησιμοποίησε το λογαριασμό του στο Twitter για να ξεκινήσει μια πρωτοβουλία με τίτλο «Γνωρίστε τον Υπουργό Εξωτερικών» και ζήτησε από τους οπαδούς του να κάνουν tweet με τις ιδέες τους για τα θέματα που σκέφτονταν, ότι θα πρέπει να είναι οι προτεραιότητες του Υπουργείου Εξωτερικών τα επόμενα χρόνια, με

---

15 Grunig J.E. & Hunt, T. (1984). *Managing Public Relations*. New York: Holt, Rinehart and Winston.

16 Boyd M. D. & Nicole, E. (2007), "Social Network Sites: Definition, history, and scholarship". Στο *Journal of Computer-Mediated Communication*, v.13(1), pp.210-230.

την υπόσχεση ότι οι προτάσεις αρκετών οπαδών/ακολουθών θα ικανοποιούνταν μέσα στα προσεχή χρόνια. Άλλοι ξένοι αξιωματούχοι έχουν γίνει γνωστοί για τις διαδικτυακές τους αλληλεπιδράσεις, επίσης. Για παράδειγμα, ο λογαριασμός Twitter για την Ολλανδική κυβέρνηση αφιερώνει κάθε βδομάδα από τις 8 το πρωί μέχρι τις 8 το βράδυ για να απαντήσει σε ερωτήσεις, που τίθενται από τους οπαδούς της και, σύμφωνα με πληροφορίες, το 81% των tweets του προέδρου της Ρουάντα, Paul Kagame είναι απαντήσεις σε άλλους χρήστες. Νέα χαρακτηριστικά γνωρίσματα των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, όπως η ζωντανή συνομιλία μέσω βίντεο μέσω του Facebook και οι δημοσκοπήσεις στο Twitter έκαναν τις αλληλεπιδράσεις αυτές ακόμα ευκολότερες¹⁷.

Με τον ίδιο τρόπο, τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης επέτρεψαν στους διπλωμάτες και τους ηγέτες του κόσμου να επεκτείνουν εύκολα τα διπλωματικά τους δίκτυα και να οικοδομήσουν στρατηγικές σχέσεις. Επειδή η ψηφιοποίηση έχει επιτρέψει τόσο πολύ περιεχόμενο και πληροφορία να είναι εύκολα προσπελάσιμα online, οι διπλωμάτες δεν ασκούν πλέον μονοπώλιο στις πληροφορίες. Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης έχουν διευκολύνει τους κυβερνητικούς αξιωματούχους να το κάνουν. Αν και κυβερνητικοί αξιωματούχοι έχουν χρησιμοποιήσει αυτές τις τοποθεσίες για να αλληλεπιδρούν μεταξύ τους, πολύ πιο συχνά τις χρησιμοποιούν για να συνδεθούν με άλλους. Η ψηφιοποίηση έχει δημιουργήσει ακόμη και έναν νέο, μοναδικό τύπο δικτύωσης γνωστό ως «Twiplomacy» Η Twiplomacy αναφέρεται στον τρόπο με τον οποίο διαμορφώνονται οι σχέσεις του σύγχρονου κόσμου απλά με το να «ακολουθούν» ο ένας τον άλλο στο Twitter. Οι ερευνητές έχουν αρχίσει να εξετάζουν τις συνέπειες που μπορούν να έχουν αυτές οι συνδέσεις στις διεθνείς σχέσεις¹⁸. Οι ερευνητές, που μελετούν το Twiplomacy έχουν καταγράψει το δρόμο στον οποίο οι μικρότερες χώρες έχουν βγει από το δρόμο τους για να προσπαθήσουν να σχηματίσουν σχέσεις με τον υπόλοιπο κόσμο. Το Περού, για παράδειγμα, ακολουθεί 509 παγκόσμιους ηγέτες στο Twitter. Ένα άλλο σημαντικό πλεονέκτημα της ψηφιακής διπλωματίας είναι, ότι οδηγεί σε μια αυξημένη αίσθηση διαφάνειας. Στο σύγχρονο κόσμο, οι άνθρωποι βάζουν τα πάντα online. Τα άτομα μεταδίδουν τη ζωή τους στο κοινό ενημερώνοντας τις καταστάσεις τους στο Facebook και δημοσιεύοντας φωτογραφίες στο Twitter. Αυτή η τάση, μαζί με μια φυσική επιθυμία να θέλουν να μάθουν ποια είναι η κυβέρνησή τους, οδήγησε σε μια δημόσια ζήτηση για διαφάνεια. Με τη διπλωματία να ορίζεται ως ένα επάγγελμα, που είναι διαβόητο για την εμπιστευτικότητα, ήταν δύσκολο για ορισμένους διπλωμάτες να βρουν μια ισορροπία μεταξύ των δύο¹⁹.

17 Pamment, J. (2013), *New public diplomacy in the 21st century: Evaluating policy and practice*. London: Routledge.

18 Boyd M. D. & Nicole, E. (2007), "Social Network Sites: Definition, history, and scholarship". Στο *Journal of Computer-Mediated Communication*, v.13(1), pp.210-230.

19 Hocking, B. & Melissen, J. (2015), *Diplomacy in the Digital Age*. Netherlands: Clingendael.

Ωστόσο, είναι σημαντικό για τους διπλωμάτες να αξιοποιήσουν πλήρως τη νέα αυτή τεχνολογία. Φτιάχνοντας εξατομικευμένες θέσεις σχετικά με τις δραστηριότητες που εκτελούν, διπλωμάτες και πολιτικοί ηγέτες είναι ικανοί να κάνουν το κοινό να αισθάνεται σαν να συμπεριλαμβάνεται σε σημαντικές συνομιλίες. Για παράδειγμα, ο Πρόεδρος των Ηνωμένων Πολιτειών, Donald Trump, δημοσιεύει καθημερινά tweets για να ενημερώσει τους οπαδούς του ποιον συναντά εκείνη την ημέρα και τι θα συζητήσουν. Έρευνες έχουν δείξει, ότι εξατομικευμένα μηνύματα, όπως αυτά έχουν θετικές συνέπειες, προκαλώντας υψηλότερα επίπεδα προσοχής για το κοινό στις πληροφορίες που διαβάζουν με τη δημιουργία οπτικών εικόνων στο μυαλό τους. Η έρευνα επίσης έδειξε, ότι τα συναισθηματικά φορτισμένα tweets λαμβάνουν τη μεγαλύτερη προσοχή online. Πολλά tweets από τον Πρόεδρο Trump συχνά γίνονται retweet και αποστέλλονται σε άλλους και έτσι εξαπλώνεται τελικά το μήνυμά του. Αυτή η εξατομικευση είναι καλή για τους διπλωμάτες και τους πολιτικούς ηγέτες, που θέλουν να συνεργαστούν με το κοινό και φαίνονται σαν να είναι διαφανείς²⁰.

Η χρήση της ψηφιακής διπλωματίας οδηγεί επίσης σε μείωση του οικονομικού, αλλά και περιβαλλοντικού κόστους. Οι τεχνολογίες των τηλεπικοινωνιών, όπως το Skype και το Facetime, επιτρέπουν στους ανθρώπους να επικοινωνούν εξ αποστάσεως, έχοντας τη δυνατότητα να συζητούν θέματα, σαν να βρίσκονταν στην ίδια αίθουσα. Αυτή η δυνατότητα είναι σε θέση να περιορίσει σημαντικά τα μεταφορικά έξοδα, έξοδα παραστάσεως, διαμονής, τροφής, αλλά και διοικητικά έξοδα κλπ. που θα απαιτούσε η φυσική παρουσία διπλωματών και άλλου προσωπικού σε διάφορες αποστολές ανά τον κόσμο (δηλ. για ταξίδια). Ταυτόχρονα, η μείωση των μεταφορών (π.χ. αεροπορικός ή με άλλα μέσα) μειώνει και τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις όπως για παράδειγμα τις εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα κλπ.. Το υπουργείο της Ιαπωνίας διενήργησε μελέτες στη χώρα του, ότι η χρήση της ψηφιακής τεχνολογίας μπορεί να μειώσει τις εκπομπές CO2 έως και 7%.

Μειώνοντας την ανάγκη για φυσικά ταξίδια, η ψηφιακή διπλωματία προκαλεί μείωση του οικονομικού και περιβαλλοντικού κόστους. Η ψηφιακή τεχνολογία γενικά έχει μεγάλη δυνατότητα να μειώσει τις επιπτώσεις στο περιβάλλον. Για παράδειγμα, η ψηφιοποίηση έχει οδηγήσει στην εκτύπωση εφημερίδων και βιβλίων στο διαδίκτυο, μειώνοντας το χαρτί και την παραγωγή εκτύπωσης²¹.

---

20 Constantinou M. C., (2013), "Between Statecraft and Humanism: Diplomacy and Its Forms of Knowledge". Στο *International Studies Review*, v.15(2), pp.141–162.

21 Heemsbergen L.J. & Lindgren S., (2014), "The power of precision air strikes and social media feeds in the 2012 Israel–Hamas conflict: targeting transparency". Στο *Australian Journal of International Affairs*, v.68(5), pp.569-591.

7. Προκλήσεις της ψηφιακής διπλωματίας

Αν και αυτή η νέα τεχνολογία έρχεται με πολλά οφέλη, εισάγει επίσης ένα σύνολο από προκλήσεις. Μία από αυτές τις προκλήσεις είναι, ότι ορισμένα από τα προαναφερθέντα οφέλη δεν υπάρχουν στην πραγματικότητα στην πράξη. Για παράδειγμα, παρόλο που οι σελίδες κοινωνικής δικτύωσης παρέχουν στους αξιωματούχους της κυβέρνησης την ικανότητα να επεκτείνουν την επιρροή τους διαδραστικά, προσωπικά και διαφανή, δε φαίνεται ότι όλοι οι ηγέτες εκμεταλλεύονται αυτή την ευκαιρία. Μια μελέτη που εξετάζει τις επικοινωνιακές στρατηγικές που χρησιμοποιούν οι δυτικές χώρες στα κοινωνικά μέσα παρέχουν απογοητευτικό αποτελέσματα, αποκαλύπτοντας, ότι οι περισσότεροι διπλωμάτες δεν συνδέονται με διπλωμάτες εκτός της χώρας τους. Επίσης, αποκαλύπτει, ότι τα μη κυβερνητικά ιδρύματα που επιλέγουν να ακολουθήσουν δεν είναι πολύ διαφορετικά, ακολουθώντας κυρίως τις επιχειρήσεις. Αυτές οι πληροφορίες δείχνουν, ότι τα κράτη και οι εκπρόσωποί τους εξακολουθούν να μην εκμεταλλεύεται τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης στο μέγιστο των δυνατοτήτων τους. Η ψηφιακή διπλωματία σχετίζεται με τη χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης από τις διπλωματικές αρχές μιας χώρας για τους σκοπούς της επικοινωνίας με το ευρύ κοινό (πολίτες ή και κράτη) και πληροφόρησης του, και πάντα με γνώμονα το συμφέρον του κράτους που εκπροσωπούν²².

Η εκπαίδευση των κοινωνικών μέσων δικτύωσης φαίνεται να προσφέρει λύση σε αυτή την πρόκληση. Κάποιοι κυβερνητικοί υπάλληλοι έχουν αρχίσει να προσλαμβάνουν επαγγελματίες επικοινωνίας για να παρακολουθούν τους λογαριασμούς τους στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, αφήνοντας τους εμπειρογνώμονες αυτούς να μάθουν, πώς να διαδώσουν τις ιδέες πολιτικής τους με τον καλύτερο τρόπο. Για άλλους, φαίνεται, ότι τα μαθήματα στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης μπορεί να είναι διαθέσιμα για να βοηθήσουν εκείνους που θέλουν να «τρέξουν» τους λογαριασμούς τους μόνοι τους. Εγχειρίδια όπως το «Twitter για Διπλωμάτες» παρέχουν βασικές συμβουλές για τον τρόπο χρήσης των μέσων κοινωνικής δικτύωσης. Αν και η ψηφιακή διπλωματία είναι σε κάποιο βαθμό προκλητική, καθώς δεν υπάρχει συγκεκριμένο πρωτόκολλο σχετικά με τον τρόπο επιτυχούς χρήσης των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, τα οφέλη, που μπορεί να δημιουργήσει ενδέχεται να είναι σημαντικά. Αυτό σχετίζεται με την δυνατότητα άμεσης ανταπόκρισης (π.χ. μέσω Tweets) σε γεγονότα καθώς και με τη δυνατότητα να προσεγγιστεί άμεσα ένα ευρύτατο (ίσως και παγκόσμιο κοινό)²³.

Μια άλλη δύσκολη πρόκληση, που σχετίζεται με την ψηφιακή διπλωματία είναι το ζήτημα της ασφάλειας στον κυβερνοχώρο. Παρόλο που η ταχεία διάδοση

---

22 Boyd M. D. & Nicole, E. (2007), "Social Network Sites: Definition, history, and scholarship". Στο *Journal of Computer-Mediated Communication*, v.13(1), pp.210-230.

23 Hocking, B. & Melissen, J. (2015), *Diplomacy in the Digital Age*. Netherlands: Clingendael.

πληροφοριών αποτελεί συχνά πλεονέκτημα για την ψηφιακή διπλωματία, μπορεί επίσης να εμπεριέχει και κινδύνους. Η πιθανότητα να διαρρεύσουν σημαντικές πληροφορίες και οι λογαριασμοί σημαντικών υπηρεσιών (π.χ. Υπουργεία, Ένοπλες Δυνάμεις κλπ.) να υποστούν κυβερνο-επίθεση, υπάρχει πάντα. Αυτός είναι και ένας λόγος που η χρήση μέσων ψηφιακής διπλωματίας θα πρέπει πάντα να εξετάζεται με σύνεση και προσοχή (τήρηση πρωτοκόλλων ασφαλείας, διαδικασιών, άδειες και δικαιώματα πρόσβασης χρηστών κοκ). Το πιο γνωστό παράδειγμα διαρροής πληροφοριών βρίσκεται στο πρόσφατο σκάνδαλο των Ηνωμένων Πολιτειών, που είναι γνωστό ως WikiLeaks. Το WikiLeaks εξέδωσε δημοσίως ιδιωτικά αρχεία εξωτερικής πολιτικής, που είχαν μοιραστεί μεταξύ των πρεσβειών των ΗΠΑ και του Πενταγώνου, όλος ο κόσμος απέκτησε πρόσβαση σε ευαίσθητες πληροφορίες που είχαν δοθεί από Αμερικανούς διπλωμάτες για άλλους ηγέτες του κόσμου και τις χώρες υποδοχής τους. Αυτή η σοβαρή διαρροή ευαίσθητων πληροφοριών που σχετίζονταν με τρίτες χώρες αποτέλεσε σοβαρότατο διπλωματικό πλήγμα για τις Η.Π.Α και δημιούργησε έντονη καχυποψία για τη χρήση ηλεκτρονικών μέσων από ευαίσθητες υπηρεσίες όπως είναι π.χ. το Υπουργείο Εξωτερικών²⁴.

Η απειλή, που θέτει η online ανωνυμία πέφτει κάτω από το ίδιο θέμα της ασφάλειας στον κυβερνοχώρο. Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και το διαδίκτυο περιορίζουν την ανάγκη επικοινωνίας πρόσωπο με πρόσωπο, αφήνοντας τους ανθρώπους να αλληλεπιδράσουν στο διαδίκτυο μόνο μέσω των λέξεων που πληκτρολογούν και των φωτογραφιών που επιλέγουν να μοιραστούν. Εξαιτίας αυτού είναι πολύ εύκολο για κάποιον να εξαπατήσει το κοινό προσποιούμενος, ότι είναι κάποιος άλλος και να αποσπάσει έτσι πληροφορίες στις οποίες κανονικά δεν θα είχε πρόσβαση ή προκαλέσει βλάβες στα συστήματα άλλων χρηστών ή να τους δυσφημίσει (π.χ. κρατικές υπηρεσίες κλπ.). Αυτό θα μπορούσε να οδηγήσει σε προβλήματα, ειδικά αν το κοινό βασίζεται σε λογαριασμούς μέσω κοινωνικής δικτύωσης, ως την κύρια πηγή πληροφοριών τους από τους κυβερνητικούς αξιωματούχους τους. Αν ακολουθούν τυχαία ένα λογαριασμό που εκτελείται από έναν απατεώνα, ενδέχεται να λαμβάνουν ψευδείς ή ψεύτικες πληροφορίες. Επιπλέον, η ικανότητα να είναι κανείς ανώνυμος θεωρείται επίσης, ότι ενθαρρύνει την αρνητική συμπεριφορά²⁵.

Ίσως η μεγαλύτερη πρόκληση για τους διπλωμάτες που επιδιώκουν την ψηφιακή διπλωματία είναι το γεγονός ότι ο ρόλος τους, ως διπλωμάτες αλλάζει. Πριν από την ψηφιοποίηση, οι κύριες αρμοδιότητες των διπλωματών ήταν να εκπροσωπούν τις κυβερνήσεις τους, ενώ βρίσκονταν στο εξωτερικό και να αναφέρουν τις πληροφορίες στις κυβερνήσεις τους, όταν επέστρεφαν. Επειδή παλιότερα οι διπλωμάτες δεν ήταν σε θέση να επικοινωνούν πάντα με ασφάλεια

24 Kurbalija, J. (2017), *An Introduction to Internet Governance*. Geneva: DiploFoundation.

25 Costigan, S. & Perry, J. (2012), *Cyberspaces and Global Affairs*. New York: Routledge.

με τις κυβερνήσεις τους, ενώ ήταν μακριά, οι πληροφορίες που παρείχαν, όταν επέστρεφαν θεωρούνταν νέες και πολύτιμες. Ωστόσο, αυτό στη δική μας εποχή δεν συμβαίνει πια²⁶.

8. Συμπεράσματα

Η παρούσα μελέτη ανέδειξε ότι η ψηφιακή διπλωματία αποτελεί πλέον αναπόσπαστο στοιχείο της σύγχρονης διεθνούς επικοινωνίας, καθώς οι ψηφιακές τεχνολογίες και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης έχουν μεταμορφώσει ριζικά τον τρόπο με τον οποίο τα κράτη, οι οργανισμοί και οι πολίτες αλληλεπιδρούν. Η μετάβαση από την παραδοσιακή στη ψηφιακή διπλωματία δεν συνιστά απλώς τεχνολογική αναβάθμιση, αλλά μια βαθιά αλλαγή στη φιλοσοφία της επικοινωνίας, η οποία πλέον χαρακτηρίζεται από αμεσότητα, διαδραστικότητα και αμφίδρομη ροή πληροφοριών. Τα κοινωνικά δίκτυα, ως βασικά εργαλεία της ψηφιακής εποχής, προσφέρουν σημαντικές δυνατότητες για την ενίσχυση της δημόσιας διπλωματίας, την προβολή της διεθνούς εικόνας ενός κράτους και τη διαχείριση κρίσεων σε πραγματικό χρόνο. Η ανάλυση των δημοφιλέστερων πλατφορμών, όπως το Facebook, το Twitter και το LinkedIn, δείχνει ότι η χρήση τους δεν περιορίζεται πλέον στην κοινωνική δικτύωση, αλλά επεκτείνεται σε στρατηγικές επικοινωνίας, επαγγελματική δικτύωση και ενίσχυση της διεθνούς παρουσίας.

Παράλληλα, η ψηφιακή διπλωματία συνοδεύεται από σημαντικές προκλήσεις. Η παραπληροφόρηση, η έλλειψη αξιοπιστίας των διαδικτυακών πηγών, οι κίνδυνοι κυβερνοασφάλειας και η ανάγκη προστασίας ευαίσθητων δεδομένων αποτελούν κρίσιμους παράγοντες που μπορούν να υπονομεύσουν την αποτελεσματικότητα των ψηφιακών πρακτικών. Η επιτυχής εφαρμογή της ψηφιακής διπλωματίας απαιτεί συνεπώς εξειδικευμένη γνώση, στρατηγικό σχεδιασμό και συνεχή προσαρμογή στις τεχνολογικές εξελίξεις.

Εν κατακλείδι, το άρθρο καταδεικνύει ότι η ψηφιακή διπλωματία δεν αποτελεί μια παροδική τάση, αλλά μια σταθερή και εξελισσόμενη διάσταση της διεθνούς πολιτικής. Η αξιοποίηση των κοινωνικών δικτύων προσφέρει σημαντικές ευκαιρίες για ενίσχυση της διεθνούς επιρροής, υπό την προϋπόθεση ότι οι φορείς που την εφαρμόζουν κατανοούν τόσο τις δυνατότητες όσο και τους κινδύνους του ψηφιακού περιβάλλοντος. Η μελλοντική πορεία της διπλωματίας θα εξαρτηθεί σε μεγάλο βαθμό από την ικανότητα των κρατών να ενσωματώσουν αποτελεσματικά τις ψηφιακές τεχνολογίες στις επικοινωνιακές τους στρατηγικές και να ανταποκριθούν στις προκλήσεις της νέας εποχής.

---

26 Rozental, A. & Buenrosrto, A. (2013), "Bilateral Diplomacy". Στο Oxford Handbook of Modern Diplomacy, pp.228-247. DOI: [10.1093/oxfordhb/9780199588862.013.0013](https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780199588862.013.0013).

Βιβλιογραφία

Ελληνική

Βαρβαρούσης Π. (2006), *Η διπλωματία στο νέο ψηφιακό περιβάλλον*. Αθήνα: Παπαζήση.

Ξενόγλωσση

Bjola, C. & Holmes, M. (2015). *Digital Diplomacy: Theory and Practice*. London: Routledge.

Boyd M. D. & Nicole, E. (2007), “Social Network Sites: Definition, history, and scholarship”. Στο *Journal of Computer-Mediated Communication*, v.13(1), pp.210-230.

Castells, M. (2012). *Networks of Outrage and Hope: Social Movements in the Internet Age*. Cambridge: Polity Press.

Constantinou M. C., (2013), “Between Statecraft and Humanism: Diplomacy and Its Forms of Knowledge”. Στο *International Studies Review*, v.15(2), pp.141–162.

Costigan, S. & Perry, J. (2012), *Cyberspaces and Global Affairs*. New York: Routledge.

Grunig J.E. & Hunt, T. (1984), *Managing Public Relations*. New York: Holt, Rinehart and Winston.

Heemsbergen L.J. & Lindgren S., (2014), “The power of precision air strikes and social media feeds in the 2012 Israel–Hammas conflict: targeting transparency”. Στο *Australian Journal of International Affairs*, v.68(5), pp.569-591.

Hocking, B. & Melissen, J. (2015), *Diplomacy in the Digital Age*. Netherlands: Clingendael.

Holiday R. (2012), *Trust me I'm lying: confessions of a media manipulator*. USA: Penguin Group.

Kaplan, A. M. & Haenlein, M. (2010), “Users of the world, unite! The challenges and opportunities of social media”. Στο *Business Horizons*, v.53, pp.59–68.

Kietzmann, J. H., Hermkens, K., McCarthy, I. P. & Silvestre, B. S. (2011), “Social media? Get serious! Understanding the functional building blocks of social media”. Στο *Business Horizons*, v.54(3), pp.241-251.

Kurbalija, J. (2017), *An Introduction to Internet Governance*. Geneva: Diplo-
Foundation.

Pamment, J. (2013), *New public diplomacy in the 21st century: Evaluating policy and practice*. London: Routledge.

- Phillips, D. & Young, P. (2009), *Online public relations: a practical guide to developing an online strategy in the world of social media*. 2nd Ed. United Kingdom: Kogan Page Limited.
- Rozental, A. & Buenrosrto, A. (2013), “Bilateral Diplomacy”. Στο Oxford Handbook of Modern Diplomacy, pp.228-247. DOI: [10.1093/oxford-hb/9780199588862.013.0013](https://doi.org/10.1093/oxford-hb/9780199588862.013.0013).
- Wright, K. B. and Webb, L. M. (2011), *Computer-Mediated Communication in Personal Relationships*. New York: Peter Lang.
- Zhang, J. (2013), “A Strategic Issue Management (SIM) Approach to Social Media Use in Public Diplomacy”. Στο American Behavioral Scientist, v.57(9), pp.1312-1331.

Ιστοσελίδες

<https://www.businessinsider.com/facebook-dominates-most-popular-social-media-apps-chart-2017-7> (προσπελάστηκε στις 15.11.2025).

Βιογραφικά στοιχεία συγγραφέα

Ο κος **Αναστασόπουλος Διονύσιος** είναι Καθηγητής Φιλολόγος, πτυχιούχος του ΕΚΠΑ (Φιλοσοφία, Παιδαγωγική, Ψυχολογία), κάτοχος δύο μεταπτυχιακών τίτλων (ΕΚΠΑ & Πάντειο) και Διδάκτορας του Παντείου Πανεπιστημίου. Έχει επίσης αποφοιτήσει από τη Σχολή Εθνικής Άμυνας στις Στρατηγικές Σπουδές. Διδάσκει σε μεταπτυχιακά προγράμματα (Πανεπιστήμιο Πατρών, University of Nicosia & Ιόνιο Πανεπιστήμιο), στη Σχολή Εθνικής Ασφάλειας, στη Σχολή Εθνικής Άμυνας και στο ΕΚΔΔΑ. Έχει συνεργαστεί με το Κέντρο Αρχαίου Δράματος και το Κέντρο Ανατολικών Σπουδών του Παντείου, ενώ έχει διδάξει και σε πανεπιστήμια της Ιταλίας. Είναι μέλος του Δ.Σ. του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής, αναπληρωτής πρόεδρος του ΚΥΣΔΕ και μέλος του ΑΠΥΣΔΕ Αττικής. Έχει υπηρετήσει ως Συντονιστής Εκπαίδευσης Προσφύγων και ως Διευθυντής σχολικών μονάδων. Πιστοποιημένος εκπαιδευτής ενηλίκων (ΕΟΠΠΕΠ), μιλά Αγγλικά, Ιταλικά και Γερμανικά. Έχει εκδώσει επτά ακαδημαϊκά βιβλία και πλήθος επιστημονικών άρθρων. Από το 2022 είναι Διευθυντής Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Πειραιώς και Νήσων. Τα ερευνητικά του ενδιαφέροντα επικεντρώνονται στην πολιτιστική πολιτική, τις ταυτότητες και τη διαπολιτισμική εκπαίδευση.

Παντελής Γεωργογιάννης, Πανταζής
Σπύρος, Μέμος Κωνσταντίνος

Η Πόντιση του Καλωδίου GSI και η Συμφωνία ΑΟΖ Ελλάδας–Κύπρου ως Αποτέλεσμα Ευρωπαϊκής Στρατηγικής στην Ανατολική Μεσόγειο

Περίληψη

Η υπογραφή της συμφωνίας ΑΟΖ Ελλάδας–Κύπρου αποτελεί καθοριστικό βήμα για την ολοκλήρωση της ευρωπαϊκής ΑΟΖ, ενισχύοντας τη θεσμική και ενεργειακή ενότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Παράλληλα, η πόντιση του καλωδίου GSI συμβάλλει στην ενεργειακή διαφοροποίηση και στην οικονομική απεξάρτηση της Ε.Ε. από εξωτερικές πηγές ενέργειας, προωθώντας τη σταθερότητα και την ανάπτυξη.

Λέξεις- Κλειδιά: Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη (ΑΟΖ), Διεθνές Δίκαιο της Θάλασσας, Ευρωπαϊκή Ένωση, Τουρκολιβικό Μνημόνιο, Καλώδιο GSI, Ενεργειακή Ασφάλεια, Ενεργειακή Διαφοροποίηση, Οικονομική Ανεξαρτησία

The Laying of the GSI Cable and the Greece–Cyprus EEZ Agreement as a Result of European Strategy in the Eastern Mediterranean

Abstract

The signing of the Greece–Cyprus EEZ agreement constitutes a decisive step toward completing the European Exclusive Economic Zone, strengthening the institutional and energy unity of the European Union. At the same time, the laying of the GSI cable contributes to energy diversification and the EU's economic independence from external energy sources, promoting stability and sustainable development.

Keyword: Exclusive Economic Zone (EEZ), International Law of the Sea, European Union, Turkey–Libya Memorandum, GSI Cable, Energy Security, Energy Diversification, Economic Independence

1. Εισαγωγή

Η Ανατολική Μεσόγειος αποτελεί μία από τις πλέον γεωστρατηγικά ευαίσθητες περιοχές του πλανήτη, όπου διασταυρώνονται ενεργειακά, οικονομικά και γεωπολιτικά συμφέροντα. Η ανακάλυψη σημαντικών κοιτασμάτων φυσικού αερίου στην ευρύτερη περιοχή από το 2009 και εξής - στα πεδία Λεβιάθαν, Αφροδίτη και Zohr - ανέδειξε την ανάγκη για οριοθέτηση θαλασσίων ζωνών και θεσμική κατοχύρωση της ενεργειακής ασφάλειας. Για την Ελλάδα και την Κυπριακή Δημοκρατία, η οριοθέτηση της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης (ΑΟΖ) συνιστά αναγκαίο βήμα για την προστασία των κυριαρχικών τους δικαιωμάτων και τη διασφάλιση της ειρηνικής συνεργασίας στην περιοχή.

Στο πλαίσιο αυτό, το έργο GSI (Green and Smart Interconnect), το οποίο προβλέπει την πόντιση υποθαλάσσιου καλωδίου που θα συνδέει την Ελλάδα, την Κύπρο, το Ισραήλ και την Ευρώπη, αποκτά καίρια σημασία. Η επιτυχής υλοποίησή του προϋποθέτει την ολοκλήρωση της Συμφωνίας ΑΟΖ Ελλάδας–Κύπρου, η οποία θα επιλύσει εκκρεμότητες σχετικά με τα όρια δικαιοδοσίας και θα θεμελιώσει ένα σταθερό νομικό πλαίσιο για την ενεργειακή διασύνδεση της περιοχής.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση, αναγνωρίζοντας τη στρατηγική σημασία της Ανατολικής Μεσογείου, καλείται να διαδραματίσει ενεργό ρόλο ως θεσμικός εγγυητής ειρήνης, ασφάλειας και ενεργειακής ολοκλήρωσης. Η συνδυασμένη προώθηση της συμφωνίας ΑΟΖ και της πόντισης του καλωδίου GSI αποτελεί, επομένως, διπλωματική και τεχνολογική λύση που εξυπηρετεί όχι μόνο τα εθνικά συμφέροντα Ελλάδας και Κύπρου, αλλά και την ευρωπαϊκή στρατηγική για την ενεργειακή αυτάρκεια και τη γεωπολιτική σταθερότητα της ευρύτερης περιοχής.

2. Η Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη (ΑΟΖ) στο Πλαίσιο του Δικαίου της Θάλασσας

Η Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη (ΑΟΖ) αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους θεσμούς του σύγχρονου Δικαίου της Θάλασσας. Πρόκειται

για θαλάσσια περιοχή πέραν της χωρικής θάλασσας, στην οποία το παράκτιο κράτος ασκεί κυριαρχικά δικαιώματα για σκοπούς εξερεύνησης, εκμετάλλευσης, διατήρησης και διαχείρισης των φυσικών πόρων - ζώντων ή μη - των υπερκείμενων υδάτων, του βυθού και του υπεδάφους της θάλασσας¹. Η θεμελίωση του θεσμού αυτού οφείλεται στη **Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας (UNCLOS, 1982)**, η οποία κωδικοποίησε τις εξελίξεις που είχαν ήδη αρχίσει να διαμορφώνονται από τα μέσα του 20ού αιώνα.

Η ΑΟΖ εκτείνεται έως 200 ναυτικά μίλια από τις γραμμές βάσης του παράκτιου κράτους, εκτός εάν η απόσταση αυτή επικαλύπτεται με την αντίστοιχη άλλου κράτους. Στην περίπτωση αυτή εφαρμόζεται η αρχή της μέσης γραμμής, εκτός αν συντρέχουν ειδικές περιστάσεις που δικαιολογούν απόκλιση². Επιπλέον, το άρθρο 121 της Σύμβασης προβλέπει ότι τα νησιά δικαιούνται πλήρη θαλάσσια ζώνη, περιλαμβανομένης και της ΑΟΖ, εφόσον μπορούν να συντηρήσουν ανθρώπινη ζωή ή αυτόνομη οικονομική δραστηριότητα³. Η διάταξη αυτή έχει αποτελέσει αντικείμενο έντονων νομικών ερμηνειών, ιδίως σε περιοχές με σύνθετη γεωγραφία, όπως η Ανατολική Μεσόγειος.

Η ΑΟΖ, επομένως, δεν αποτελεί απλώς νομικό εργαλείο, αλλά και γεωπολιτικό πεδίο διαμόρφωσης ισορροπιών και συνεργασιών. Η πρακτική εφαρμογή της αποτυπώνει τη μετάβαση από την παραδοσιακή αντίληψη της απόλυτης κυριαρχίας στη θάλασσα, προς ένα σύστημα ρυθμισμένης κυριαρχίας και διεθνούς συνύπαρξης, όπου η νομιμότητα και η διαπραγμάτευση κατέχουν κεντρική θέση⁴.

3. Ορισμός της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης (ΑΟΖ) μεταξύ Δύο Κρατών και Ειδικές Περιστάσεις

Η οριοθέτηση της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης (ΑΟΖ) μεταξύ δύο κρατών αποτελεί θεμελιώδες ζήτημα του σύγχρονου Διεθνούς Δικαίου της Θάλασσας, καθώς συνδέεται άμεσα με την κυριαρχία, την εκμετάλλευση των θαλάσσιων πόρων και τη διατήρηση της διεθνούς ειρήνης. Η οριοθέτηση πραγματοποιείται μέσω συμφωνίας μεταξύ των ενδιαφερομένων κρατών, βάσει του Διεθνούς Δικαίου και της αρχής της ευθυδικίας (equity)⁵.

Κατά γενικό κανόνα, όταν δύο κράτη έχουν αντικείμενες ή παρακείμενες ακτές, η οριοθέτηση βασίζεται στη μέση γραμμή ή «γραμμή ίσης απόστασης», δηλαδή στη γραμμή κάθε σημείο της οποίας απέχει ίση απόσταση από τις πλησιέστερες γραμμές βάσης των δύο κρατών⁶. Ωστόσο, η εφαρμογή της μέσης γραμμής δεν είναι απόλυτη. Η νομολογία του Διεθνούς Δικαστηρίου της Χάγης και οι σχετικές διεθνείς πρακτικές έχουν αναδείξει την ύπαρξη «ειδικών περιστάσεων» που δικαιολογούν απόκλιση από αυτήν⁷.

1 United Nations Convention on the Law of the Sea (UNCLOS), 1982, Part V.

2 Charney, J. (1994), *The Delimitation of the Exclusive Economic Zone between Neighboring States*, *The American Journal of International Law*, Vol. 88, σ. 728.

3 United Nations, UNCLOS, Article 121. 3.

4 Levitsky, S. & Ziblatt, D. (2018), *How Democracies Die*. New York: Crown Publishing.

5 United Nations Convention on the Law of the Sea (UNCLOS), Montego Bay, 1982, Part V.

6 Evans, M. (2014), *Relevant Circumstances and Maritime Delimitation*, Oxford: Oxford University Press.

7 Charney, J. (1994), *The Delimitation of the Exclusive Economic Zone between Neighboring States*, *The*

Τέτοιες περιστάσεις μπορεί να είναι γεωγραφικές (π.χ. άνιση διαμόρφωση ακτών, ύπαρξη νησιών πολύ κοντά σε ξένη ηπειρωτική ακτή, ύπαρξη κόλπων ή ημίκλειστων θαλασσών) ή νομικές και ιστορικές (όπως μακροχρόνια άσκηση δικαιωμάτων αλιείας ή συμφωνίες που προϋπάρχουν της UNCLOS)⁸. Ενδεικτικά, η νομολογία στην υπόθεση “North Sea Continental Shelf” (1969) καθιέρωσε την αρχή ότι η οριοθέτηση πρέπει να οδηγεί σε δίκαιο αποτέλεσμα, λαμβάνοντας υπόψη τις σχετικές περιστάσεις κάθε περιοχής⁹.

Επιπλέον, η ύπαρξη ΑΟΖ μεταξύ δύο κρατών προϋποθέτει άμεση θαλάσσια επαφή, δηλαδή αντικείμενες ή παρακείμενες ακτές. Εάν οι ακτές δεν είναι αντικείμενες, δεν νοείται σύγκρουση θαλάσσιων ζωνών και, επομένως, δεν υφίσταται ανάγκη οριοθέτησης. Η πρακτική των κρατών στην Ανατολική Μεσόγειο καταδεικνύει ότι η επίτευξη συναινετικής συμφωνίας, με σεβασμό στις αρχές του Διεθνούς Δικαίου και στις γεωγραφικές ιδιαιτερότητες, αποτελεί τον μόνο σταθερό και ειρηνικό τρόπο ορισμού θαλασσίων ζωνών^{10 11}.

4. Η ΑΟΖ των Νησιών και η Απόσταση από την Επικράτεια: Το Παράδειγμα των Φώκλαντ και του Καστελόριζου

Η αναγνώριση της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης (ΑΟΖ) στα νησιά αποτελεί θεμελιώδες ζήτημα του Δικαίου της Θάλασσας, καθώς αναδεικνύει τη σχέση μεταξύ γεωγραφικής θέσης, απόστασης από την ηπειρωτική επικράτεια και κυριαρχικών δικαιωμάτων. Σύμφωνα με το άρθρο 121 της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών, όλα τα νησιά που μπορούν να συντηρήσουν ανθρώπινη ζωή ή αυτόνομη οικονομική δραστηριότητα δικαιούνται πλήρη θαλάσσια ζώνη, συμπεριλαμβανομένης της ΑΟΖ¹². Η αρχή αυτή εφαρμόζεται ανεξάρτητα από την απόσταση του νησιού από την ηπειρωτική επικράτεια του κράτους στο οποίο ανήκει.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί το νησιωτικό σύμπλεγμα των Φώκλαντ (Falkland Islands), το οποίο βρίσκεται στον Νότιο Ατλαντικό, σε απόσταση περίπου 12.700 χιλιομέτρων από την πόλη Τρυγο του Ηνωμένου Βασιλείου και το οποίο κατοικείται από Άγγλους από το 1833. Παρά τη μεγάλη αυτή απόσταση, τα νησιά θεωρούνται βρετανικό υπερπόντιο έδαφος και διαθέτουν δική τους ΑΟΖ, η οποία έχει αναγνωριστεί και χαρτογραφηθεί από το Ηνωμένο Βασίλειο ήδη από το 1986¹³.

American Journal of International Law, Vol. 88.

8 Ρούκουνας, Ε. (2019), Διεθνές Δίκαιο της Θάλασσας, Αθήνα: Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα.

9 International Court of Justice (ICJ), North Sea Continental Shelf Cases (Germany/Denmark; Germany/Netherlands), Judgment, 1969.

10 Τσουκαλά, Ο. (2021), Οι οριοθετημένες θαλάσσιες ζώνες στην ανατολική μεσόγειο και οι διεκδικήσεις της Τουρκίας από το 2000 ως σήμερα (συνολική επισκόπηση υπό το πρίσμα του Δικαίου της Θάλασσας). Ινστιτούτο Εξωτερικών Υποθέσεων. Νέοι Ακαδημαϊκοί Ερευνητές. 11474, Αθήνα, σ. 19-38.

11 Κουλούρης, Π. (2020), Η Οριοθέτηση Θαλασσίων Ζωνών στην Ανατολική Μεσόγειο, Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.

12 United Nations Convention on the Law of the Sea (UNCLOS), Montego Bay, 1982, Article 121.

13 Προτόπαπας, Γ (2010), Τα Φώκλαντ δείχνουν το δρόμο για την ΑΟΖ στο Καστελόριζο, Μηνιαία Περιοδικό με τίτλο «Άμυνα και Διπλωματία», <https://www.viadiplomacy.gr/ta-foklant-dichnoun-dromo-gia-tin-aoz-sto-kastelORIZO/> / Προσετέλασθηκε στις 16/10/2025

Η ύπαρξη αυτής της ΑΟΖ δεν έχει αμφισβητηθεί νομικά από τη διεθνή κοινότητα, πέραν των διεκδικήσεων της Αργεντινής, γεγονός που αποδεικνύει ότι η απόσταση δεν αναιρεί αυτομάτως τα δικαιώματα των νησιών στη θαλάσσια κυριαρχία.

Αντίστοιχα, στην Ανατολική Μεσόγειο, το σύμπλεγμα του Καστελόριζου (Μεγίστη, Ρω, Στρογγύλη) αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της ελληνικής επικράτειας και απέχει περίπου 100 χιλιόμετρα από τη Ρόδο, το νοτιότερο μεγάλο νησί της χώρας. Σύμφωνα με το Διεθνές Δίκαιο, το Καστελόριζο διαθέτει πλήρη επήρεια σε θαλάσσιες ζώνες, συμπεριλαμβανομένης της ΑΟΖ, καθώς πληροί τις προϋποθέσεις του άρθρου 121¹⁴. Η θέση του, αν και εγγύς των τουρκικών ακτών, δεν αναιρεί το δικαίωμα της Ελλάδας να οριοθετήσει θαλάσσιες ζώνες με βάση τις αρχές της ισότητας και της μη διάκρισης¹⁵.

Το Καστελόριζο κατοικείται από Έλληνες από την αρχαιότητα και ήδη κατά την κλασική εποχή ανήκε στη Ρόδο. Από το 1522 έως το 1912 βρισκόταν υπό οθωμανική κυριαρχία, οπότε και καταλήφθηκε από την Ιταλία κατά τη διάρκεια του Ιταλοτουρκικού Πολέμου (1911–1912). Η Τουρκία, με τη Συνθήκη της Λωζάννης (1923), παραιτήθηκε ρητά «παντός δικαιώματος και τίτλου επί των νήσων που κατέλαβε η Ιταλία», στα οποία περιλαμβάνονταν και η Μεγίστη (Καστελόριζο)¹⁶.

Μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, η Ιταλία, σύμφωνα με το άρθρο 14 της Συνθήκης Ειρήνης των Παρισίων (1947), παραχώρησε τα Δωδεκάνησα, «περιλαμβανομένων της νήσου Μεγίστης και των παρακειμένων νησίδων», στην Ελλάδα.¹⁷

Συνεπώς, το Καστελόριζο αναγνωρίστηκε διεθνώς ως ελληνικό έδαφος το 1947 και εντάχθηκε διοικητικά στην ελληνική επικράτεια το 1948, οπότε και χαρτογραφήθηκε επίσημα από τη Γεωγραφική Υπηρεσία Στρατού (ΓΥΣ) ως τμήμα της ελληνικής επικράτειας^{18 19}.

Η σύγκριση των δύο αυτών περιπτώσεων καταδεικνύει ότι το κριτήριο της γεωγραφικής απόστασης δεν επηρεάζει την νομική υπόσταση των νησιωτικών ΑΟΖ. Το καθοριστικό στοιχείο είναι η κυριαρχία επί του εδάφους και η ικανότητα αυτοσυντήρησης του νησιωτικού σχηματισμού, στοιχεία που κατοχυρώνονται πλήρως στο πλαίσιο του Δικαίου της Θάλασσας²⁰.

5. Το Τουρκολιβυκό Μνημόνιο: Νομικές και Πολιτικές Διαστάσεις

Το Μνημόνιο Κατανόησης Τουρκίας–Λιβύης που υπεγράφη το 2019 μεταξύ της κυβέρνησης της Αγκυρας και της τότε Κυβέρνησης Εθνικής Συμφωνίας (GNA) της Τρίπολης προκάλεσε σημαντικές γεωπολιτικές και νομικές αντιδράσεις στην

14 Ρούκουνας, Ε. (2019), Διεθνές Δίκαιο της Θάλασσας, Αθήνα: Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα.

15 Κουλούρης, Π. (2020), Η Οριοθέτηση Θαλασσιών Ζωνών στην Ανατολική Μεσόγειο, Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.

16 Συνθήκη της Λωζάννης (24 Ιουλίου 1923), άρθρο 15, Επίσημο PDF (ΓΕΕΘΑ): <https://geetha.mil.gr/wp-content/uploads/2019/10/3-SYNTHIKI-EIRHNHS-LWZANIS.pdf> / Προσπελάστηκε στις 16/10/2025

17 Συνθήκη Ειρήνης των Παρισίων (10 Φεβρουαρίου 1947), άρθρο 14, Επίσημο αγγλικό κείμενο: United Nations Treaty Series, Vol. 49, σ. 3–7. <https://treaties.un.org/doc/Publication/UNTS/Volume%2049/v49.pdf/> / Προσπελάστηκε στις 16/10/2025

18 Κουσκουβέλης, Ηλίας (2015), Το Διεθνές Δίκαιο και η Ελλάδα, Αθήνα: Σιδέρης.

19 Γεωγραφική Υπηρεσία Στρατού (ΓΥΣ) – Επίσημος Χάρτης 1948, «Διοικητική διαίρεση του Βασιλείου της Ελλάδος», όπου το Καστελόριζο απεικονίζεται ως τμήμα της Δωδεκανήσου. Αρχείο ΓΥΣ, Αθήνα (1948).

20 Evans, M. (2014), Relevant Circumstances and Maritime Delimitation, Oxford: Oxford University Press.

Ανατολική Μεσόγειο. Το μνημόνιο αυτό αφορά την οριοθέτηση θαλασσιών ζωνών και καθορίζει μια γραμμή που τέμνει τις ΑΟΖ Ελλάδας και Κύπρου, αγνοώντας πλήρως την ύπαρξη ελληνικών νησιών όπως η Κρήτη, η Κάρπαθος και η Ρόδος²¹.

Από πλευράς Διεθνούς Δικαίου, το μνημόνιο θεωρείται αντίθετο με τις διατάξεις της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας (UNCLOS, 1982), στην οποία η Τουρκία δεν είναι συμβαλλόμενο μέρος, αλλά της οποίας οι βασικές αρχές αποτελούν εθιμικό δίκαιο δεσμευτικό για όλα τα κράτη²². Η παραγνώριση των κυριαρχικών δικαιωμάτων των νησιών στην οριοθέτηση θαλασσιών ζωνών καθιστά τη συμφωνία νομικά έωλη και πολιτικά προκλητική²³.

Οστόσο, το τουρκολιβικό μνημόνιο δεν είναι μόνο ένα νομικό ζήτημα: έχει και πολιτικές και επικοινωνιακές διαστάσεις. Στο εσωτερικό της Ελλάδας, η δημόσια συζήτηση επικεντρώθηκε υπέρμετρα στο θέμα αυτό, με αποτέλεσμα να παραμεριστούν ευρύτερα στρατηγικά ζητήματα, όπως η ενεργειακή ασφάλεια, η πολυμερής διπλωματία και η ανάγκη εθνικού σχεδιασμού. Η υπερβολική ενασχόληση με τις ενέργειες των γειτόνων, χωρίς παράλληλη εσωτερική στρατηγική πρωτοβουλία, οδηγεί σε αντίδραση παρά σε δράση, αποδυναμώνοντας τη διεθνή θέση της χώρας.

Η ελληνική διπλωματία καλείται να αντιμετωπίσει το μνημόνιο αυτό με νηφαλιότητα και πολυεπίπεδη στρατηγική, στηριζόμενη στο Διεθνές Δίκαιο και στις πολυμερείς συμμαχίες. Εξάλλου, «η σχέση της ΕΕ με την Τουρκία και την περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου αποτελεί πλέον τον πιο φυσικό χώρο για τις Βρυξέλλες να εδραιώσουν τα γεωπολιτικά τους διαπιστευτήρια»²⁴. Η επιδίωξη σταθερότητας και νομιμότητας στην Ανατολική Μεσόγειο δεν εξασφαλίζεται μέσω αντιπαράθεσης, αλλά μέσω συστηματικής διπλωματικής παρουσίας και διεθνούς νομιμοποίησης. Έτσι, το ζήτημα αυτό μπορεί να αποτελέσει όχι μόνο πρόκληση, αλλά και ευκαιρία αναπροσανατολισμού της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής προς μια πιο ολοκληρωμένη και μακρόπνοη στρατηγική.

6. Το casus belli της Τουρκίας

Το **casus belli** της Τουρκίας εναντίον της Ελλάδας θεσπίστηκε στις **8 Ιουνίου 1995** από τη **Μεγάλη Εθνοσυνέλευση της Τουρκίας**, η οποία διακήρυξε ότι τυχόν επέκταση των ελληνικών χωρικών υδάτων στο Αιγαίο πέραν των έξι ναυτικών μιλίων θα αποτελούσε **αίτια πολέμου**²⁵. Η απόφαση αυτή συνιστά μία από τις πλέον χαρακτηριστικές εκφάνσεις της τουρκικής αμφισβήτησης του

21 Yiallourides, C. (2020), *Maritime Disputes and International Law: The Eastern Mediterranean and the Law of the Sea*, London: Routledge.

22 United Nations Convention on the Law of the Sea (UNCLOS), Montego Bay, 1982, Part V.

23 Ρούκουνας, Ε. (2019), *Διεθνές Δίκαιο της Θάλασσας*, Αθήνα: Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκουλα.

24 Paikin, Z & Rose, C. (2021), Turkey and the Eastern Mediterranean, Geopolitical Europe's pathway to strategic autonomy?, p. 2, <https://cdn.ceps.eu/wp-content/uploads/2021/05/PI2021-09-Turkey-and-the-Eastern-Mediterranean.pdf> / Προσπελάστηκε 17/10/2025

25 Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM), 121. Birleşim, 8 Haziran 1995, Πρακτικά της συνεδρίασης, διαθέσιμα στο: <https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d19/c088/tbmm19088121.pdf> / Προσπελάστηκε στις 16/10/2025.

διεθνούς δικαίου στη θάλασσα και αποτελεί σταθερό στοιχείο της τουρκικής εξωτερικής πολιτικής έκτοτε.

Η Τουρκία αντιτάχθηκε στο δικαίωμα που αναγνωρίζει η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας του 1982 (UNCLOS) σε κάθε παράκτιο κράτος να επεκτείνει τα χωρικά του ύδατα έως τα δώδεκα ναυτικά μίλια. Υποστήριξε ότι μια τέτοια ενέργεια από την Ελλάδα θα περιόριζε την πρόσβασή της στο Αιγαίο, μετατρέποντάς το, όπως ισχυρίζεται, σε «ελληνική λίμνη»²⁶.

Απέναντι σε αυτή την απειλή, η Ελλάδα ακολουθεί νομική και διπλωματική στρατηγική, επικαλούμενη το Διεθνές Δίκαιο και τον Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, ο οποίος απαγορεύει ρητά την απειλή ή τη χρήση βίας στις διεθνείς σχέσεις²⁷. Παράλληλα, προβάλλει τη σημασία του διαλόγου και της ειρηνικής επίλυσης διαφορών μέσω διεθνών θεσμών και μηχανισμών.

Στο πλαίσιο αυτό, η συμφωνία οριοθέτησης Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης (ΑΟΖ) Ελλάδας–Κύπρου, σε συνδυασμό με την ευρωπαϊκή υποστήριξη, λειτουργεί ως διπλωματική ασπίδα απέναντι στις τουρκικές πιέσεις. Η στενή συνεργασία Αθήνας και Λευκωσίας, καθώς και τα ενεργειακά έργα όπως το υποθαλάσσιο καλώδιο GSI, ενισχύουν τη γεωπολιτική θέση της Ελλάδας και συμβάλλουν στη σταθερότητα και νομιμότητα στην Ανατολική Μεσόγειο²⁸.

Συνολικά, η Ελλάδα αντιμετωπίζει το *casus belli* όχι ως τετελεσμένο γεγονός, αλλά ως απειλή ειρήνης και διεθνούς νομιμότητας. Επιλέγει την οδό του Διεθνούς Δικαίου, χωρίς να παραιτείται από τα κυριαρχικά της δικαιώματα, επιδιώκοντας την ειρήνη, τη σταθερότητα και την προστασία της διεθνούς έννομης τάξης.

7. Ο Ορισμός της Ελληνικής ΑΟΖ σύμφωνα με το Διεθνές Δίκαιο

Η Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη (ΑΟΖ) της Ελλάδας αποτελεί θεμελιώδη παράμετρο της θαλάσσιας κυριαρχίας της χώρας και του Δικαίου της Θάλασσας. Η Ελλάδα διαθέτει θαλάσσια σύνορα με έξι χώρες: την Αλβανία, την Ιταλία, τη Λιβύη, την Αίγυπτο, την Κύπρο και την Τουρκία²⁹.. Σύμφωνα με το Διεθνές Δίκαιο, η οριοθέτηση της ΑΟΖ πραγματοποιείται μέσω διμερών ή πολυμερών συμφωνιών μεταξύ των παρακείμενων ή αντικείμενων κρατών³⁰.. Η ανάγκη για τέτοιες συμφωνίες προκύπτει από την αρχή της ισότητας και της δίκαιης διανομής των θαλάσσιων ζωνών, όπως καθορίζεται στο άρθρο 74 της **Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας (UNCLOS, 1982)**³¹.

26 Kariotis, T. C. (2007). *Greece and the Law of the Sea*. Athens: I. Sideris Publications, p. 122–130.

27 United Nations (1945). *Charter of the United Nations*. San Francisco: United Nations, Άρθρο 2(4)

28 Pontera, A. & Ruszel, M. (2017). Energy Security in the Eastern Mediterranean. P. 145-162, <https://eclass.unipi.gr/modules/document/file.php/EBI131/Energy%20Security%20in%20the%20Eastern%20Mediterranean.pdf> / Προσπελάστηκε στις 17/10/2025

29 Ρούκουνας, Ε. (2019), Διεθνές Δίκαιο της Θάλασσας, Αθήνα: Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα.

30 Charney, J. (1994), The Delimitation of the Exclusive Economic Zone between Neighboring States, *The American Journal of International Law*, Vol. 88.

31 United Nations Convention on the Law of the Sea (UNCLOS), Montego Bay, 1982, Article 74.

Στην περίπτωση που δεν επιτυγχάνεται συμφωνία, κάθε κράτος διατηρεί το δικαίωμα να ορίσει μονομερώς την ΑΟΖ του, υπό την προϋπόθεση ότι η οριοθέτηση θα συμμορφώνεται με τις αρχές του Διεθνούς Δικαίου και δύναται να αποτελέσει αντικείμενο διεθνούς προσφυγής ενώπιον του Διεθνούς Δικαστηρίου ή άλλων αρμοδίων οργάνων³². Η ελληνική πρακτική ακολουθεί τη διπλωματική οδό, επιδιώκοντας συμφωνίες που εξασφαλίζουν νομική σαφήνεια και ειρηνική συνεργασία με τα γειτονικά κράτη.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η συμφωνία Ελλάδας-Ιταλίας (1977, τροποποιημένη το 2020), με την οποία καθορίστηκαν αμοιβαία αναγνωρισμένες θαλάσσιες ζώνες και ΑΟΖ βάσει της αρχής της μέσης γραμμής και των ειδικών γεωγραφικών συνθηκών³³. Η συμφωνία αυτή έχει αποτελέσει πρότυπο για μελλοντικές οριοθετήσεις στην Ανατολική Μεσόγειο, καθώς εξασφαλίζει νομιμότητα, σταθερότητα και αμοιβαία εμπιστοσύνη μεταξύ των εμπλεκόμενων κρατών.

Στο πλαίσιο αυτό, η Ελλάδα οφείλει να συνεχίσει τις διαπραγματεύσεις με τις υπόλοιπες γειτονικές χώρες, λαμβάνοντας υπόψη γεωγραφικά, ιστορικά και νομικά δεδομένα, καθώς και τη γεωπολιτική σημασία της περιοχής. Η στρατηγική αυτή όχι μόνο προασπίζει τα κυριαρχικά δικαιώματα της χώρας, αλλά και διασφαλίζει τη συνεργασία με τα γειτονικά κράτη στο πλαίσιο της διεθνούς νομιμότητας³⁴.

Η διαχείριση της ΑΟΖ αποτελεί, επομένως, σημείο ισορροπίας μεταξύ κυριαρχίας και συνεργασίας, επιτρέποντας στην Ελλάδα να διατηρεί τη νομική της θέση, να ενισχύει τη διεθνή της παρουσία και να αποτρέπει εντάσεις που θα μπορούσαν να υπονομεύσουν την περιφερειακή σταθερότητα³⁵.

8. Συμφωνίες Οριοθέτησης ΑΟΖ της Ελλάδας: Υφιστάμενες και Εκκρεμείς

Η οριοθέτηση της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης (ΑΟΖ) της Ελλάδας αποτελεί κρίσιμο ζήτημα στρατηγικής σημασίας στην Ανατολική Μεσόγειο. Η Ελλάδα έχει επιτύχει διμερείς συμφωνίες οριοθέτησης ΑΟΖ με ορισμένα από τα γειτονικά κράτη, ενώ σε άλλες περιπτώσεις η διαδικασία παραμένει εκκρεμής λόγω γεωπολιτικών και νομικών διαφορών³⁶.

Στο πλαίσιο των ενεργών συμφωνιών, η Ελλάδα έχει υπογράψει συμφωνία με την Ιταλία και συμφωνία με την Αίγυπτο. Η συμφωνία με την Ιταλία (1977, επικαιροποιημένη το 2020) καθόρισε την αμοιβαία αναγνώριση της ΑΟΖ των δύο κρατών στη θαλάσσια περιοχή μεταξύ των ελληνικών νησιών του Ιονίου και της Ιταλίας. Η συμφωνία με την Αίγυπτο (2020) αφορά τη νότια Ελλάδα και την περιοχή της Κρήτης και αποτελεί παράδειγμα ειρηνικής διπλωματικής επίλυσης, με σεβασμό στις αρχές του Διεθνούς

32 Evans, M. (2014), *Relevant Circumstances and Maritime Delimitation*, Oxford: Oxford University Press, σ. 65.

33 Φωτιάκη, Α. (2020), ΑΟΖ: Η ακτινογραφία της συμφωνίας Ελλάδας με Ιταλία, Τα Νέα, Αθήνα, <https://www.tanea.gr/2020/06/12/politics/aoz-i-aktinografia-tis-symfonias-elladas-me-italia/> Προσπελάστηκε 17/10/2025

34 Κουλούρης, Π. (2020), *Η Οριοθέτηση Θαλασσιών Ζωνών στην Ανατολική Μεσόγειο*, Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.

35 Symmons, C. (2013), *The Maritime Zones of Islands in International Law*, Leiden: Brill Nijhoff, p. 179-183. https://books.google.gr/books?id=tYssEQAAQBAJ&printsec=frontcover&hl=el&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false / Προσπελάστηκε 17/10/2025

36 Ρούκουνας, Ε. (2019), *Διεθνές Δίκαιο της Θάλασσας*, Αθήνα: Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα.

Δικαίου³⁷. Οι συμφωνίες αυτές επιτρέπουν στην Ελλάδα να διασφαλίζει τη νομιμότητα των θαλάσσιων ζωνών της, ενώ παράλληλα ενισχύουν τη διεθνή συνεργασία και την περιφερειακή σταθερότητα^{38 39}.

Αντίθετα, εκκρεμεί η υπογραφή συμφωνιών με την Αλβανία, τη Λιβύη, την Κύπρο και την Τουρκία, όπου οι διαπραγματεύσεις συνεχίζονται — με εξαίρεση την Τουρκία, η οποία διατηρεί σε ισχύ το **casus belli** και βρίσκεται σε διαρκή εγρήγορση⁴⁰.

Η σύγκριση των υπογεγραμμένων και εκκρεμών συμφωνιών αναδεικνύει ότι η διπλωματική στρατηγική της Ελλάδας βασίζεται στην επίτευξη συναινετικών λύσεων, με στόχο τη νομιμοποίηση των δικαιωμάτων της ΑΟΖ και την αποφυγή εντάσεων. Παράλληλα, η εκκρεμότητα με ορισμένα κράτη υπογραμμίζει τη σημασία της διεθνούς νομικής υποστήριξης και της πολυμερούς συνεργασίας, ώστε να εξασφαλιστεί η ακεραιότητα των ελληνικών θαλάσσιων ζωνών⁴¹.

Συνολικά, η πορεία οριοθέτησης της ΑΟΖ συνιστά έναν συνδυασμό νομικής τεκμηρίωσης, διπλωματικής διαπραγμάτευσης και γεωπολιτικής στρατηγικής, μέσω του οποίου η Ελλάδα επιδιώκει να ισορροπήσει μεταξύ κυριαρχικών δικαιωμάτων και διεθνούς συνεργασίας, ενισχύοντας έτσι την ασφάλεια και την ευημερία της περιοχής⁴².

9. Αναγνώριση και Στήριξη του Διεθνούς Δικαίου: Η Συμφωνία ΑΟΖ Ελλάδας -Κυπριακής Δημοκρατίας

Η οριοθέτηση της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης (ΑΟΖ) μεταξύ Ελλάδας και Κυπριακής Δημοκρατίας αποτελεί κρίσιμο βήμα για την ενίσχυση και την εφαρμογή του Διεθνούς Δικαίου στην Ανατολική Μεσόγειο. Η Ελλάδα και η Κύπρος έχουν καθορίσει τις θαλάσσιες ζώνες τους, οι οποίες εφάπτονται, και τις έχουν δηλώσει στην Ευρωπαϊκή Ένωση· ωστόσο, δεν έχει ακόμη υπογραφεί επίσημη συμφωνία οριοθέτησης ΑΟΖ μεταξύ τους.

Η υπογραφή μιας τέτοιας συμφωνίας έχει καθοριστική σημασία για τη νομιμότητα και την προστασία των κυριαρχικών δικαιωμάτων των δύο χωρών⁴³. Ιδίως σε μια περίοδο κατά την οποία συνάπτονται συμφωνίες όπως το τουρκολιβυκό μνημόνιο, η μη υπογραφή συμφωνίας μεταξύ Ελλάδας και Κυπριακής Δημοκρατίας συνιστά, αν μη τι άλλο, έλλειμμα σεβασμού προς το Διεθνές Δίκαιο.

Σύμφωνα με τις αρχές του Διεθνούς Δικαίου και της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας (UNCLOS, 1982), κάθε κράτος έχει δικαίωμα

37 Κουλούρης, Π. (2020), Η Οριοθέτηση Θαλασσιών Ζωνών στην Ανατολική Μεσόγειο, Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.

38 Charney, J. (1994), *The Delimitation of the Exclusive Economic Zone between Neighboring States*, *The American Journal of International Law*, Vol. 88.

39 United Nations Convention on the Law of the Sea (UNCLOS), Montego Bay, 1982, Part V.

40 Yialourides, C. (2020), *Maritime Disputes and International Law: The Eastern Mediterranean*, London: Routledge.

41 Symmons, C. (2013), *The Maritime Zones of Islands in International Law*, Leiden: Brill Nijhoff, p. 183-187. https://books.google.gr/books?id=tYssEQAAQBAJ&printsec=frontcover&hl=el&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false / Προσπελάστηκε 17/10/2025

42 Evans, M. (2014), *Relevant Circumstances and Maritime Delimitation*, Oxford: Oxford University Press, p. 68.

43 Κουλούρης, Π. (2020), Η Οριοθέτηση Θαλασσιών Ζωνών στην Ανατολική Μεσόγειο, Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση,

να οριοθετεί τη θαλάσσια ζώνη του και, σε περίπτωση διαφωνίας, να προσφεύγει στα αρμόδια διεθνή όργανα⁴⁴. Η διαδικασία αυτή είναι απολύτως νομιμοποιημένη και ασφαλής, ενώ παράλληλα ενισχύει τη διεθνή θέση τόσο της Ελλάδας όσο και της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Εάν τρίτες χώρες επιχειρήσουν να στρατιωτικοποιήσουν το ζήτημα, φέρουν οι ίδιες την ευθύνη των πράξεών τους. Για να αποτραπεί μια τέτοια εξέλιξη, η Ευρωπαϊκή Ένωση οφείλει να στηρίξει ενεργά και να επιβάλει τον σεβασμό της ΑΟΖ Ελλάδας και Κυπριακής Δημοκρατίας, δεδομένου ότι οι ΑΟΖ των δύο κρατών αποτελούν ταυτόχρονα και ΑΟΖ της ίδιας της Ένωσης. Μια τέτοια στάση θα διευκολύνει την υλοποίηση έργων στρατηγικής σημασίας, όπως η πόντιση ενεργειακών και τηλεπικοινωνιακών καλωδίων που συνδέουν την Ελλάδα και την Κυπριακή Δημοκρατία με τις χώρες της Ασιατικής και της Αφρικανικής Ηπείρου. Αυτή πρέπει να αποτελεί και τον βασικό στόχο της ελληνικής και κυπριακής διπλωματίας.

Η στρατηγική σημασία της συμφωνίας είναι επίσης εμφανής υπό το πρίσμα της τουρκικής πολιτικής στην περιοχή, όπως αυτή εκφράζεται μέσω του τουρκολιβυκού μνημονίου. Η εστίαση της ελληνικής διπλωματίας αποκλειστικά στις παράνομες ή αμφισβητούμενες ενέργειες γειτονικών κρατών δεν μπορεί να υποκαταστήσει την ανάγκη ολοκλήρωσης της νόμιμης οριοθέτησης με την Κυπριακή Δημοκρατία⁴⁵. Η καθυστέρηση στην υπογραφή της συμφωνίας οδηγεί σε αποδυνάμωση της ελληνικής διπλωματίας, μειώνει την ασφάλεια των θαλάσσιων ζωνών και απομακρύνει τη χώρα από τον πραγματικό στόχο της: την πλήρη εφαρμογή του Διεθνούς Δικαίου στην περιοχή.

Επιπλέον, η συμφωνία Ελλάδας – Κύπρου θα αποτελέσει σημαντικό πολιτικό και νομικό μήνυμα προς τη διεθνή κοινότητα, αποδεικνύοντας ότι η Ελλάδα ενεργεί με βάση το Διεθνές Δίκαιο, προωθεί τη σταθερότητα στην Ανατολική Μεσόγειο και δεν περιορίζεται σε αντιδράσεις απέναντι σε μονομερείς ενέργειες τρίτων χωρών. Η υπογραφή της συμφωνίας θα ενισχύσει, παράλληλα, τη δυνατότητα συναινετικής επίλυσης τυχόν διαφορών και θα ενδυναμώσει τη θέση των δύο χωρών σε μελλοντικές διεθνείς διαπραγματεύσεις.

Συμπερασματικά, η συμφωνία ΑΟΖ Ελλάδας – Κυπριακής Δημοκρατίας συνιστά εργαλείο πολιτικής, νομικής και στρατηγικής σημασίας, καθώς συνδυάζει την προάσπιση της κυριαρχίας με τη διεθνή νομιμοποίηση. Παρέχει, τέλος, τη βάση για μια ειρηνική, σταθερή και βιώσιμη διαχείριση των θαλάσσιων ζωνών στην Ανατολική Μεσόγειο⁴⁶.

10. Η Πόντιση του Καλωδίου GSI και η Στρατηγική Σημασία της Συμφωνίας ΑΟΖ Ελλάδας–Κύπρου

Η υπογραφή συμφωνίας Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης (ΑΟΖ) μεταξύ της Ελλάδας και της Κυπριακής Δημοκρατίας αποτελεί καθοριστικό βήμα για

44 United Nations Convention on the Law of the Sea (UNCLOS), Montego Bay, 1982, Article 74.

45 Yiallourides, C. (2020), *Maritime Disputes and International Law: The Eastern Mediterranean*, London: Routledge.

46 Symmons, C. (2013), *The Maritime Zones of Islands in International Law*, Leiden: Brill Nijhoff, p. 187-190. https://books.google.gr/books?id=tYssEQAAQBAJ&printsec=frontcover&hl=el&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false / Προσπελάστηκε 17/10/2025

την υλοποίηση ευρωπαϊκών στρατηγικών έργων υποδομής στην Ανατολική Μεσόγειο, όπως η πόντιση του καλωδίου **GSI (Green and Smart Interconnect)**. Το καλώδιο GSI αναμένεται να συνδέσει την Ελλάδα και, μέσω αυτής, την Ευρώπη με την Κυπριακή Δημοκρατία, το Ισραήλ, την Αίγυπτο και άλλες αραβικές χώρες, φτάνοντας έως την Ινδία. Με αυτόν τον τρόπο, θα ενισχυθεί η διασύνδεση ενεργειακών και ψηφιακών υποδομών στην ευρύτερη περιοχή.

Η συμφωνία ΑΟΖ Ελλάδας – Κύπρου παρέχει νομική και τεχνική σαφήνεια για την πόντιση του καλωδίου, διασφαλίζοντας ότι η υποδομή μπορεί να εγκατασταθεί χωρίς αμφισβητήσιμες κυριαρχικών δικαιωμάτων. Η ύπαρξη θεσμοθετημένης συνεννόησης μεταξύ των δύο κρατών διευκολύνει τη συντονισμένη διαχείριση των θαλάσσιων ζωνών, επιτρέποντας τη βέλτιστη χάραξη της διαδρομής του καλωδίου και την αποφυγή εντάσεων⁴⁷. Παράλληλα, η υπογραφή της συμφωνίας αποτρέπει πιθανές διενέξεις με τρίτες χώρες και παρέχει σταθερή νομική βάση για μελλοντικές επενδύσεις σε υποδομές ενέργειας και ψηφιακής διασύνδεσης⁴⁸.

Η πόντιση του GSI ενισχύει την ενεργειακή ασφάλεια και τη σταθερότητα της περιοχής, καθώς επιτρέπει την πολυμερή διασύνδεση δικτύων ηλεκτρικής ενέργειας και τηλεπικοινωνιών, μειώνοντας την εξάρτηση από μεμονωμένες ενεργειακές πηγές⁴⁹. Το έργο εντάσσεται στον ευρύτερο στρατηγικό σχεδιασμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η οποία καλείται να αναλάβει θεσμική και πολιτική ευθύνη για τη διασφάλιση της ειρήνης και της συνεργασίας στην Ανατολική Μεσόγειο, δεδομένου ότι η ΑΟΖ της Ελλάδας και της Κύπρου αποτελεί ταυτόχρονα και ΑΟΖ της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση μπορεί να διαδραματίσει καθοριστικό ρόλο όχι μόνο στη χρηματοδότηση και την τεχνική υποστήριξη του έργου GSI, αλλά και στη διπλωματική διαμεσολάβηση για την υπογραφή της συμφωνίας ΑΟΖ, προσθέτοντας έτσι τη δική της συμβολή στην υπεράσπιση του Διεθνούς Δικαίου. Η ενεργός συμμετοχή της ενισχύει τη νομιμότητα και τη διεθνή αναγνώριση της συμφωνίας, ενώ ταυτόχρονα αποστέλλει σαφές μήνυμα προς τα κράτη της περιοχής ότι η συνεργασία πρέπει να βασίζεται στο Διεθνές Δίκαιο και στις πολυμερείς συμφωνίες⁵⁰.

Συμπερασματικά, η υπογραφή της ΑΟΖ Ελλάδας – Κυπριακής Δημοκρατίας και η πόντιση του καλωδίου GSI αποτελούν αναγκαία βήματα στρατηγικής σημασίας, τα οποία συνδέουν την ενέργεια, την ασφάλεια και τη σταθερότητα. Η ολοκλήρωση των έργων αυτών ενισχύει τη θέση της Ελλάδας και της Κύπρου, προωθεί τη συνεργασία με τον διεθνή παράγοντα και δημιουργεί τις προϋποθέσεις για μια βιώσιμη και ασφαλή περιφερειακή υποδομή στην Ανατολική Μεσόγειο⁵¹.

47 Ρούκουνας, Ε. (2019), *Διεθνές Δίκαιο της Θάλασσας*, Αθήνα: Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα/

48 Koussis, N. (2021), *Maritime Infrastructure and Regional Cooperation*, Athens: National Centre for Marine Research, p. 102.

49 Yiallourides, C. (2020), *Maritime Disputes and International Law: The Eastern Mediterranean*, London: Routledge.

50 Symmons, C. (2013), *The Maritime Zones of Islands in International Law*, Leiden: Brill Nijhoff, p. 190. https://books.google.gr/books?id=tYssEQAAQBAJ&printsec=frontcover&hl=el&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false / Προσπελάστηκε 17/10/2025

51 Κουλούρης, Π. (2020), *Η Οριοθέτηση Θαλασσιών Ζωνών στην Ανατολική Μεσόγειο*, Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.

11. Συμπεράσματα και Οφέλη

Η Ελλάδα διαθέτει σαφή νομική βάση για την άσκηση των κυριαρχικών της δικαιωμάτων μέσω της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης (ΑΟΖ), όπως αυτή ορίζεται από το Διεθνές Δίκαιο και τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας (UNCLOS). Η οριοθέτηση της ΑΟΖ απαιτεί διμερείς συμφωνίες με τα γειτονικά κράτη, οι οποίες διασφαλίζουν τη νομιμότητα, τη σταθερότητα και την ειρηνική συνεργασία στην περιοχή.

Η υπογραφή συμφωνιών με την Ιταλία και την Αίγυπτο, καθώς και η αναγκαία σύναψη συμφωνίας με την Κύπρο, αποτελεί υποχρέωση των δύο χωρών για την εφαρμογή του Διεθνούς Δικαίου. Οι συμφωνίες αυτές δημιουργούν τις προϋποθέσεις για την υλοποίηση στρατηγικών έργων προς όφελος των κρατών της Ανατολικής Μεσογείου, αλλά και των χωρών της Ευρώπης, της Ασίας και της Αφρικής.

Παράλληλα, τα εκκρεμή ζητήματα με την Τουρκία, την Αλβανία, τη Λιβύη και την Κύπρο υπογραμμίζουν την ανάγκη συνεχούς διπλωματικής προσπάθειας και απαρέγκλιτης τήρησης του Διεθνούς Δικαίου. Η ελληνική πολιτική οφείλει να συνδυάζει νομική τεκμηρίωση, ενεργό διπλωματία και στρατηγικό σχεδιασμό, ώστε να προασπιστεί η εθνική ασφάλεια, η ενεργειακή σταθερότητα και η συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Συνολικά, η Ελλάδα μπορεί να αξιοποιήσει την ΑΟΖ και τα υποδομικά έργα ως εργαλεία γεωπολιτικής και οικονομικής ενδυνάμωσης, διασφαλίζοντας ταυτόχρονα τη νομιμότητα και την περιφερειακή σταθερότητα. Παράλληλα, πρέπει να αποφεύγει την εμπλοκή σε παράνομες ή αμφισβητούμενες συμφωνίες, όπως το τουρκολιβυκό μνημόνιο. Μια τέτοια στρατηγική εξασφαλίζει ισορροπημένη και βιώσιμη πολιτική για την Ανατολική Μεσόγειο.

Η υπογραφή συμφωνίας ΑΟΖ μεταξύ Ελλάδας και Κύπρου αποτελεί ανάδειξη του Διεθνούς Δικαίου και μπορεί να αποφέρει οφέλη σε όλες τις χώρες της περιοχής:

- **Ελλάδα:** Κερδίζει νομική ασφάλεια, προστασία κυριαρχικών δικαιωμάτων, ενεργειακά και οικονομικά οφέλη, γεωπολιτική ενδυνάμωση και διπλωματικό πλεονέκτημα, καθιστώντας τη συμφωνία στρατηγικά καθοριστική για την Ανατολική Μεσόγειο.
- **Κύπρος:** Αποκομίζει νομική αναγνώριση, οικονομικά οφέλη από ενεργειακά έργα, ενίσχυση κυριαρχικών δικαιωμάτων, καθώς και στρατηγική και διπλωματική ισχύ, καθιστώντας τη συμφωνία κομβική για τη θέση της στην Ανατολική Μεσόγειο.
- **Αίγυπτος:** Επωφελείται έμμεσα μέσω της περιφερειακής σταθερότητας, της ενεργειακής συνεργασίας, της ενίσχυσης του διπλωματικού της ρόλου και της νομιμοποίησης της δικής της ΑΟΖ, εδραιώνοντας τη θέση της ως περιφερειακού ενεργειακού και στρατηγικού παράγοντα.
- **Τουρκία:** Μπορεί να ωφεληθεί από τη δημιουργία συνθηκών διεθνούς νομιμότητας και σταθερότητας που ευνοούν επενδύσεις και υποδομές, διευκολύνοντας ενδεχομένως τη συμμετοχή τουρκικών εταιρειών σε ενεργειακά έργα ή εμπορικές διαδρομές.
- **Ευρωπαϊκή Ένωση:** Πέρα από τα επιμέρους οφέλη των κρατών-μελών της, κερδίζει από το άνοιγμα ενεργειακών διαύλων προς την Αφρική και την Ασία, καθιστώντας τη συμφωνία στρατηγικό και γεωπολιτικό εργαλείο για τη διεθνή πολιτική της Ένωσης.

Βιβλιογραφία

Ελληνόγλωσση

- Γεωγραφική Υπηρεσία Στρατού (ΓΥΣ) – Επίσημος Χάρτης 1948, «Διοικητική διαίρεση του Βασιλείου της Ελλάδος», όπου το Καστελλόριζο απεικονίζεται ως τμήμα της Δωδεκανήσου. Αρχείο ΓΥΣ, Αθήνα (1948).
- Κουλούρης, Π. (2020), Η Οριοθέτηση Θαλασσίων Ζωνών στην Ανατολική Μεσόγειο, Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση
- Κουσκουβέλης, Ηλίας (2015), Το Διεθνές Δίκαιο και η Ελλάδα, Αθήνα: Σιδέρης.
- Ρούκουνας, Ε. (2019), Διεθνές Δίκαιο της Θάλασσας, Αθήνα: Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα.
- Τσουκαλά, Ο. (2021), Οι οριοθετημένες θαλάσσιες ζώνες στην ανατολική μεσόγειο και οι διεκδικήσεις της Τουρκίας από το 2000 ως σήμερα (συνολική επισκόπηση υπό το πρίσμα του Δικαίου της Θάλασσας). Ινστιτούτο Εξωτερικών Υποθέσεων. Νέοι Ακαδημαϊκοί Ερευνητές. 11474, Αθήνα, σ. 19-38.

Ξενόγλωσση

- Charney, J. (1994), The Delimitation of the Exclusive Economic Zone between Neighboring States, *The American Journal of International Law*, Vol. 88, σ. 728.
- Evans, M. (2014), *Relevant Circumstances and Maritime Delimitation*, Oxford: Oxford University Press.
- International Court of Justice (ICJ), *North Sea Continental Shelf Cases (Germany/Denmark; Germany/Netherlands)*, Judgment, 1969.
- Kariotis, T. C. (2007). *Greece and the Law of the Sea*. Athens: I. Sideris Publications.
- Koussis, N. (2021), *Maritime Infrastructure and Regional Cooperation*, Athens: National Centre for Marine Research, p. 102.
- Levitsky, S. & Ziblatt, D. (2018), *How Democracies Die*. New York: Crown Publishing
- United Nations Convention on the Law of the Sea (UNCLOS), Montego Bay, 1982, Article 74.
- United Nations Convention on the Law of the Sea (UNCLOS), 1982, Part V.
- United Nations Convention on the Law of the Sea (UNCLOS), Montego Bay, 1982, Article 121.
- Yiallourides, C. (2020), *Maritime Disputes and International Law: The Eastern Mediterranean and the Law of the Sea*, London: Routledge.

Ιστοσελίδες

- Διπλωματία», <https://www.viadiplomacy.gr/ta-foklant-dichnoun-dromo-gia-tin-aoz-sto-kastelorizo/> / Προσπελάστηκε στις 16/10/2025
- Πρωτόπαπας, Γ (2010), Τα Φώκλαντ δείχνουν το δρόμο για την ΑΟΖ στο Καστελόριζο, Μηνιαία Περιοδικό με τίτλο «Άμυνα και Συνθήκη της Λωζάννης (24 Ιουλίου 1923), άρθρο 15, Επίσημο PDF (ΓΕΕΘΑ): <https://geetha.mil.gr/wp-content/uploads/2019/10/3-SYNTHI-KI-EIRHNHS-LWZANIS.pdf/> Προσπελάστηκε στις 16/10/2025
- Συνθήκη Ειρήνης των Παρισίων (10 Φεβρουαρίου 1947), άρθρο 14, Επίσημο αγγλικό κείμενο: United Nations Treaty Series, Vol. 49, σ. 3–7. <https://treaties.un.org/doc/Publication/UNTS/Volume%2049/v49.pdf/> Προσπελάστηκε στις 16/10/2025
- Φωτάκη, Α. (2020), ΑΟΖ: Η ακτινογραφία της συμφωνίας Ελλάδας με Ιταλία, Τα Νέα, Αθήνα, <https://www.tanea.gr/2020/06/12/politics/aoz-i-aktinografia-tis-symfonias-elladas-me-italia/> Προσπελάστηκε 17/10/2025
- Paikin, Z & Rose, C. (2021), Turkey and the Eastern Mediterranean, Geopolitical Europe’s pathway to strategic autonomy?, p. 2, <https://cdn.ceps.eu/wp-content/uploads/2021/05/PI2021-09-Turkey-and-the-Eastern-Mediterranean.pdf/> Προσπελάστηκε 17/10/2025
- Pontera, A. & Ruszel, M. (2017). Energy Security in the Eastern Mediterranean. P. 145-162, <https://eclass.unipi.gr/modules/document/file.php/EB1131/Energy%20Security%20in%20the%20Eastern%20Mediterranean.pdf/> Προσπελάστηκε στις 17/10/2025
- Symmons, C. (2013), The Maritime Zones of Islands in International Law, Leiden: Brill Nijhoff, p. 187-190. https://books.google.gr/books?id=tYsEQA-AQBAJ&printsec=frontcover&hl=el&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false / Προσπελάστηκε 17/10/2025
- Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM), 121. Birleşim, 8 Haziran 1995, Πρακτικά της συνεδρίασης, διαθέσιμα στο: <https://www5.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d19/c088/tbmm19088121.pdf/> Προσπελάστηκε στις 16/10/2025.

Βιογραφικά στοιχεία συγγραφέων

Ο κος **Γεωργιάννης Παντελής**, γεννημένος στην Καλλιθέα Πιστιανών Άρτας, υπότροφος της Παιδαγωγικής Ακαδημίας Μυτιλήνης. Δίδαξε 10 χρόνια την ελληνική γλώσσα στους έλληνες μαθητές στην πόλη Gevelsberg της Δ. Γερμανίας. Παράλληλα, σπούδασε Κοινωνικές Επιστήμες στο Πανεπιστήμιο Bochum (Δ. Γερμανίας) και αναγορεύτηκε Διδάκτωρ το 1985. Το διδακτορικό του με τίτλο “Identität und Zweisprachigkeit” δημοσιεύτηκε στη σειρά

“Sozialwissenschaftliche Studien 28” Herausgeber: S.J. Park und Weber-Schäfer. Δίδαξε από το 1985 έως το 1987 στο Πανεπιστήμιο Dortmund, ενώ από το 1987 έως το 2013 διατέλεσε καθηγητής στο ΠΤΔΕ Πανεπιστημίου Πατρών και δίδαξε Κοινωνική Ψυχολογία και Διαπολιτισμική Εκπαίδευση. Το 2013 ίδρυσε το Ινστιτούτο Πολιτισμού, Δημοκρατίας και Εκπαίδευσης. Περισσότερα: <https://ipode.gr/>

Ο κος **Πανταζής Σπύρος** είναι Ομότιμος Καθηγητής του Παιδαγωγικού Τμήματος Νηπιαγωγών με γνωστικά αντικείμενα Εισαγωγή στην Παιδαγωγική, Παιδαγωγικές θεωρίες, Διδακτική Μεθοδολογία, Περιβαλλοντική Αγωγή, Διδασκαλία - Εφαρμογές. Διετέλεσε υπεύθυνος σε πολλά ερευνητικά προγράμματα και έχει πλούσια ερευνητική και συγγραφική δράση. Για περισσότερες πληροφορίες: <https://www.pedagogy.gr/index.php/13-biografika/12-spuros-pantazis-kathigitis>

Ο κος **Μέμος Κωνσταντίνος** είναι Διδάκτορας Κοινωνικής Ασφάλισης και Χρηματοοικονομικής Μηχανικής με Τεχνητή Νοημοσύνη, στη διαχείριση των αποθεματικών της Κοινωνικής Ασφάλισης. Διδακτικό προσωπικό (ΕΔΙΠ) Τμήματος Κοινωνικής Πολιτική Παντείου Πανεπιστημίου με γνωστικό αντικείμενο «Κοινωνική Ασφάλιση και Διαχείριση Αποθεματικών», Διδακτορικές σπουδές «Η Κρίση της Κοινωνικής Ασφάλισης και η Διαχείριση των Διαθεσίμων Κεφαλαίων των Ασφαλιστικών Ταμείων με τη χρήση Νευρωνικών Δικτύων. Η περίπτωση του Ι.Κ.Α.», Μεταπτυχιακές σπουδές «Χρηματοοικονομική Ανάλυση», Προπτυχιακές σπουδές «Μηχανικός Πληροφορικής». Συγγραφέας και κριτής άρθρων σε επιστημονικά περιοδικά.

Αναστασόπουλος Διονύσιος

Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης και Πληροφορίες στις Ένοπλες Δυνάμεις: Συγκριτική Προσέγγιση Η.Π.Α. – Ελλάδας

Περίληψη

Η εργασία εξετάζει τη χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης στις Ένοπλες Δυνάμεις, αναδεικνύοντας τον ρόλο τους στην άντληση πληροφοριών, τη στρατηγική επικοινωνία και τη διπλωματία. Παρουσιάζονται παραδείγματα από τις Ηνωμένες Πολιτείες, όπου η αξιοποίηση είναι εκτεταμένη και συστηματική, και από την Ελλάδα, όπου βρίσκεται σε στάδιο ανάπτυξης με την έκδοση του «Οδηγού Ορθής Χρήσης Μέσων Κοινωνικής Δικτύωσης». Τονίζεται η σημασία των κοινωνικών δικτύων ως εργαλείων προβολής, συνεργασίας και επιρροής, αλλά και οι προκλήσεις που σχετίζονται με την ασφάλεια και την ορθή χρήση τους.

Λέξεις – κλειδιά: Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης, Ένοπλες Δυνάμεις, Άντληση Πληροφοριών, Στρατηγική Επικοινωνία, Στρατιωτική Διπλωματία

Social media and Information in the Armed Forces: A Comparative Approach between the U.S. and Greece

Παραπομπή: Αναστασόπουλος, Δ. (2026). Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης και Πληροφορίες στις Ένοπλες Δυνάμεις: Συγκριτική Προσέγγιση Η.Π.Α. – Ελλάδας. *Πολιτικές και Κοινωνικές Επιστήμες*, τχ. 26/2026, σ.σ. 59-72. Στο: <https://ipode.gr/politikes-koinonikes-epistimes/teuhi/>

Abstract

This study examines the use of social media within the Armed Forces, highlighting their role in information gathering, strategic communication, and diplomacy. It presents examples from the United States, where social media utilization is extensive and systematic, and from Greece, where it is still developing, marked by the publication of the “*Guide to Proper Use of Social Media*” in 2016. The paper emphasizes the importance of social media as tools for visibility, cooperation, and influence, while also addressing challenges related to security and responsible use.

Key – words: Social Media, Armed Forces, Information Gathering, Strategic Communication, Military Diplomacy

1. Εισαγωγή

Η άντληση πληροφοριών αποτελεί διαχρονικά έναν από τους βασικούς πυλώνες της στρατιωτικής δραστηριότητας και της εθνικής ασφάλειας. Στη σύγχρονη εποχή, η χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης έχει προσδώσει νέα χαρακτηριστικά σε αυτή τη διαδικασία, καθώς οι πλατφόρμες αυτές λειτουργούν ως πηγές δεδομένων, αλλά και ως μέσα επιρροής της κοινής γνώμης.

Σε αυτό το άρθρο παρουσιάζονται παραδείγματα εκμετάλλευσης των μέσων κοινωνικής δικτύωσης από τις Ένοπλες Δυνάμεις. Εξετάζεται η πρακτική εφαρμογή τους στις Ηνωμένες Πολιτείες, όπου η χρήση τους είναι εκτεταμένη και συστηματική, καθώς και στην Ελλάδα, όπου η αξιοποίηση βρίσκεται σε στάδιο ανάπτυξης. Παράλληλα, αναλύεται η σχέση των κοινωνικών δικτύων με τις πολιτικές αποφάσεις και τη διπλωματία, καθώς και οι πολιτικές χρήσης που έχουν υιοθετηθεί για την ορθή και ασφαλή αξιοποίησή τους. Η μελέτη αυτή φιλοδοξεί να αναδείξει τον ρόλο των μέσων κοινωνικής δικτύωσης ως εργαλείων στρατηγικής σημασίας για τις Ένοπλες Δυνάμεις, προσφέροντας μια ολοκληρωμένη εικόνα των δυνατοτήτων, των προκλήσεων και των προοπτικών που δημιουργούνται στο νέο ψηφιακό περιβάλλον.

2. Αποσαφήνιση όρων

2.1 Στρατηγική επικοινωνία

Η στρατηγική επικοινωνία είναι το ολοκληρωμένο σχέδιο που καθορίζει πώς, πότε και με ποιον τρόπο μεταφέρεται ένα μήνυμα, ώστε να επιτευχθούν συγκεκριμένοι στόχοι. Αποτελεί μέσο οργάνωσης και συντονισμού της δημόσιας παρουσίας ενός οργανισμού, με στόχο να είναι κατανοητός, συνεπής και αποτελεσματικός¹.

---

1 <https://el.economy-pedia.com/11036561-strategic-communication> (προσπελάστηκε στις 19.12.2025)

2.2 Μέσα κοινωνικής δικτύωσης

Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης είναι διαδικτυακές πλατφόρμες που επιτρέπουν στους χρήστες να δημιουργούν, να μοιράζονται και να ανταλλάσσουν περιεχόμενο, καθώς και να συμμετέχουν σε κοινωνικά δίκτυα και εικονικές κοινότητες. Χαρακτηρίζονται από τη διαδραστικότητα, την αμεσότητα και τη δυνατότητα δημιουργίας περιεχομένου από τους ίδιους τους χρήστες (user-generated content)².

2.3 Κακόβουλο υλικό

Η Microsoft Security ορίζει το malware ως «λογισμικό σχεδιασμένο να διαταράσσει, να καταστρέφει ή να αποκτά μη εξουσιοδοτημένη πρόσβαση σε συστήματα υπολογιστών», χρησιμοποιούμενο από κυβερνοεγκληματίες για κλοπή δεδομένων, εκβιασμό ή πώληση πρόσβασης³.

3. Σκοπός του άρθρου

Ο σκοπός της εργασίας είναι να αναδείξει τον ρόλο των μέσων κοινωνικής δικτύωσης στις Ένοπλες Δυνάμεις, παρουσιάζοντας πώς αξιοποιούνται για την άντληση πληροφοριών, τη στρατηγική επικοινωνία, τη διαμόρφωση πολιτικών αποφάσεων και την άσκηση διπλωματίας. Μέσα από παραδείγματα από τις Ηνωμένες Πολιτείες και την Ελλάδα, επιδιώκεται να δοθεί μια συνολική εικόνα των δυνατοτήτων, των προκλήσεων και των προοπτικών που δημιουργεί το νέο ψηφιακό περιβάλλον.

Συνολικά, η εργασία καταδεικνύει ότι τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης αποτελούν πλέον στρατηγικής σημασίας εργαλεία για τις Ένοπλες Δυνάμεις, προσφέροντας νέες δυνατότητες αλλά και προκλήσεις στο πεδίο της άμυνας, της ασφάλειας και της διεθνούς διπλωματίας.

4. Χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης στην άντληση πληροφοριών στις Ένοπλες Δυνάμεις

4.1 Εκμετάλλευση πληροφοριών στις Ένοπλες Δυνάμεις

Μια κεντρική και συντονισμένη κατανόηση του τρόπου με τον οποίο η άμυνα, και συγκεκριμένα οι υπηρεσίες των Ενόπλων Δυνάμεων, θα χρησιμοποιήσουν

---

2 Kaplan, A. M. & Haenlein, M. (2010), Users of the world, unite! The challenges and opportunities of social media. Στο Business Horizons, v.53(1), pp.59–68.

3 <https://www.microsoft.com/el-gr/security/business/security-101/what-is-malware> (προσπελάστηκε στις 19.12.2025)

τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης είναι ζωτικής σημασίας για την εξασφάλιση της επιτυχούς και κατάλληλης χρήσης των καναλιών. Η κατανόηση αυτή θα επηρεάσει την ανάπτυξη της πολιτικής και τη χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης για επαγγελματικούς και προσωπικούς σκοπούς από το προσωπικό των Ενόπλων Δυνάμεων⁴.

Μια συντονισμένη προσέγγιση των συστατικών στοιχείων υψηλού επιπέδου θα είναι εξαιρετικά σημαντική για να διασφαλιστεί, ότι το Πολεμικό Ναυτικό, ο Στρατός και η Πολεμική Αεροπορία και το Υπουργείο Άμυνας μπορούν να χρησιμοποιήσουν το καθένα τα μέσα κοινωνικής δικτύωση, όπως κρίνουν κατάλληλα. Ενώ κάθε μία από τις Υπηρεσίες έχει μια μεγάλη ποικιλία από απαιτήσεις και η χρήση των καναλιών θα ποικίλλει, οι δραστηριότητές τους θα πρέπει τελικά να ευθυγραμμιστούν με τις βασικές στρατηγικές αρχές που ορίζονται κεντρικά⁵.

Οποιαδήποτε προσπάθεια των Ενόπλων Δυνάμεων να συντονίζει όλα τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης κεντρικά, διατρέχει τον κίνδυνο να δημιουργήσει σημεία συμφόρησης, τα οποία θα μπορούσαν να μειώσουν την ταχύτητα και την αυθεντικότητα της συνομιλίας και της αφοσίωσης. Η οργάνωση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης απαιτεί μια υβριδική προσέγγιση της διοίκησης: η ηγεσία από την κορυφή προς τα κάτω θα πρέπει να επηρεάζει τη μεσοπρόθεσμη και μακροπρόθεσμη στρατηγική και πολιτική, αλλά η καθημερινή διοίκηση πρέπει να αποκεντρωθεί⁶.

Θα πρέπει να υπάρξει μια επιτροπή που να καθορίζει την ανεπίσημη και επίσημη χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης. Η επιτροπή θα πρέπει επίσης να καθορίσει το βάθος της πολιτικής των μέσων κοινωνικής δικτύωσης δεδομένου, ότι αφορά τόσο την επαγγελματική όσο και την προσωπική χρήση, είτε στη βάση, είτε όχι, στο πλαίσιο του δικτύου των Αμυντικών Περιορισμών. Ωστόσο, εφόσον έχουν οριστικοποιηθεί οι στρατηγικές για κάθε κανάλι επικοινωνίας ή ψηφιακό μέσο, οι πολιτικές και οι επιμέρους επιχειρησιακοί έλεγχοι η επιτροπή θα πρέπει να συνεδριάζει τακτικά μέσα στο έτος προκειμένου να διασφαλίζεται η ασφάλεια των συστημάτων, η τήρηση των διαδικασιών ασφαλείας και επιπέδων πρόσβασης των χρηστών, ο έλεγχος των διακινούμενων πληροφοριών καθώς και η προστασία από τυχόν κινδύνους, κακόβουλες επιθέσεις κοκ⁷.

---

4 Ehiane O. S. & Olumoye, M. (2013), "Information and Communication Technology (Ict) and Diplomacy: A Conceptual Overview". Στο International Affairs and Global Strategy, v.17, pp. 38-44.

5 Deverell, E., Olsson, E., Wagnsson, C., Hellman M. and Johnsson, M. (2014), "Understanding public agency communication: the case of the Swedish armed forces". Στο Journal of Public Affairs, v.15, pp.387-396. DOI: 10.1002/pa.1552.

6 Ehiane O. S. & Olumoye, M. (2013), "Information and Communication Technology (Ict) and Diplomacy: A Conceptual Overview". Στο International Affairs and Global Strategy, v.17, pp. 38-44.

7 Deverell, E., Olsson, E., Wagnsson, C., Hellman M. and Johnsson, M. (2014), "Understanding public agency communication: the case of the Swedish armed forces". Στο Journal of Public Affairs, v.15, pp.387-396. DOI: 10.1002/pa.1552.

Η προτεινόμενη στρατηγική διέπει τη γενική προσέγγιση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης από τις Ένοπλες Δυνάμεις και στοχεύει στη συμμετοχή του ανώτερου προσωπικού στις στρατηγικές επικοινωνιών. Κάθε μία από τις υπηρεσίες των Ενόπλων Δυνάμεων πρέπει ήδη να καθορίσει τους οργανωσιακούς στόχους και τις αξίες της, γι' αυτό σχεδιάζεται αυτή η διαδικασία προκειμένου να διασφαλιστεί, ότι τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και οι ψηφιακές τεχνολογίες θα διέπονται από αυστηρές πολιτικές που τις υποστηρίζουν⁸.

4.1.1 Η.Π.Α.

Οι Ένοπλες Δυνάμεις των ΗΠΑ από το Φεβρουάριο του 2010 άρχισαν να χρησιμοποιούν τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Με στόχο την αποστολή πληροφοριών στο στρατιωτικό προσωπικό και τις οικογένειές τους πιο γρήγορα και με πιο συμφέρον τρόπο, υπάρχουν πολλοί λόγοι που οι στρατιωτικές δυνάμεις των ΗΠΑ υιοθέτησαν τεχνολογίες δικτύωσης, όπως οι πλατφόρμες των μέσων κοινωνικής δικτύωσης και τα και τα blogs. Πρώτον, οι τεχνολογίες αυτές παρέχουν στους στρατιωτικούς ηγέτες, τους οργανισμούς και τα άτομα ένα μηχανισμό ανταλλαγής πληροφοριών, που φτάνει σε ευρύτερο κοινό-στόχο πιο γρήγορα και με διαφορετικούς τρόπους κάθε μέρα, όλο το χρόνο.

Οι στρατιωτικοί ηγέτες των Η.Π.Α. χρησιμοποιούν τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, όχι μόνο προς όφελος των οργανισμών τους και όχι μόνο για να απελευθερώνουν σχετικές πληροφορίες, αλλά και ως εργαλείο ακρόασης στα στρατεύματα, ώστε να λάβουν ανατροφοδότηση, είτε προσωπική είτε ανώνυμη, σε βασικά θέματα ή προγράμματα για την προσαρμογή των θεμάτων τους ή των στρατηγικών προοπτικών σε θέματα, κατά περίπτωση⁹.

Επιπλέον, οι Ένοπλες Δυνάμεις των Η.Π.Α. χρησιμοποιούν τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης για να προβάλλουν την εικόνα του Αμερικανικού στρατού στο κοινό. Όταν τα μέσα κυκλοφορούν ιστορίες που δεν είναι ακριβείς, η στρατιωτική ηγεσία μπορεί να χρησιμοποιήσει τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης προκειμένου να αποκαταστήσουν την πραγματική εικόνα των γεγονότων και να αποφύγουν πιθανή κλιμάκωση μιας κρίσης (διπλωματικής π.χ.)¹⁰.

Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης επιτρέπουν σε κάθε στρατιωτικό να αποτελεί μέρος της ιστορίας της υπηρεσίας, όπου μπορούν να συζητηθούν οι δοκιμασίες τους με την οικογένεια, τους φίλους και το αμερικανικό κοινό. Παρέχει στο κοινό τη δυνατότητα να συνδεθεί με τους στρατιωτικούς της

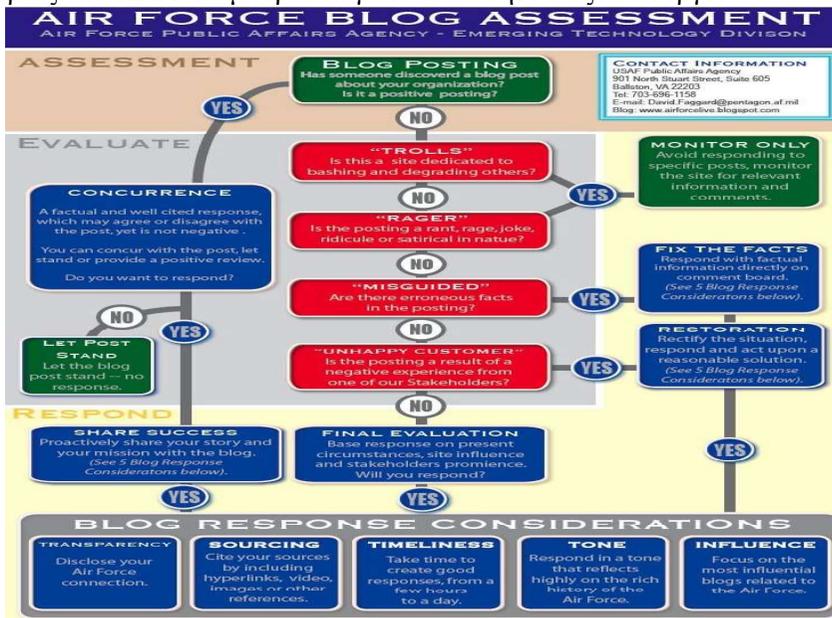
8 Deverell, E., Olsson, E., Wagnsson, C., Hellman M. and Johnsson, M. (2014), "Understanding public agency communication: the case of the Swedish armed forces". Στο Journal of Public Affairs, v.15, pp.387-396. DOI: 10.1002/pa.1552.

9 Khatib, L., Dutton, W. & Thelwall, M. (2012), "Public Diplomacy 2.0: A Case Study of the U.S. Digital Outreach Team". Στο The Middle East Journal, v.66(3), pp.453-472.

10 Khatib, L., Dutton, W. & Thelwall, M. (2012), "Public Diplomacy 2.0: A Case Study of the U.S. Digital Outreach Team". Στο The Middle East Journal, v.66(3), pp.453-472.

χώρας, μέσω της έγκαιρης διάδοσης των πληροφοριών, που επιτρέπουν ανάδραση και προτάσεις¹¹.

Στον πίνακα που ακολουθεί μπορεί απεικονίζεται το Blog της Πολεμικής Αεροπορίας των ΗΠΑ και μπορεί να γίνει κατανοητό πώς λειτουργεί:

Εικόνα 1: Το Blog της Πολεμικής Αεροπορίας των ΗΠΑ και η λειτουργία του. (προσπελάστηκε στις 26-10-2025: <https://digitalbydefault.com/2009/01/07/us-airforce-blog-flowchart-everyone-should-have-one/>)

4.1.2 Ελλάδα

Το Γενικό Επιτελείο Εθνικής Αμύνης από μόνο του και μέσα από τους κλάδους του δραστηριοποιείται στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης από τις 18 Νοεμβρίου 2008, όταν δημιουργήθηκε ο λογαριασμός του στο YouTube και μετά οι κλάδοι του δημιούργησαν όσους λογαριασμούς υπάρχουν μέχρι σήμερα.

Βασικός παράγοντας για να διαπιστωθεί αυτό είναι η γλώσσα, που χρησιμοποιείται στις δημοσιεύσεις και είναι μόνο στην ελληνική, κάτι που σημαίνει πως όποιος δε γνωρίζει ελληνικά δεν μπορεί να παρακολουθήσει τις δημοσιεύσεις. Οι δημοσιεύσεις των Ενόπλων Δυνάμεων έχουν ένα κλίμα απομόνωσης από το διεθνές περιβάλλον και τις παγκόσμιες εξελίξεις, αφού ασχολούνται μόνο με θέματα εσωτερικά.

11 Leight, N., Walton, S. B., Ananian, T., Cruz-Enriquez, M. and Jarwaharlal, K. (2011), "PDiN Quarterly-Trends in Public Diplomacy". Στο Place Branding and Public Diplomacy, v.7(2), pp.136-149.

Παραπομπή: Αναστασάπουλος, Δ. (2026). Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης και Πληροφορίες στις Ένοπλες Δυνάμεις: Συγκριτική Προσέγγιση Η.Π.Α. – Ελλάδα. *Πολιτικές και Κοινωνικές Επιστήμες*, τχ. 26/2026, σ.σ. 59-72. Στο: <https://ipode.gr/politikes-koinonikes-epistimes/teuhi/>

Ένα μεγάλο μέρος από τις δημοσιεύσεις των Ελληνικών Ενόπλων Δυνάμεων στο διαδίκτυο είναι να παρέχεται ασφάλεια, αποτροπή, υπερηφάνεια και υπεράσπιση της χώρας, ενώ συχνά αναφέρεται η ετοιμότητα και το αξιόμαχο των τμημάτων και των Ενόπλων Δυνάμεων συνολικά.

Οι διεθνείς δραστηριότητες τις οποίες σχολιάζουν, είναι οι επισκέψεις που πραγματοποιεί η ιεραρχία στο εξωτερικό και οι αντίστοιχες που πραγματοποιούνται οι ξένοι ηγέτες στην Ελλάδα και οι όποιες συνεκπαιδεύσεις πραγματοποιούνται¹².

Γενικότερα, τα τελευταία χρόνια παρουσιάζεται αναβάθμιση της παρουσίας των Ελληνικών Ενόπλων Δυνάμεων στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης: ψάχνουν να βρουν νέους τρόπους για να προβάλουν και να επικοινωνήσουν με το κοινωνικό σύνολο. Ακολουθούν το ρεύμα, τα μηνύματα της εποχής και επιλέγουν συνεχώς να υιοθετούν τις τελευταίες εξελίξεις στο διαδίκτυο. Αυτό δείχνει τη σχέση, που θέλουν να έχουν με την κοινωνία μέσα από τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης για να προβάλουν το έργο τους¹³.

Από το 2016 στις Ελληνικές Ένοπλες Δυνάμεις έχει εκδοθεί το εγχειρίδιο που τιτλοφορείται «Οδηγός Ορθής Χρήσης Μέσων Κοινωνικής Δικτύωσης» και έχει έκταση μόλις δεκαεπτά (17) σελίδες, ενώ δεν περιέχει διαβαθμισμένες πληροφορίες και μπορεί ο καθένας να έχει πρόσβαση και προσπέλαση σε αυτό και να το μελετήσει ή να το χρησιμοποιήσει.

Αρχικά, περιγράφονται οι γενικές έννοιες και το περιβάλλον των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, οι κατηγορίες τους και τα βασικά χαρακτηριστικά κάθε μέσου. Έπειτα, αναφέρεται το δικαίωμα, που έχει το προσωπικό των Ελληνικών Ενόπλων Δυνάμεων να δραστηριοποιείται στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, κάτι που δείχνει τη σημασία και το σεβασμό, που δίνεται στην ελευθερία της έκφρασης των ατόμων εξίσου με τους πολίτες της χώρας.

Τα βασικά ζητήματα που αναφέρονται είναι:

- Οι διαδικασίες που πρέπει να ακολουθούνται όταν δημοσιεύονται, αναρτώνται και διαγράφονται πληροφορίες.
- Οι ευαίσθητες προσωπικές πληροφορίες.
- Οι διαβαθμισμένες- αδιαβάθητες πληροφορίες.
- Η ασφάλεια των επιχειρήσεων.
- Οι ρυθμίσεις ασφάλειας της πλατφόρμας του κοινωνικού δικτύου.
- Το κακόβουλο υλικό.
- Ο σύνδεσμοι.
- Τα δικαιώματα της πνευματικής Ιδιοκτησίας.
- Τα διακριτικά- σήματα.
- Η ιδιωτική ζωή.
- Η επιθετική στάση.
- Λάθος- σφάλμα σε δημοσίευση.

12 Γενικό Επιτελείο Στρατού (2019). www.army.gr (προσπελάστηκε στις 26-05-2024).

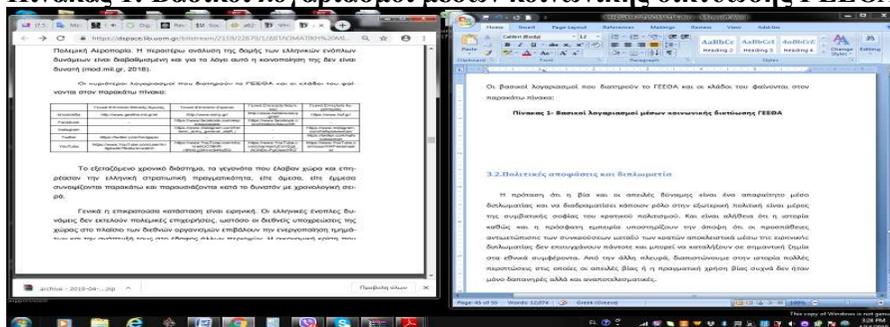
13 ΓΕΕΘΑ. (2016). *Ορθής Οδηγός Χρήσης Μέσων Κοινωνικής Δικτύωσης*. Αθήνα.

- Ψεύτικοι λογαριασμοί, μιμήσεις- πλαστοπροσωπία – εκμετάλλευση θέσης.

Ο συγκεκριμένος οδηγός συντάχθηκε για ενημερωτικό σκοπό, ενώ οι χρήστες δεν είναι υποχρεωμένοι να τον τηρήσουν και δεν αντικαθιστά τις επίσημες οδηγίες των Ενόπλων Δυνάμεων¹⁴.

Οι βασικοί λογαριασμοί που διατηρούν το ΓΕΕΘΑ και οι κλάδοι του φαίνονται στον παρακάτω πίνακα:

Πίνακας 1: Βασικοί λογαριασμοί μέσω κοινωνικής δικτύωσης ΓΕΕΘΑ

4.2 Πολιτικές αποφάσεις και διπλωματία

Η πρόταση ότι η βία και οι απειλές δύναμης είναι ένα απαραίτητο μέσο διπλωματίας για να διαδραματίσει κάποιον ρόλο στην εξωτερική πολιτική συνιστά μέρος της συμβατικής σοφίας του κρατικού πολιτισμού. Και είναι αλήθεια ότι η ιστορία καθώς και η πρόσφατη εμπειρία υποστηρίζουν την άποψη, ότι οι προσπάθειες αντιμετώπισης των συγκρούσεων μεταξύ των κρατών αποκλειστικά μέσω της ειρηνικής διπλωματίας δεν επιτυγχάνουν πάντοτε και μπορεί να καταλήξουν σε σημαντική ζημία στα εθνικά συμφέροντα. Από την άλλη πλευρά, διαπιστώνουμε στην ιστορία πολλές περιπτώσεις στις οποίες οι απειλές βίας ή η πραγματική χρήση βίας συχνά δεν ήταν μόνο δαπανηρές, αλλά και αναποτελεσματικές¹⁵.

Δεδομένου ότι η ιστορική εμπειρία υποστηρίζει την ανάγκη προσφυγής στη δύναμη και τις απειλές δύναμης κατά καιρούς, αλλά τονίζει επίσης τους κινδύνους που συνεπάγεται η εφαρμογή της, υπάρχει ένα κεντρικό ερώτημα στη θεωρία και την πρακτική της εξωτερικής πολιτικής: Υπό ποιες συνθήκες και με ποιο τρόπο μπορεί η στρατιωτική δύναμη και οι απειλές δύναμης να χρησιμοποιηθούν αποτελεσματικά για την επίτευξη διαφορετικών τύπων στόχων εξωτερικής πολιτικής με αποδεκτό επίπεδο κόστους και κινδύνου; Η δημόσια

14 ΓΕΕΘΑ. (2016). *Ορθής Οδηγός Χρήσης Μέσων Κοινωνικής Δικτύωσης*. Αθήνα.

15 Hague, R. & Harrop, M. (2011), *Συγκριτική πολιτική και διακυβέρνηση*, (μτφρ.) Γεώργιος Ε. Χρηστίδης. Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική.

διπλωματία και η στρατιωτική διπλωματία των Ενόπλων Δυνάμεων είναι σαφές, ότι έχουν αναπτύξει αλληλεπικαλυπτόμενους τομείς ευθυνών και δραστηριοτήτων στις σύγχρονες εξωτερικές πολιτικές και πολιτικές ασφάλειας. Μαζί, στοχεύουν να ενημερώσουν και να επηρεάσουν το κοινό με τη χρήση προγραμμάτων συνεργασίας, ενημέρωσης και εμπιστοσύνης. Ενώ η στρατιωτική διπλωματία των Ενόπλων Δυνάμεων (αρχικά), υποτίθεται ότι επικεντρώνεται μόνο στον πολύ ευαίσθητο τομέα της ασφάλειας και της χρήση βίας, έχει αναπτύξει με την πάροδο του χρόνου μια ευρεία σειρά εργαλείων. Τα εργαλεία αυτά στοχεύουν και σε θέματα ενσυναίσθησης δημιουργώντας κατανόηση, οικοδομώντας αμοιβαία εμπιστοσύνη και επηρεάζοντας άλλους αξιωματούχους, όχι μόνο ανώτερους εκπροσώπους του στρατού, αλλά και δημοσίους υπαλλήλους, που εργάζονται στον ευρύτερο τομέα της ασφάλειας και της διπλωματίας. Η δημόσια διπλωματία, σε αντίθεση με τις Ένοπλες Δυνάμεις, επικεντρώνεται πρωτίστως στον πληθυσμό ξένων χωρών, συνήθως για να αποφευχθεί η εμφάνιση οποιασδήποτε εντύπωσης, ότι συνδέεται με τον στρατό και ως εκ τούτου γενικά εκμεταλλεύεται τη φήμη των μη κυβερνητικών οργανισμών. Ως αποτέλεσμα και οι δύο έννοιες φαίνεται να έχουν τους δικούς τους τομείς ευθύνης και να εργάζονται ταυτόχρονα σε παράλληλα κομμάτια. Σε μια εποχή όπου η σφαιρική προσέγγιση της ασφάλειας είναι ο στόχος - όπου η ασφάλεια είναι ένα κοινό καθήκον σε όλους τους τομείς της πολιτικής και για όλα τα κυβερνητικά υπουργεία - μια τέτοια αλληλεπικάλυψη των προσπαθειών δεν μπορεί να αποφευχθεί και ακόμα φαίνεται αναγκαία για την προσέγγιση των ζητημάτων ασφαλείας σε διαφορετικά επίπεδα και σε διαφορετικές ρυθμίσεις¹⁶.

Υπάρχουν τμήματα της κοινωνίας, που θα απορρίψουν τη συνεργασία με τις Ένοπλες Δυνάμεις και ταυτόχρονα υπάρχουν τμήματα της κοινωνίας από τα οποία είναι πιο εύκολη η προσέγγιση από τη στρατιωτική άποψη. Η ίδια παρατήρηση ισχύει και στην περίπτωση της δημόσιας διπλωματίας. Η παραδοσιακή απόσταση μεταξύ δύο περιοχών, καθώς και οι επιφυλάξεις που είχαν κάθε μία από αυτές όσον αφορά την άλλη, έχουν γίνει θολές και ξεπερασμένες.

Η μόνη εναντίωση εναντίον αυτής της κατάργησης ενός αυστηρού διαχωρισμού μεταξύ της στρατιωτικής και της δημόσιας διπλωματίας είναι, ότι συχνά χρησιμοποιείται ο ισχυρισμός, ότι η δημόσια διπλωματία (και μαζί της η κοινωνία των πολιτών) μπορεί να γίνει με τη βοήθεια των στρατιωτικών. Με μια σταδιακή και συγχρονισμένη προσέγγιση για θέματα ασφάλειας και προβλήματα σε ξένες χώρες, αυτό το άγχος μπορεί να μετριάσει¹⁷.

---

16 Hague, R. και Harrop, M. (2011), *Συγκριτική πολιτική και διακυβέρνηση*, (μτφρ.) Γεώργιος Ε. Χρηστίδης. Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική.

17 United Kingdom Ministry of Defence, (2000), *Defence Diplomacy*, MoD Policy Paper 1 (December), 2, Διαθέσιμο στο: www.mod.uk/DefenceInternet/AboutDefence/CorporatePublications/PolicyStrategyandPlanning/PolicyPapers/PolicyPaperNo1DefenceDiplomacy.htm (προσπελάστηκε στις 17.11.2025).

Οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής και το στρατιωτικό προσωπικό των Ενόπλων Δυνάμεων λειτουργούν σε ξεχωριστές σφαίρες: οι πολιτικοί σχεδιάζουν την πολιτική και οι αξιωματικοί των Ενόπλων Δυνάμεων την εκτελούν. Μια τέτοια σχέση είναι ιδανική, υποστηρίζουν οι υποστηρικτές, διότι το στρατιωτικό προσωπικό στερείται της στρατηγικής προοπτικής και της διεπιστημονικής εμπειρίας, που είναι απαραίτητη για να αναλάβει πολιτικές συμβουλευτικές θέσεις.

Όμως, αυτό το επιχείρημα δίνει μια απλοποιημένη εικόνα της διαδικασίας χάραξης πολιτικής, ενώ παράλληλα μειώνει το ρόλο του στρατιωτικού – αξιωματικού¹⁸.

Κάποιοι υποστηρίζουν, ότι το πρόβλημα με τη στρατιωτική επιρροή στη χάραξη πολιτικής είναι ότι οι αξιωματικοί τείνουν να δουν τα πράγματα στο εξωτερικό μόνο μέσω του φακού ασφαλείας. Το στρατιωτικό προσωπικό των Ενόπλων Δυνάμεων δεν έχει επαρκή ενημέρωση των διπλωματικών και πολιτικών εργαλείων και ως εκ τούτου, είναι περισσότερο διατεθειμένο να βασίζεται στη δύναμη για τη διεξαγωγή κρατικών επιχειρήσεων. Ωστόσο, αυτός ο χαρακτηρισμός αγνοεί τις διαφορετικές ευθύνες των σύγχρονων αξιωματικών, οι οποίες απαιτούν μια ευρεία στρατηγική προοπτική. Το σημερινό σύνθετο απειλητικό περιβάλλον απαιτεί ήδη από τους αξιωματικούς να κατανοούν και να συνεργάζονται με στρατιωτικά, διπλωματικά και πολιτικά εργαλεία του κρατικού μηχανισμού¹⁹.

Οι Ένοπλες Δυνάμεις, ιεραρχικές και εκλεπτυσμένες από τη φύση τους, λειτουργούν, ως η μεγαλύτερη δημόσια διπλωματική υπηρεσία. Στην έκθεση του 2008, το Ινστιτούτο Ερευνών για τη Διεθνή Ειρήνη της Στοκχόλμης εισήγαγε έξι (6) παράγοντες που είναι ζωτικής σημασίας για την ολοκλήρωση των αποστολών της στρατιωτικής διάσωσης σε περιόδους φυσικών καταστροφών:

1) Την επικαιρότητα 2) την καταλληλότητα 3) την αποτελεσματικότητα 4) την απορροφητική ικανότητα 5) το συντονισμό και 6) τα κόστη.

Αυτός ο κατάλογος πρέπει να περιλαμβάνει τη δυνατότητα της εσωτερικής επικοινωνίας της κάθε μονάδας (π.χ. στρατιωτικής), ως επιπλέον παράγοντα. Η συγκεκριμένη δυνατότητα αποδεικνύεται ιδιαίτερα χρήσιμη για την επίλυση ζητημάτων που σχετίζονται με την κακή επικοινωνία και την διακοπή ρεύματος σε πληγείσες από καταστροφές περιοχές²⁰.

4.3 Πολιτικές χρήσης των μέσων κοινωνικής δικτύωσης

Αναφορικά με τη χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης και την πολιτική που πρέπει να χρησιμοποιηθεί, ως προς τη χρήση τους πρέπει να επισημανθούν τα ακόλουθα²¹:

18 Metzgar, E. T. (2012a), “The Medium is Not the Message: Social Media, American Public Diplomacy & Iran”. Στο *Global Media Journal-American Edition*, v.11(21), pp.1-16.

19 Metzgar, E. T. (2012b), “Public diplomacy, Smith-Mundt and the American public”. Στο *Communication Law and Policy*, v.17(1), pp.67-101.

20 Wiharta, S., Ahmad, H., Haine, J. Y., Lofgren, J. and Randall, T. (2008), *The effectiveness of foreign military assets in natural disaster response*. Stockholm, Sweden: Stockholm International Peace Research Institute.

21 Huang, J., Baptista, J. and Galliers, R. D. (2013), “Reconceptualizing rhetorical practices in organizations:

- Η χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης στις Ένοπλες Δυνάμεις θα πρέπει να διερευνηθεί για τον εντοπισμό επικίνδυνων πρακτικών. Θα πρέπει να διευκολυνθεί η συζήτηση μεταξύ κατώτερων και ανώτερων στελεχών στον τομέα της ασφάλειας και των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, προκειμένου να συμβάλει στην ανάπτυξη κατευθυντήριων γραμμών και βέλτιστων πρακτικών.
- Οι πολιτικές και οι αρχές χρήσης των μέσων κοινωνικής δικτύωσης θα πρέπει να ενσωματωθούν στη βασική στρατιωτική εκπαίδευση, παρόμοια με τις οδηγίες για την πυρασφάλεια και την παροχή πρώτων βοηθειών. Η κατάρτιση πρέπει να ενημερώνεται τακτικά, χρησιμοποιώντας πρόσφατες μελέτες περιπτώσεων.
- Οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής θα πρέπει να εξετάσουν το ενδεχόμενο παροχής καλύτερης τεχνικής υποδομής για την υποστήριξη των κοινωνικών μέσων ενημέρωσης, κυρίως για τη μείωση των κινδύνων ασφαλείας.
- Θα πρέπει να αναπτυχθεί και να διεξαχθεί έλεγχος των σημερινών ρυθμίσεων για τη διαχείριση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, με στόχο την ανάπτυξη πιο ευέλικτων μοντέλων διαχείρισης.
- Η κουλτούρα της αποστροφής κινδύνου μπορεί να έχει αντίκτυπο στην αποτελεσματική και ασφαλή υλοποίηση πρωτοβουλιών ψηφιακής επικοινωνίας στον τομέα της άμυνας. Απαιτούνται περισσότερα ερευνητικά στοιχεία σε αυτό τον τομέα.
- Απαιτούνται περισσότερες πληροφορίες για το πώς οι οικογένειες των ένοπλων δυνάμεων χρησιμοποιούν τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης - όχι μόνο για τον εντοπισμό των αναγκών κατάρτισης και διαχείρισης κινδύνου, αλλά και για να διερευνήσουν τα πιθανά οφέλη για την υπερνίκηση της απομόνωσης των μελών της οικογένειας και την επανένταξη των βετεράνων(και όχι μόνο Χωρών που έχουν πολεμική εμπλοκή, αλλά και τραυματισθέντων ή ασθενών κατά την διάρκεια της ειρηνικής θητείας ή υπηρεσίας τους).
- Πρέπει να αναπτυχθεί μια αξιόπιστη μέθοδος μέτρησης των αρνητικών και θετικών επιπτώσεων της χρήσης των μέσων κοινωνικής δικτύωσης.

5. Συμπεράσματα

Η μελέτη της χρήσης των μέσων κοινωνικής δικτύωσης (ΜΚΔ) από τις Ένοπλες Δυνάμεις αναδεικνύει ότι τα ψηφιακά αυτά μέσα έχουν εξελιχθεί σε εργαλεία στρατηγικής σημασίας, υπερβαίνοντας τον παραδοσιακό ρόλο της απλής ενημέρωσης. Η ενσωμάτωσή τους στις στρατιωτικές δομές προσφέρει νέες δυνατότητες στην άντληση πληροφοριών, τη δημόσια διπλωματία και

The impact of social media on internal communications”. Στο Information and Management, v.50(2), pp.112-124.

τη διαμόρφωση της εθνικής εικόνας, απαιτώντας όμως μια λεπτή ισορροπία ανάμεσα στην επικοινωνιακή ευελιξία και την επιχειρησιακή ασφάλεια.

Κεντρικό συμπέρασμα της ανάλυσης αποτελεί η ανάγκη για ένα υβριδικό μοντέλο διοίκησης, όπου η στρατηγική χαράσσεται κεντρικά από την ηγεσία, αλλά η καθημερινή διαχείριση αποκεντρώνεται για να διασφαλιστεί η ταχύτητα και η αυθεντικότητα που απαιτεί το ψηφιακό περιβάλλον. Η σύγκριση μεταξύ των Ηνωμένων Πολιτειών και της Ελλάδας αποκαλύπτει διαφορετικά επίπεδα ψηφιακής ωριμότητας: ενώ οι ΗΠΑ αξιοποιούν τα ΜΚΔ ως αμφίδρομο κανάλι ανατροφοδότησης και παγκόσμιας επιρροής, η Ελλάδα βρίσκεται σε μια σταθερά ανοδική πορεία, εστιάζοντας προς το παρόν στην ενίσχυση του εσωτερικού αισθήματος ασφάλειας και στην προβολή του κοινωνικού έργου των Ενόπλων Δυνάμεων.

Παράλληλα, η εργασία υπογραμμίζει ότι η στρατιωτική διπλωματία και η δημόσια διπλωματία πλέον αλληλοεπικαλύπτονται, με τα ΜΚΔ να λειτουργούν ως γέφυρα ενσυναίσθησης και εμπιστοσύνης με την κοινωνία των πολιτών και τη διεθνή κοινότητα. Ωστόσο, η αποτελεσματικότητα αυτής της προσπάθειας προϋποθέτει τη θεσμοθέτηση αυστηρών πολιτικών χρήσης και τη συνεχή εκπαίδευση του προσωπικού. Η ορθή χρήση των κοινωνικών δικτύων δεν πρέπει να αντιμετωπίζεται ως προαιρετική δεξιότητα, αλλά ως οργανικό στοιχείο της βασικής στρατιωτικής κατάρτισης, αντίστοιχο με τους κανόνες ασφαλείας και τις επιχειρησιακές διαδικασίες.

Κοιτώντας προς το μέλλον, η εισαγωγή της Τεχνητής Νοημοσύνης (ΑΙ) και της ανάλυσης Μεγάλων Δεδομένων (Big Data) αναμένεται να μετασηματίσει ριζικά το πεδίο. Η ικανότητα αυτόματης επεξεργασίας πληροφοριών από τα ΜΚΔ σε πραγματικό χρόνο θα επιτρέψει στις Ένοπλες Δυνάμεις να εντοπίζουν τάσεις, να προλαμβάνουν υβριδικές απειλές και να αναλύουν το κοινωνικό κλίμα (sentiment analysis) με ακρίβεια που ήταν αδύνατη μέχρι σήμερα. Η ενσωμάτωση τέτοιων τεχνολογιών θα ενισχύσει τη λήψη αποφάσεων και θα επιτρέψει μια πιο προληπτική αντί για αντιδραστική στάση στον πληροφοριακό πόλεμο.

Καταλήγοντας, η ασφαλής και στρατηγική αξιοποίηση των ΜΚΔ προσφέρει στις Ένοπλες Δυνάμεις ένα ισχυρό πλεονέκτημα. Η ικανότητα των οργανισμών να προσαρμόζονται στις τεχνολογικές εξελίξεις, να προστατεύουν τις ευαίσθητες πληροφορίες και να επικοινωνούν με διαφάνεια, αποτελεί πλέον καθοριστικό παράγοντα για την επιτυχή εκπλήρωση της αποστολής τους στο νέο, ψηφιακά διασυνδεδεμένο περιβάλλον ασφαλείας.

Βιβλιογραφία

Ελληνόγλωσση

ΓΕΕΘΑ. (2016). Ορθής Οδηγός Χρήσης Μέσων Κοινωνικής Δικτύωσης. Αθήνα.
Γενικό Επιτελείο Στρατού (2019). Ανάκτηση army.gr (προσπελάστηκε στις 26-05-2024).

Παραπομπή: Αναστασόπουλος, Δ. (2026). Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης και Πληροφορίες στις Ένοπλες Δυνάμεις: Συγκριτική Προσέγγιση Η.Π.Α. – Ελλάδα. *Πολιτικές και Κοινωνικές Επιστήμες*, τχ. 26/2026, σ.σ. 59-72. Στο: <https://ipode.gr/politikes-koinonikes-epistimes/teuhi/>

Hague, R. & Harrop, M. (2011), *Συγκριτική πολιτική και διακυβέρνηση*, (μτφρ.) Γεώργιος Ε. Χρησιτίδης. Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική.

Ξενόγλωσση

- Denney, D. Adey, P., Bryden, J., Pinkerton, A. and Jensen, R. (2016), UK Data Service. The current and future use of social media technologies by military personnel and their families: <http://reshare.ukdataservice.ac.uk/852169/>.
- Deverell, E., Olsson, E., Wagnsson, C., Hellman M. and Johnsson, M. (2014), “Understanding public agency communication: the case of the Swedish armed forces”. Στο *Journal of Public Affairs*, v.15, p.p.387–396. DOI: 10.1002/pa.1552.
- Ehiane O. S. & Olumoye, M. (2013), “Information and Communication Technology (Ict) and Diplomacy: A Conceptual Overview”. Στο *International Affairs and Global Strategy*, v.17, pp. 38-44.
- Huang, J., Baptista, J. and Galliers, R. D. (2013), “Reconceptualizing rhetorical practices in organizations: The impact of social media on internal communications”. Στο *Information and Management*, v.50(2), pp.112-124.
- Kaplan, A. M. & Haenlein, M. (2010), Users of the world, unite! The challenges and opportunities of social media. Στο *Business Horizons*, 53(1), pp.59–68.
- Khatib, L., Dutton, W. & Thelwall, M. (2012), “Public Diplomacy 2.0: A Case Study of the U.S. Digital Outreach Team”. Στο *The Middle East Journal*, v.66(3), pp.453-472.
- Leight, N., Walton, S. B., Ananian, T., Cruz-Enriquez, M. and Jarwaharlal, K. (2011), “PDiN Quarterly–Trends in Public Diplomacy”. Στο *Place Branding and Public Diplomacy*, v.7(2), pp.136-149.
- Metzgar, E. T. (2012a), “The Medium is Not the Message: Social Media, American Public Diplomacy & Iran”. Στο *Global Media Journal-American Edition*, v.11(21), pp.1-16.
- Metzgar, E. T. (2012b), “Public diplomacy, Smith-Mundt and the American public”. Στο *Communication Law and Policy*, v.17(1), pp.67-101.
- United Kingdom Ministry of Defence, (2000), *Defence Diplomacy*, MoD Policy Paper 1 (December), 2, Διαθέσιμο στο: www.mod.uk/DefenceInternet/AboutDefence/CorporatePublications/PolicyStrategyandPlanning/PolicyPapers/PolicyPaperNo1DefenceDiplomacy.htm (προσπελάστηκε στις 17.11.2025).
- Wiharta, S., Ahmad, H., Haine, J. Y., Lofgren, J. and Randall, T. (2008), *The effectiveness of foreign military assets in natural disaster response*. Stockholm, Sweden: Stockholm International Peace Research Institute.

Ιστοσελίδες

<https://digitalbydefault.com/2009/01/07/us-airforce-blog-flowchart-everyone-should-have-one/> (προσπελάστηκε στις 26-10-2025).

<https://el.economy-pedia.com/11036561-strategic-communication>,
(προσπελάστηκε στις 19-12-2025).

<https://www.microsoft.com/el-gr/security/business/security-101/what-is-malware>,
(προσπελάστηκε στις 19-12-2025).

Βιογραφικά στοιχεία συγγραφέα

Ο κος **Αναστασόπουλος Διονύσιος** είναι Καθηγητής Φιλολόγος, πτυχιούχος του ΕΚΠΑ (Φιλοσοφία, Παιδαγωγική, Ψυχολογία), κάτοχος δύο μεταπτυχιακών τίτλων (ΕΚΠΑ & Πάντειο) και Διδάκτορας του Παντείου Πανεπιστημίου. Έχει επίσης αποφοιτήσει από τη Σχολή Εθνικής Άμυνας στις Στρατηγικές Σπουδές. Διδάσκει σε μεταπτυχιακά προγράμματα (Πανεπιστήμιο Πατρών, University of Nicosia & Ιόνιο Πανεπιστήμιο), στη Σχολή Εθνικής Ασφάλειας, στη Σχολή Εθνικής Άμυνας και στο ΕΚΔΔΑ. Έχει συνεργαστεί με το Κέντρο Αρχαίου Δράματος και το Κέντρο Ανατολικών Σπουδών του Παντείου, ενώ έχει διδάξει και σε πανεπιστήμια της Ιταλίας. Είναι μέλος του Δ.Σ. του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής, αναπληρωτής πρόεδρος του ΚΥΣΔΕ και μέλος του ΑΠΥΣΔΕ Αττικής. Έχει υπηρετήσει ως Συντονιστής Εκπαίδευσης Προσφύγων και ως Διευθυντής σχολικών μονάδων. Πιστοποιημένος εκπαιδευτής ενηλίκων (ΕΟΠΠΕΠ), μιλά Αγγλικά, Ιταλικά και Γερμανικά. Έχει εκδώσει επτά ακαδημαϊκά βιβλία και πλήθος επιστημονικών άρθρων. Από το 2022 είναι Διευθυντής Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Πειραιώς και Νήσων. Τα ερευνητικά του ενδιαφέροντα επικεντρώνονται στην πολιτιστική πολιτική, τις ταυτότητες και τη διαπολιτισμική εκπαίδευση.

Διεθνής Ηλεκτρονική Περιοδική Έκδοση
Πολιτικές και Κοινωνικές Επιστήμες
Πάτρα, Ιανουάριος 2026/ Τεύχος 26 ISSN: 2459-2862
Εκδότης: Παντελής Γεωργογιάννης
<https://ipode.gr/politikes-koinonikes-epistimes/teuhi/>